



Tuuheaa ja läpikuultavaa

Pukunäyttelyn suunnitelma

Julia Sara Tuulia Turunen
KQ12S1SA
Kevät 2016
Sisustusarkkitehtuuri
Muotoilun koulutusohjelma
Metropolia ammattikorkeakoulu

Tekijä	Julia Sara Tuulia Turunen
Sivumäärä	46
Aika	18.4.2016
Tutkinto	Muotoilija AMK
Koulutusohjelma	Muotoilun koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sisustusarkkitehtuuri
Ohjaajat	Lehtori Pasi Pänkäläinen, Tuntiopettaja Ville-Matti Vilkka

Authors	Julia Sara Tuulia Turunen
Number of pages	46
Date	18.4.2016
Degree programme	Bachelor of Culture and Art Design
Degree	Degree of Design
Specialisation option	Interior Architecture
Instructors	Lecturer Pasi Pänkäläinen, Lecturer Ville-Matti Vilkka

Tiivistelmä

Pukunäyttelyn suunnitelma

Tässä opinnäytetyössä suunnittelen pukunäyttelyn Suomen Kansallisoopperan lämpiötiloihin. Näyttelyssä esiteltävät puvut ovat pukusuunnittelija Erika Turusen kahdenkymmenen vuoden uran aikana suunnittelema. Opinnäytetyöni toimeksiantaja on Suomen Kansallisooppera, ja palvelukseni toimeksiantajani suunnittelijana mahdollisimman hyvin, tutkin työni tutkimusosuudessa näyttelysuunnittelun eri ohjeita ja suosituksia, sekä näyttely-, ja julkiloja koskevia rakennusmääräyksiä. Lisäksi perehdyn olemassa olevaan tilaan ja analysoin sen käyttömahdollisuudet perusteellisesti.

Tärkeänä lähtökohtana työssäni on pukujen ja niiden takana olevan ammattitaitoisen työn inspiroiva ja antoisa esittely. Suunnitelman tekemisen tueksi minun on pitänyt tutustua tilan lisäksi perusteellisesti myös näyttelymateriaaliin, jotta olen pystynyt karsimaan valtavasta näyttelyaineistosta sopivat puvut esiteltäviksi.

Suunnittelutyötäni ohjaava suunnitteluongelma on ollut, kuinka luoda mahdollisimman hyvää tilasuunnittelua käyttäen inspiroiva, innostava ja informaatiota antava pukunäyttely, ottaen samalla huomioon kaikki tilan asettamat haasteet?

Tutkimustyöni lopputuloksena esittelen näyttelysuunnitelman, jonka perusteella näyttely voitaisiin toteuttaa Kansallisoopperassa. Suunnittelemani näyttely koostuu erilaisista pukukokonaisuuksista tilassa. Kokonaisuudet on rajattu teemoittain, kuten teoskohtaisesti tai yhtenäisen värimaailman mukaan. Olen näyttelysuunnittelussani pyrkinyt käyttämään mahdollisimman paljon hyödyksi tilan monipuolista arkkitehtuuria.

Avainsanat: näyttelysuunnittelu, julkitilasuunnittelu

Abstract

Costume exhibition design

In my thesis I am designing a costume exhibition to The Finnish National Opera. The exhibition is about costume designer Erika Turunen's costumes from her 20 years career at The Finnish National Opera, and it is located at the Opera House's foyer. I was given this design project as an assignment from The Finnish National Opera, and to serve them best as an interior designer, I did background research about building directives, recommendations and regulations. I also made comprehensive analysis about the foyer space and solved how to use it the best way for the exhibition.

The most important basis for my work was to solve, how to design an exhibition, which is inspiring, rewarding and demonstrates the professional work behind every costume. To support the design work, I also did research about the exhibition material to choose the best costumes to show in the exhibition from thousands of items. My design work was guided by solving the main design issue: how to design a costume exhibition by using as good interior designing as possible, and at the same time make the exhibition inspiring, inspirational and informative, considering at the same time all the challenges in the space.

As the result of my thesis, I introduce the exhibition design that would be possible to build to the Finnish National Opera House. The exhibition I designed consists of different costume displays. The displays are divided in areas by the productions where the costumes are from, or by theme colour of the costumes. In the exhibition design I have also tried to make use of the varied architecture of the place.

Keywords: exhibitiondesign, public place design

1.	Johdanto	1
2.	Näyttelysuunnittelun lähtökohdat	2
2.1.	Mitä näyttelysuunnittelu on?	3
2.2.	Erika Turunen	4
2.3.	Suomen Kansallisooppera	5
2.4.	Toimeksianto, suunnitteluongelma	6
2.5.	Tavoitteet	7
	2.5.1. prosessin kannalta	7
	2.5.2. suunnitelman kannalta	8
	2.5.3. Erika Turusen tavoitteet	9
	2.5.4. Suomen Kansallisoopperan tavoitteet	9
2.6.	Haasteet	10
	2.6.1. Aineiston rajaaminen	10
	2.6.2. Tilan asettamat haasteet	10
	2.6.3. Muut haasteet	10
3.	Näyttelysuunnittelun tueksi	11
3.1.	Referenssikohteet	11
3.2.	Utopian Bodies	12
	Power of Fashion	13
	Vertailutaulukko	14
3.3.	Tila-analyysi (pohja + valokuvia)	15
	Ruuhka-alueet kaavio	16
3.4.	Huomioitavia tapahtumia lämpiötiloissa	18
3.5.	Aiemmat näyttelyt Oopperassa	18
3.6.	Suosituksien ja ohjeiden näyttelysuunnitteluun	19
	3.6.1. Sisäänkäynnit ja aulatilat	19
	3.6.2. Turvallisuus	19
	3.6.3. Katseluetäisyys	20
	3.6.4. Tekstit ja opasteet	20
	3.6.5. Valaistus	21
	3.6.6. Värit ja materiaalit	21
	3.6.7. Kulkuyhteydet	22
3.7.	Kävijätyypit ja skenaariot	23
3.8.	Näyttelykäsikirjoitus	24
4.	Pukunäyttely suunnitelma	24
	Näyteikkuna	25
	Kipsipäät	26
	Shine	27
	Hulttion tie	28
	Selfie piste	29
	Punainen viiva	30
	Colours, Mariage, Suo tihkua vihreä tammi	31
	Ruusunen	32
	Carabosse ja lepakot	32
	Ruusut	33
	Kaunotar ja hirviö	34
	Pieni merenneito	35
	Pieni merenneito	35
5.	Opinnäytetyöprosessi	37
5.1.	Alun innostus	37
5.2.	Puolivälin epätoivo	40
5.3.	Loppukiri	41
6.	Yhteenveto	44

Lähteet



1. Johdanto

Pukunäyttelyn suunnittelu opinnäytetyöni aiheeksi valikoitui minulle luontevasti. Suunnittelemani näyttelyssä esitellään pukusuunnittelija Erika Turusen pukuja 21 vuoden uran ajalta. Itselleni aihe on luonteva, sillä ooppera, baletti ja nykytanssi ovat minulle erittäin rakkaita ja läheisiä taidemuotoja. Ne ovat muodostuneet sellaisiksi elämäni aikana melko luontevasti, sillä Erika Turunen on äitini. Turunen on työskennellyt Suomen Kansallisoopperassa lähes koko elämäni ajan, enkä oikeastaan muista edes aikaa jolloin hän ei siellä työskennellyt. Olen myös itse kulkenut äitini mukana töissä ihan vauvasta asti, ja Kansallisooppera onkin alkanut tuntua minulle hyvin tutulta paikalta. Vauvana olen nukkunut ompelimon tilkkulaatikossa päiväunia, ja vähän isompana seikkailin itsekseni ympäri taloa äitini tehdessä töitä. Olen viettänyt tuntikausia pukuväestössä pukeutuen eri hahmoiksi ja kierrellyt ympäri henkilökunnan tiloja esittämässä näitä hahmoja Kansallisoopperan työntekijöille. Tästä johtuen monet talossa työskentelevät ihmiset edelleen muistavat minut, enkä tiedä olenko siitä aina niin ylpeä. Ala-asteikäisenä sain lapsiavustajan rooleja muutamista oopperaproduktioista ja pääsin kokemaan oopperantekoa myös näyttämöltä käsin. Myöhemmin olen seurannut ja ollut äitini apuna muutamissa suunnitteluprojekteissa, jonka ansiosta minulla on paljon tietoa ja omakohtaista kokemusta monista Turusen suunnittelemissa teoksista.

Vuonna 2015 Erika Turunen oli työskennellyt Kansallisoopperassa 20-vuotta ja hänelle syntyi ajatus, että olisi hienoa esitellä noiden vuosien aikana tuotettua pukukirjoa yleisölle. Turunen ajatteli, että oopperasta, tanssista ja puvustuksesta kiinnostuneilla ihmisillä on harvoin tilaisuus nähdä lähietäisyydeltä esiintymisasuja, jotka yleensä ovat vain näyttämöllä. Idea pukunäyttelystä muhi hetken hänen mielessään, kunnes hän esitteli sen Kansallisoopperan johdolle ja näin asiaa alettiin viemään eteenpäin. Vuoden 2015 lopussa pukunäyttelylle annettiin vihreää valoa ja sen työstäminen aloitettiin. Heti kun varmuus näyttelyn järjestämisestä tuli, ehdotti Turunen minulle, että voisin olla mukana projektissa näyttelysuunnittelijan roolissa. Minä innostuin aiheesta heti ja tunsin, että minulla olisi paljon annettavaa tälle näyttelylle. Samaan aikaan koululla pohdittiin kuumeisesti opinnäytetöiden aiheita, ja ajattelin tämän projektin sopivan myös opinnäytetyökseni.

Pukunäyttelyn suunnittelu toteutetaan yhteistyössä Erika Turusen kanssa, toimeksiantajana Suomen Kansallisooppera. Alustavaksi budjetiksi varattiin 10 000 euroa. Toimeksiantajan puolesta näyttelylle on palkattu tapahtumatuottaja talon sisältä. Lisäksi näyttelyn suunnittelussa konsultoidaan Kansallisoopperan muuta henkilökuntaa, kuten vahtimestaria, kiinteistövästävää, turvallisuus vastaavaa, lavastemestaria, valaistusosaston henkilökuntaa ja pukuhuollon ihmisiä. Suunnittelutyö tapahtuu minun toimestani, mutta sitä ohjaavat Kansallisoopperan käytännöt, määräykset, resurssit sekä budjetti. Tämä näyttely toimii Suomen Kansallisoopperalle myös pilottihankkeena, sillä aiemmin vastaavan mittakaavan näyttelyä ei olla talossa toteutettu. Tarve tämänkaltaiselle toiminnalle talossa ollaan kyllä huomattu, ja jatkossa vastaavanlaisia näyttelyitä saatetaan järjestää enemmänkin.

Työni alkuvaiheessa asetin itselleni muutamia tavoitteita, joiden lisäksi on huomioitava Erika Turusen, sekä Suomen Kansallisoopperan tavoitteet näyttelylle. Näitä tavoitteita, sekä työssä kohtaamiani haasteita tuon esille tämän opinnäytetyön alkuvaiheissa. Ennen suunnittelutyöhön ryhtymistä tutustuin muutamaa referenssikohteisiin näyttelyiden ja myymäläsuunnittelun osa-alueilta, ja nämä esittelen luvussa referenssikohteet. Pohjustan suunnitelmani myös taustatutkimuksella, jonka perusteella suunnitelmani on muotoutunut. Suunnitteluni ohjaavat tutkimustulokset esittelen myöhemmin tässä työssä. Suunnitteluprosessi on myös vaiherikas ja opettavainen ja olenkin omistanut suunnitteluprosessin läpikäymiselle yhden luvun ennen itse suunnitelman esittelyä. Suunnittelutyöni hedelmän, itse näyttelysuunnitelman esittelen tämän opinnäytetyön loppupuolella, jonka jälkeen analysoin koko prosessia ja pohdin jatkotoimenpiteitä.



Teoskuvakuva: Sakari Vilkkä, Suomen Kansallisooppera

2. Näyttelysuunnittelun lähtökohdat

21-vuotisen uransa aikana Erika Turunen on suunnitellut lukuisia puvustuksia Suomen Kansallisoopperan ohjelmistossa esitettyihin teoksiin. Päätoimisena pukusuunnittelijana työskenteleminen on Suomessa verrattain harvinainen ammatti, mutta kiinnostusta alaa kohtaan kuitenkin löytyy. Puvut ja puvustukset ovat merkittävä osa ooppera-, tai balettiproduktion kokonaisuutta, ja ilman pukuja teoksen sielusta välittyisi vain murto-osa. Puvustuksella pystytään luomaan vahvoja vaikutelmia esityksen ajasta, paikasta, karaktäreista ja tunnelmasta. Usein puvustus on myös oopperaan ja balettiin tutustumattomille ihmisille aihe, josta heillä voi silti olla selkeä mielipide. Pukujen ansiosta myös itse teosta voi olla helpompaa seurata ja ymmärtää. Näistä syistä Kansallisoopperassakin esitettävien teosten puvut koskettavat koko yleisöä riippumatta siitä, ovatko he oopperataiteen suurkuluttajia vai satunnaisia paikalle pakotettuja kävijöitä.

Pukunäyttely Kansallisoopperan lämpiötiloissa on varmasti koko kävijäkuntaa viihdyttävä ja keskustelua herättävä virike illan esityksen yhteydessä. Kansallisooppera haluaa tarjota kävijöilleen mahdollisuuden tutustua talossa suunniteltuihin, valmistettuihin ja esityksissä käytettyihin pukuihin lähietäisyydeltä ja talon oman suunnittelijan puvustuksien esittely olikin luonteva valinta pukunäyttelylle. (Turunen, 2016.)

Turusen omasta aloitteesta poikunut näyttely järjestetään suhteellisen pienellä budjetilla, eikä sen suunnitteluun oltu varattu erillistä näyttelysuunnittelijaa. Lähtökohtaisesti projekti aiottiin toteuttaa kokonaan Erika Turusen itse suunnittelemana. Onnekseni pääsin kuitenkin mukaan

tähän näyttelyprojektiin ja minut otettiin ystävällisesti mukaan osaksi tiimiä. Näyttelysuunnittelu on ollut yksi lempiaiheistani opiskeluni aikana, joten en epäroinyt lähteä projektiin mukaan, vaikka korvausta minulle ei tästä työstä maksetakaan. Uskon rahan sijasta saavani kuitenkin paljon arvokasta kokemusta ja oppivani myöhemmän työelämän kannalta tärkeitä asioita. Lisäksi aihe on mielestäni niin hyvä opinnäytetyökseni, että muita perusteita en mukaan lähtemiselleni kaivannut.

Näyttelyn suunnittelu käynnistettiin ripeästi vuodenvaihteen aikaan ja suunnittelun alkuvaiheissa olikin selvillä jo tarkka avajaispäivä ja aikataulu koko projektille. Näillä lähtökohdilla suunnittelun aloittaminen tuntui mukavalta, sillä projekti tuntui alusta alkaen hyvin konkreettiselta. Tämä pukunäyttely on Kansallisoopperalle pilottihanke, joten kaikki työryhmän jäsenet olivat myös ensikertalaisia näyttelysuunnittelun alueella. Tästä johtuen jälkikäteen voin todeta, että tiettyjä asioita olisi ollut hyvä saada kirjallisena jo suunnittelun alkuvaiheissa, mutta avaan asiaa enemmän suunnitteluprosessin yhteydessä. Yleisilmairiltään projektilla oli silti reipas tempo, ja asioita alettiin selvittämään innostuneesti. Oman suunnittelutyöni aloitin keskustelemalla Erika Turusen kanssa hänen tavoitteistaan, toiveistaan ja mielipiteistään. Lisäksi aloimme hahmottelemaan esiteltävien pukujen kokonaisuutta, ja minä aloin analysoimaan näyttelytilana toimivaa lämpiötä ja sen tilaohjelmaa. Etsin myös suunnittelutyötäni tukevia referenssi kohteita, ja löysin muutaman lupaavan kohteen Tukholmasta, jonne varasin matkan.

2.1. Mitä näyttelysuunnittelu on?

Ihmisille on aina ollut luonteenomaista esitellä ja asetella esineitä kokonaisuuksiksi. Varhaisimpia esimerkkejä näyttelyistä ovat uskonnolliset rakennukset kuten kirkot, luostarit ja temppelit. Uskonnollisten rakennusten koko arkkitehtuuri on perustunut pyhien esineiden ja asioiden esittelyyn. Arkkitehtuurin avulla on muodostettu ”pyhä” ilmapiiri äänineen, tuoksuineen, ja tapahtumineen, joista rakennuksissa vierailleille ihmisille on syntynyt vahvoja kokemuksia. Myöhemmin kuninkaalliset, aateliset ja muut varakkaat henkilöt ovat keränneet omia esine-, ja taidekokoelmiaan palatseihinsa ja koteihinsa joissa he ovat esitelleet niitä toisilleen. Vasta 1800-luvun puolivälissä Länsimaissa ovat yleistyneet yleisölle avoimet näyttelyt. Tuolloin suurvaltiot kuten Englanti, esittelivät siirtomaidensa aarteita kansalleen ja markkinoivat näin omaa mahtiaan. (Huges, 2010, 10.)

Varhaisimmat näyttelyt olivat oikeastaan kokoelmien esittelyä ilman varsinaista näyttelysuunnittelua. Taidemaalaukset oli ripustettu gallerioihin moneen kerrokseen, mahdolltaen samalle seinälle mahdollisimman monta teosta. Luonnontieteellisiä ihmeitä, kuten täytettyjä eläimiä tai säilyttäjiä hyönteisiä esiteltiin vierivieressä vitriineissä, jotka toimivat myös kokoelmien säilytyspaikkoina. 1900-luvun alkuun asti näyttelyt olivatkin enimmäkseen avoimia kokoelmia. (Huges, 2010, 12.)

Nykyisin tunnetun modernin näyttelysuunnittelun katsotaan alkaneen 1920-luvulla Saksassa, jossa Bauhaus-koulusta valmistuneet suunnittelijat alkoivat käyttää moderneja suunnittelumetodeita (Huges, 2010, 14). 2000-luvulla näyttelysuunnittelussa yhdistyvätkin jo monet eri suunnittelun osa-alueet, kuten arkkitehtuuri, sisustussuunnittelu, graafinen suunnittelu, multimedia-suunnittelu, sekä ääni- ja valosuunnittelu. Näyttelyiden suunnittelulla autetaan ihmisiä oppimaan, saamaan elämyksiä ja kokemuksia, sekä viihtymään. (Bergen & Lorenc & Skolnick, 2008, 8.) Museoiden ja gallerioiden lisäksi näyttelysuunnittelua käytetään erilaisissa tiede-, ja oppimiskeskuksissa ja sitä sovelletaan monenlaisiin kaupallisiin tarkoituksiin. Näyttelysuunnittelua tarvitaan esimerkiksi kun kaupalliset ympäristöt kuten tavaratalot ja myymälät haluavat parantaa asiakaskokemuksia, ja kun eri tuotemerkeille muokataan niiden brändiä tukevia ympäristöjä kuten showroomeja, lanseeraustilaisuuksia tai messuosastoja. (Huges, 2010, 20.)

Perinteisesti museonäyttelyitä ajatellen, näyttelyiden ulkoasun suunnittelu antaa koko näyttelylle järjestyksen ja herättää, sekä ylläpitää katsojan mielenkiintoa. Hyvällä näyttelysuunnittelulla voidaan myös vahvistaa näyttelyn viestiä ja auttaa katsojaa muistamaan paremmin. Näyttelysuunnitteluun liittyy vahvasti näyttelykäsikirjoitus, joka on koko näyttelyn perusta. Näyttelykäsikirjoitus edustaa näyttelyn pääajatusta, näkemystä, ideaa ja sisältöä. Näistä taas kumpuaa näyttelyn persoona. (Af Hällström, 2011, 68.)



Suomen luonnontieteellisen museon näyttelystä löytyi myös valokuvia museon alkutaipaleilta.



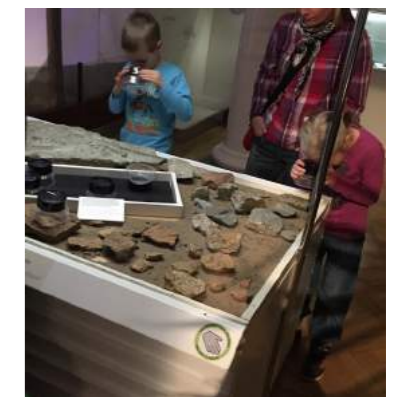
Luonnontieteellisen museon ensimmäisiä täytettyjä eläimiä.



Liikkuvaa kuvaa nykytaiteenmuseo Kiasmassa.



Jani Leinosen näyttely Tottelemattomuus koe Kiasmassa syksyllä 2015.



Näyttelysuunnittelulla voidaan osallistaa kävijöitä. Osallistavat näyttelyt auttavat oppimaan uutta, inspiroitumaan, saamaan elämyksiä ja muistamaan paremmin näyttelyssä opitut asiat. Kuvat Suomen luonnontieteellisestä museosta.

2.2. Erika Turunen

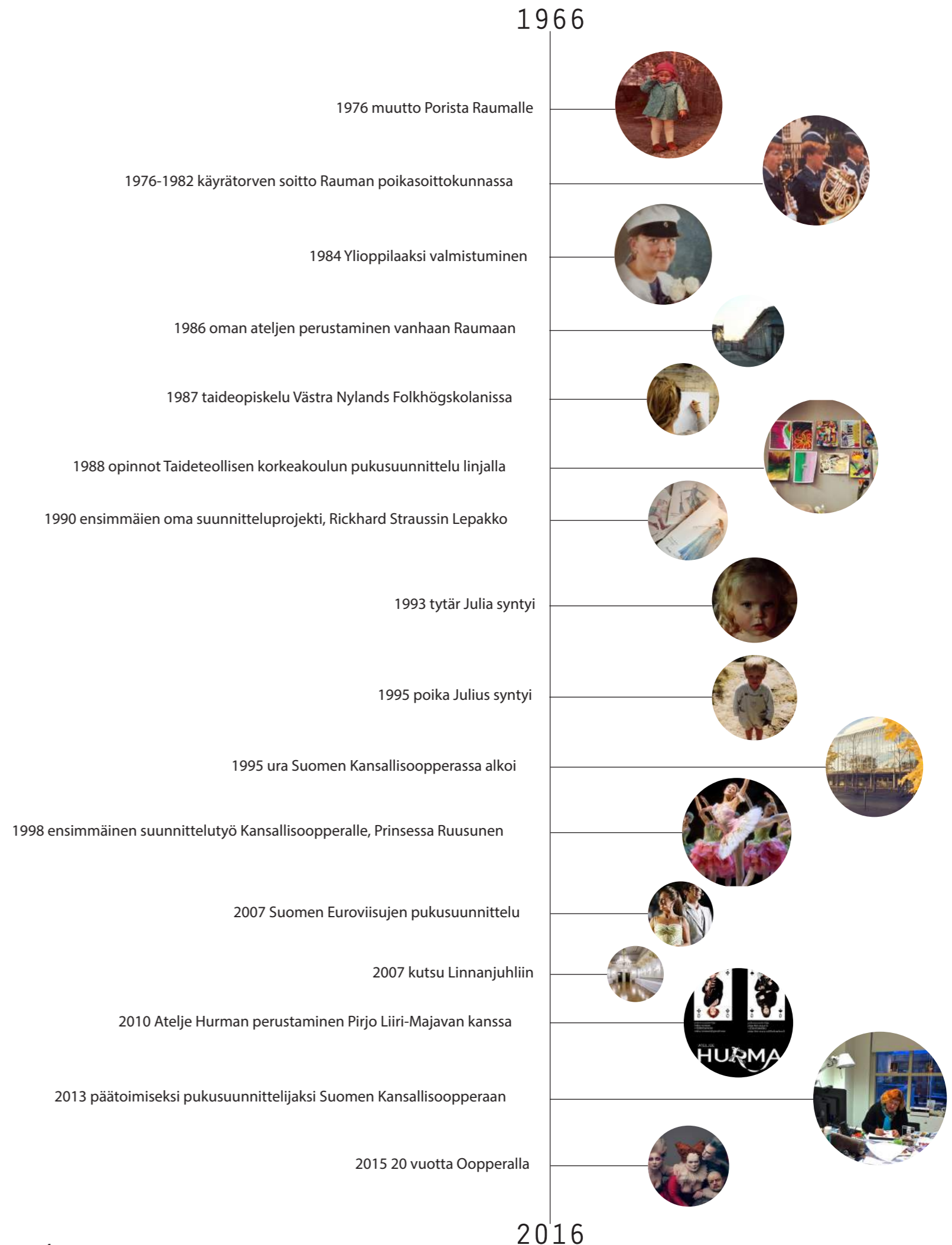


Pukusuunnittelija Erika Turunen on syntynyt Porissa vuonna 1966 ja kasvanut lapsuutensa Raumalla. Pienestä pitäen hän on harrastanut musiikkia ja kuvataidetta ja ollut aina erityisen ihastunut teatterimaailmaan. Ennen pukusuunnitteluopintojaan 20-vuotiaana Turunen piti kotikaupungissaan Raumalla omaa ateljeetaan, jossa hän myi veistoksiaan, maalauksiaan ja suunnitteli ja toteutti myös mittatilauksena asuja. Tämän jälkeen hän opiskeli vuoden Karjaalla Västra Nylands folkhögskolanissa. Vuonna 1988 Turunen aloitti opiskelut Taideteollisessa korkeakoulussa teatteripukusuunnittelun linjalla. (Turunen, 2015.)

Vuodesta 1990 lähtien Turunen on suunnitellut pukuja näyttämöille aloittaen opintojensa ohella Sibelius-Akatemian ja Helsingin Tanssiopiston teoksista. Vuodesta 1995 lähtien Turunen on toiminut puvustonjohtajana Suomen Kansallisoopperassa ja päätyönsä ohella suunnitellut myös säännöllisesti puvustuksia talossa esitettäviin oopperoihin, baletteihin ja nykytanssiteoksiin. Turusen ensimmäinen oopperalle suunnittelema teos oli klassinen baletti, Prinsessa Ruusunen vuonna 1998. Puvustonjohtajan töiden jälkeen Turusen ura oopperalla on jatkunut päätoimisena pukusuunnittelijana. 21 vuoden uransa aikana Kansallisoopperassa Turunen on suunnitellut tuhansia pukuja niin klassisiin baletteihin, oopperoihin kuin nykytanssiteoksiinkin. (Turunen, 2015.)

Suomen Kansallisoopperan lisäksi Erika Turunen on tehnyt produktioita yhteistyössä eri ko-reografien kuten Tero Saarisen, Kenneth Kvanströmin, Susanna Leinosen, Kaari Martinin ja Jorma Uotisen kanssa. Lisäksi hän on suunnitellut puvustuksia ulkomaisiin oopperataloihin ja baletteihin, kuten Nederlands Dans Theterille, Ballet de l'Opéra de Lyonille, Tanskan kuninkaalliselle baletille sekä Göteborgin oopperalle. Turunen on suunnitellut myös Eurovision laulukilpailun puvustukset ja juontajien puvut vuonna 2007. (Tero Saarinen Company 2016.)

Vuonna 2010 Turunen perusti yhdessä pukusuunnittelija ja lavastaja Pirjo Liiri-Majavan kanssa Helsinkiin Ateljee Hurman, jossa hän suunnittelee erilaisten produktioiden lisäksi tilaustöinä myös esiintymisasuja ja iltapukuja. Turusen pukujen on luonnehdittu olevan "taidetta itsessään, runollisia, veistoksellisia, salahauskvoja tai henkeäsalpaavan kauniita" (Saari. 2007). Turusen puvut ovat keränneet myös kansainvälistä arvostusta erityisesti Tero Saarisen teosten Hunt ja Borrowed Light kautta. (Tero Saarinen Company 2016.)



2.3. Suomen Kansallisooppera



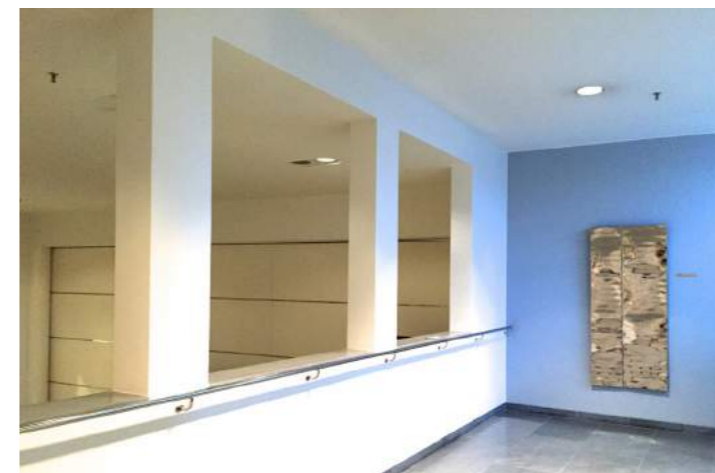
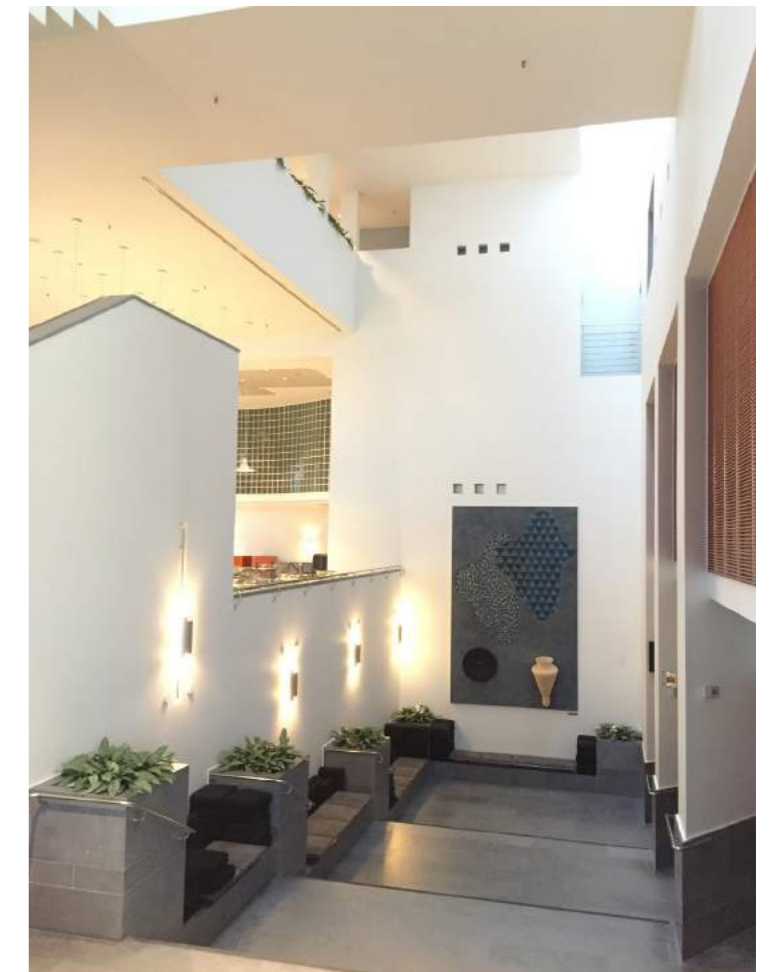
Oopperatoimintaa on ollut Suomessa 1800-luvun lopusta lähtien, ja Kotimainen Ooppera on perustettu 1911. Vuonna 1922 baletti perustettiin oopperan rinnalle, ja Suomen Kansallisoopperaksi nimi on vakiintunut vuonna 1956. Aluksi oopperaa ja balettia esitettiin Bulevardin venäläisellä teatterilla (Aleksanterin teatteri), mutta lopulta Suomen Kansallisoopperalle saatiin omat tilat Töölönlahden rannalle vuonna 1993. (oopperabaletti. 2016. a.)

Suomen Kansallisooppera on Suomen ensimmäinen oopperatalo, ja sen on suunnitellut arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkinen (1977). Rakennuksen julkisivussa on keraamista laattaa, luonnonkiveä ja rappausta, mutta sisällä loistavat Carraran marmori ja punapyökki. Töölönlahdelle ja Hesperian puistoon aukeavat juhlallisen korkeat kaari-ikkunat. Liki kaikki kalusteet ja valaisimet on suunniteltu varta vasten oopperataloa varten. (oopperabaletti. 2016. a.)

Suomen Kansallisooppera on maan ainoa ammatillinen oopperatalo, samoin Suomen Kansallisbaletti on maan ainoa ammatillinen baletti. Suomen Kansallisoopperassa toimii myös maan ainoa ammatillinen kuoro, ja oopperan orkesteri on Suomen suurin orkesteri. Talossa on vakinaisia työntekijöitä 526 ja vuosittain vierailevia työntekijöitä n. 900. Kansallisooppera on säätiö, jonka pääosainen rahoitus tulee opetus – ja kulttuuriministeriön kautta. Lisäksi rahoitusta tulee valtiolta ja pääkaupunkiseudun kunnilta. (oopperabaletti. 2016. a.)

Oopperan näyttämövuosi kestää elokuusta kesäkuuhun, ja talossa toimii suuren näyttämön lisäksi myös pienempi Alminsali. Päänäyttämöllä esitetään n. 190 näytöstä vuodessa, ja sen katsomossa on 1 350 paikkaa. Kävijöitä oopperassa on vuodessa n. 257 000 ja vauvakävijöitäkin jopa 1 800. (oopperabaletti. 2016. b.)

Ooppera- ja balettiesitysten lisäksi talossa on paljon muutakin toimintaa yleisölle: esimerkiksi ilmaistapahtumia, työpajoja, teosesittelyitä, avoimia ovia ja konsertteja. Ohjelmaa tarjotaan kirjaimellisesti vauvasta vaariin, sillä tarjolla on päivittäin vauvojen taidetuokioita mutta myös kerran viikossa iltapäivien ratoksi tansseja senioreille. Ooppera huomioi lapsiyleisöä laajasti, sillä vauvojen lisäksi on paljon toimintaa päiväkotien, ja kouluryhmille. Lisäksi lämpiöitä voidaan vuokrata yksityiseen juhlaikäyttöön ja yritystapahtumiin. (oopperabaletti. 2016. c.)



2.4. Toimeksianto

Suunnitteluprosessin alussa en saanut mitään kirjallista toimeksiantoa toimeksiantajaltani Suomen Kansallisoopperalta. Erika Turusen ja näyttelyn tuottaja Pirkko Salmelan kanssa käymieni keskusteluiden pohjalta toimeksiantoni muokkautui silti melko selkeäksi heti projektin alkuvaiheessa. Minun tulisi suunnitella Erika Turusen pukuja esittelevä näyttely Kansallisoopperan lämpiötiloihin. Näyttelyssä esitettävät puvut on rajattava ja valikoitava yhdessä Turusen kanssa. Näyttelybudjetti on alustavasti 10 000€ ja tässä vaiheessa sain käsityksen, että se ei sisältäisi Kansallisoopperan henkilökunnan työtunteja. Näyttely järjestetään vuonna 2016 syyskuussa, ja se tulee kestäämään koko syyskauden, eli joulukuun loppuun asti. Näyttely toteutetaan Kansallisoopperan henkilökunnan voimin ja pystytykseen voidaan vuokrata laitteita ja lisätyövoimaa tarvittaessa. Toivottavaa olisi, että näyttelykalusteina voidaan hyödyntää mahdollisimman paljon talossa jo olemassa olevia kalusteita, kuten korokkeita ja nukkeja.

Tämän suullisen toimeksiannon pohjalta lähdin työstämään suunnitelmaani. Muutaman viikon kuluttua huomasin jo, että minun olisi alusta asti pitänyt vaatia toimeksianto ja kaikki muutkin faktat kirjallisina. Lisäksi suunnittelutyötäni olisi huomattavasti helpottanut alustava arvio välttämättömistä kustannuksista, kuten henkilökunnan tuntityön hinta ja pukujen kuljetuksen hinta keskusvarastosta Kansallisoopperalle ja takaisin. Heikosta kirjallisesta toimeksiannosta johtuen suunnittelutyössäni jouduin kohtaamaan muutamia vastoinkäymisiä ja väärinymmärryksiä. Näitä seikkoja käyn työssäni enemmän läpi suunnitteluprosessista kertovassa luvussa.

Toimeksiannon pohjalta analysoin näyttelytilaa ja aloin miettiä suunnittelutyöni lähtökohtia: tavoitteita ja haasteita. Näiden pohtimisen myötä muotoilin itselleni myös alla esitetyn suunnitteluongelman, jonka ohjaamana aion suunnittelutyöni tehdä.

Suunnitteluongelma:

Kuinka luoda mahdollisimman laadukasta tilasuunnittelua käyttäen tyylikäs, informatiivinen ja elämyksiä antava pukunäyttely ottaen samalla huomioon kaikki tilan asettamat haasteet?



2.5. Näyttelysuunnittelun tavoitteet

2.5.1. Prosessin kannalta

Suurehkoon näyttelyprojektiin mukaan pääseminen on minulle hieno tilaisuus ja arvokas kokemus, josta varmasti opin paljon. Projekti on laajuudeltaan suurin, mitä olen opiskeluaikanani toteuttanut, ja siksi siihen ryhtyminen toki myös vähän jännittää. Odotan silti innolla pääseväni projektin aikana mukaan kaikkiin eri työvaiheisiin ja oppivani pitkäkestoisen ja laajan kokonaisuuden etenemisestä sekä työskentelytavoista suuressa organisaatiossa. Luotan siihen, että kokeneiden ammattilaisten kanssa työskennellessä pärjään ihan hyvin, vaikka aikaisempaa kokemusta tällaisista projekteista ei vielä olekaan. Pienenä haasteena saattaa alussa myös olla se, että ihmiset ovat tottuneet näkemään minut oopperalla lapsesta asti puuhailemassa milloin mitään, joten joidenkin saattaa olla vaikeaa suhtautua minuun aikuisena ja ammattilaisena. Uskon kuitenkin tämän asettelman unohtuvat pian, ja ainakin yritän edesauttaa tilannetta olemalla vakuuttava ja vastuullinen suunnittelija, jonka mielipiteitä kuunnellaan.

Laajat ja hieman poikkitieteelliset projektit ovat mielestäni kaikkein kiinnostavimpia sisustusarkkitehtuurin alalla, ja näyttelysuunnittelu on mielestäni juuri tällaista inspiroivaa monen alan asiantuntijoita työllistävää suunnittelutyötä. Teen mielelläni sellaisia projekteja, joihin liittyy taide, ja tässä projektissa taide onkin mukana pukutaiteen muodossa. Toivoisin tulevaisuudessakin pääseväni tekemään tämän kaltaisia töitä, ja siksi yritän ottaa näyttelysuunnitteluprojektistani nyt kaiken irti. Opettavaisien kokemusten ja alan käytäntöjen oppimisen lisäksi tutustun varmasti uusiin ihmisiin, ja toivottavasti luon tärkeitä kontakteja.

Projektin alussa ohjaajiani ja kurssikavereitani ehkä mietitytti työskentelyni oman äitini kanssa, mutta itse en usko sen olevan ongelmana tässä projektissa. Vaikka virallisia työkeikkoja en olekaan ennen tehnyt äitini kanssa, olen ollut hänen apunaan silti monissa projekteissa ja yhteistyömme on sujunut hyvin. Meillä on aina ollut läheiset välit, ja voimme keskustella kaikesta. Lisäksi olen vauvasta asti tottunut kulkemaan äitini mukana töissä, joten tunnen hänen työskentelytapansa ja totta kai muutenkin hänet ihmisenä todella hyvin. Luonteeltamme olemme aika samanlaiset, ja ajattelutapamme on hyvin samanlainen, joten luulenpa taustastani ja äiti-tytär suhteestamme enemmän olevan meille paljon hyötyä. Taustaani saan kiittää myös siitä, että tiedän jo paljon asioita pukujen ja teosten sekä koko Oopperan taustalta, ja uskon sen auttavan minua merkittävästi tässä projektissa. Jonkun toisen, joka ei koskaan ole käynyt Oopperassa tai ei ole nähnyt yhtäkään balettia tai oopperaa, voisi olla todella haastavaa tutustua koko tähän maailmaan opinnäytetyön vaatimassa lyhyessä ajassa.





2.5.2. Suunnitelman kannalta

Tavoitteeni opinnäytetyössä on suunnitella inspiroiva, elämyksellinen ja monipuolisen katsauksen Erika Turusen pukuihin antava näyttely. Haluan toteuttaa realistisen ja käyttökelpoisen suunnitelman, jonka perusteella näyttely voidaan toteuttaa. Pyrin ottamaan suunnitelmassani huomioon kaikki merkittävät osa-alueet niin Oopperan, Erika Turusen kuin yleisönkin kannalta. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että suunnitelma pysyy annetussa budjetissa ja on mahdollista toteuttaa annetuilla resursseilla. Samalla suunnitelman pitäisi sisältää kaikki Turuselle tärkeät puvet, tuoden lopulta yleisölle jotain odottamatonta, uutta ja mielenkiintoista katsottavaa ja koettavaa. Tavoittelen suunnitelmallani antamaan kaikelle rönsyilevälle materiaalille ryhdikkäät raamit ja rönsyilemättömän pohjan, joka sitoo pukunäyttelyn yhtenäiseksi ja helposti seurattavaksi kokonaisuudeksi.

Oopperakävijöiden tullessa katsomaan illan esitystä haluan näyttelyllä yllättää heidät ja ylittää heidän odotuksensa iltaa kohtaan. Tutustumalla esiintymisasuihin ja saamalla tietoa niiden luomisesta johdatellaan yleisö jo valmiiksi Oopperan maailmaan. Tähän maailmaan tutustuneina he ovat myös vastaanottavaisempia illan esityksen suhteen. Lisäksi näyttely tuo mukavaa ajanvietettä ja keskustelunaiheita ihmisille ennen esitystä ja sen väliajalla. Haluan tarjota yleisölle uutta informaatiota ja ahaa-elämyksiä puvustusta koskien. En usko monenkaan tietävän, kuinka paljon työtunteja, taidokasta käsityötä, innovatiivisia ideoita ja osaavia henkilöitä valmiin puvun takana on. Näyttelyssä olisi siksi hienoa tuoda tämänkaltaisia asioita esille pelkän pukujen esittelyn lisäksi. Pukujen ompelijoihin, hatuntekijöihin ja suutareihin tutustuttaminen antaisi näyttelyyn lisää syvällisyyttä ja näyttäisi, kuinka ammattitaitoisia ja inspiroivia ihmisiä talossa työskentelee. Pelkästään henkilöiden esitleminen pukujen taustalla ei välttämättä ole silti tarpeeksi, vaan haluaisin esitellä making-of-prosesseja teosten taustalla. Näissä katsauksissa aiheesta kiinnostuneet vierailijat pääsisivät myös pureutumaan yksityiskohtaisemmin ajatuksiin kunkin puvun taustalla. Tarkempaa tietoa voisi olla esim. siitä, millainen pukua kantava hahmo on luonteeltaan, kuinka teoksen musiikki on inspiroinut suunnitteluprosessia tai miten pukuun on kehitelty materiaaleja, jotta se näyttäisi halutulta.

Informatiivisuudesta ja laajasta aineistosta huolimatta en halua tehdä näyttelystä uuvuttavaa läpikälausoperaatiota suurella tekstimäärällä. Ihmiset tulevat kuitenkin ensisijaisesti Oopperaan katsomaan illan esitystä eivätkä opiskelemaan pukusuunnittelun prosesseja. Tavoitteeni on saada näyttelyteksteistä ilmeeltään lyhyitä ja napakoita, helposti silmäiltäviä kokonaisuuksia.

Esiteltävää materiaalia olisi tuhansien pukujen verran, joten on välttämätöntä karsia niistä kaikkein oleellimmat ja tärkeimmät näyttelyssä esiteltäväksi. Klassisessa balettiteoksessa voi helposti olla yli 300 pukua ja oopperoissa saman verran. Siksi 20 vuoden uran aikana Turusen suunnittelemaa materiaalia on kertynyt todella paljon. Kaikkia teoksia ei kuitenkaan ole säilytetty, ja osa puvuista on jo uusiokäytetty. Lisäksi balettien ja oopperoiden rinnalla Turunen itse pitää yhtä tärkeinä ja arvokkaina nykytanssiteoksiaan ja haluaakin tulla nähdyksi monipuolisena suunnittelijana, joka ei suunnittele pelkkää romanttista balettiröyhelöä. Tavoitteeni on siis myös valikoida näyttelyssä esiteltävät puvut siten, että ne tukevat Turusen toiveita siitä, millaisena suunnittelijana hänet nähdään. Esiteltävän materiaalin pitäisi siis olla tasapainossa eri tyyllilajien suhteen antaen mielenkiintoista katsottavaa ihmisille ja samalla tuoden esille pukusuunnittelijan monipuolista työtä. (Turunen 2016.)

Ekologisuus ja pitkäikäisyys on suunnittelutyössä myös minulle tärkeää, ja siksi minkään kertakäyttöisen ja väliaikaisen suunnitteleminen tuntuu vieraalta. Tahdonkin toteuttaa suunnitelmani siten, että siinä käytetään Oopperasta jo valmiiksi löytyviä materiaaleja, kuten korokkeita, nukkeja ja valaisimia. Valmiita kalusteita ja nukkeja voidaan muunnella näyttelyyn sopiviksi, ja se, mitä talosta ei valmiiksi löydy, suunnitellaan ja hankitaan, mutta myös näiden elementtien tulisi olla käytettävissä jatkossa. Pyrin suunnittelemani kalusteilla mahdollistamaan myös myöhemmät näyttelyt ja esillepanot Oopperalla.

2.5.3. Erika Turusen kannalta

Turusen mukaan idea näyttelyyn heräsi siitä, että hän ihmetteli ajan kulumista ja sitä, miten 20 vuotta Kansallisoopperassa on tuntunut kuluneen hujauksessa. ”Väillä olisi hyvä pysähtyä ja tarkastella sitä, mitä tässä on oikein tullut tehtyä,” kommentoi Turunen tiedustellessani syitä ja lähtökohtia näyttelyn järjestämiselle. Kaksi vuosikymmentä uraa pukusuunnittelijana tuntui merkittävältä virstanpylväältä ja näyttelyn muodossa suunnittelutyöt saisi luontevasti koottua myös muiden katseltavaksi. (Turunen, 2016.)

Turunen pitää tärkeänä, että pukusuunnittelualaa opiskelevat ihmiset pääsevät näkemään ja kokemaan lähietäisyydeltä pukusuunnittelijan työtä. Hänellä on ollut omissa projekteissa mukana monia työharjoittelijoita ja assistentteja, jotka ovat alan opiskelijoita. Lisäksi hänen apunaan on ollut myös peruskoululaisia taksvärkkikeräysten ja työelämään tutustumisjaksojen yhteydessä. Suunnittelijan työtä seuraamalla alan opiskelijat ja alasta ehkä tulevaisuudessa kiinnostuneet pääsevät seuraamaan ammatin arkipäiväisiä tapahtumia, haasteita ja sattumuksia. Pukunäyttelyllä voisi olla alan opiskelijoille paljon annettavaa, hieman toisesta perspektiivistä. Näyttelyssä aiheesta kiinnostuneet ihmiset pääsevät läheltä näkemään erilaisia toteutustapoja ja uusia keksintöjä. Pukusuunnittelualasta kiinnostuneiden lisäksi monia muitakin varmasti kiinnostaa illuusion luominen; miten lavalla esitetyt asiat saadaan näyttämän joltain, mitä ne eivät todellisuudessa ole. (Turunen, 2016.)

Turunen on myös usein kertonut ylpeydellä Kansallisoopperan osaavista, ammattitaitoisista ja taitavista ompelijoista, vaattureista, suutareista, värjäreistä ja koruntekijöistä. Useissa maissa suunnitteluprojekteja tehneenä Turunen on sitä mieltä, että Suomen Kansallisoopperan puvusto on myös kansainvälisellä tasolla hyvin korkealuokkainen. Omien suunnittelutöidensä rinnalla Turuselle onkin tärkeää tuoda näyttelyssä esille näiden henkilöiden ammattitaito, sillä heidän ansiostaan suunnitelmat siirtyvät paperille piirretyistä kuvista laulajien ja tanssijoiden päälle valmiiksi puvuiksi. (Turunen, 2016.)

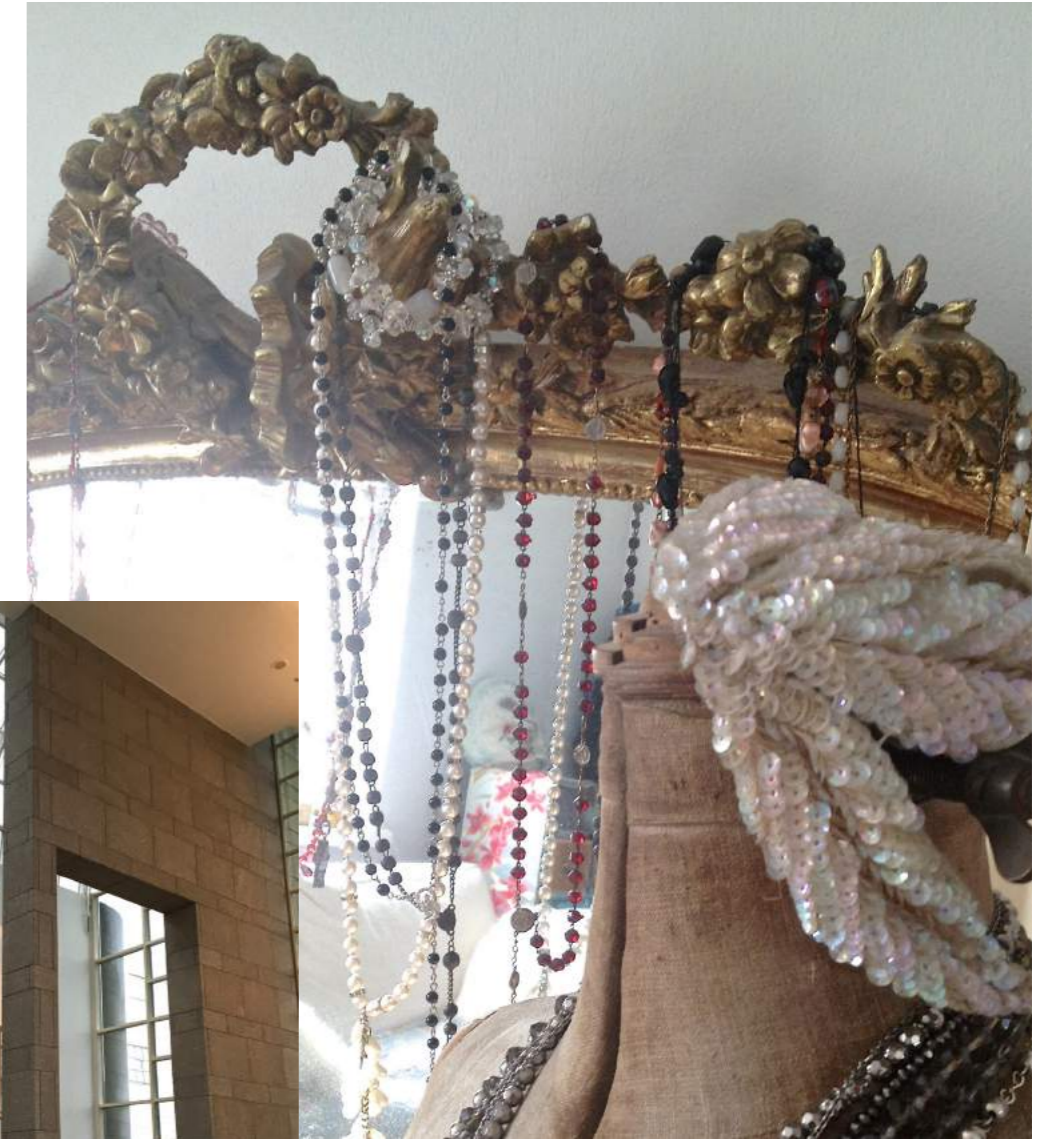
2.5.4. Suomen Kansallisoopperan kannalta

Lähtiessäni analysoimaan eri osapuolten tavoitteita tässä projektissa olin yhteydessä myös Kansallisoopperan johtoon ja tiedustelin heidän virallista kantaansa koskien Oopperan tavoitteita näyttelyltä. Vastauksena sain heiltä seuraavan lausunnon:

Lämpötiloissa toteutettava pukunäyttely luo Kansallisoopperan- ja baletin yleisölle ainutlaatuisen tilaisuuden perehtyä teosten rooliasuihin tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin. Näyttely rikastuttaa näin osaltaan asiakaskokemusta ja tekee siitä entistä monipuolisemman. Näyttely tarjoaa myös mahdollisuuden tuoda esiin Oopperatalon poikkeuksellisen korkeatasoista ammattiosaamista niin talossa vierailevalle yleisölle, kuin talon omalle henkilökunnallekin. (Ristlakki, 2016.)



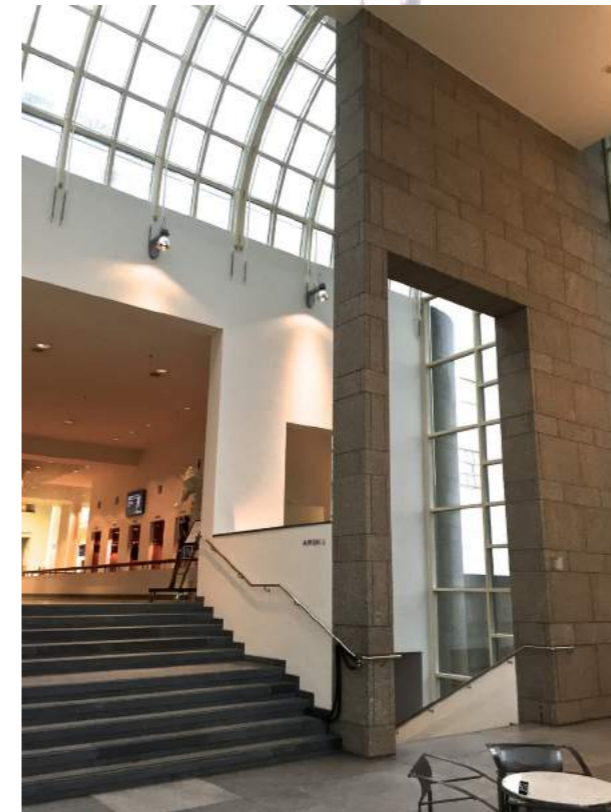
2.6. Näyttelysuunnittelun haasteet



2.6.1. Esiteltävän aineiston rajaaminen

Kansallisoopperalle on kertynyt Turusen uran aikana lukuisia hänen suunnittelemaansa pukuja, joista näyttelyssä esiteltävät yksilöt on karsittava huolella. Alustavan karsinnan Turunen suoritti jo suunnitteluprosessin alkuvaiheessa. Tässä karsiutuivat pois teokset, jotka ovat niin vanhoja, etteivät niiden puvut ole enää esittelykunnossa, ja ne puvut, jotka on uusiokäytetty tai muuten eivät enää ole saatavilla. Automaattisesti karsiutuivat myös ne teokset, jotka ovat näyttelyn aikaan Oopperan ohjelmistossa, eli Figaron häät ja Lumikuningatar. Alustavan karsinnan jälkeen osallistuin myös itse pukujen valikointiin ehdottamalla omasta mielestäni näyttelyyn sopivia pukuja. Turunen puolestaan kertoi, mitkä puvut olivat hänelle kaikkein tärkeimmät ja mitkä vähemmän tärkeät. Haasteena karsintaprosessissa on mielestäni se, että näyttelyyn onnistutaan valitsemaan sellaiset puvut, jotka ovat oleellisia, kiinnostavia, Erika Turuselle henkilökohtaisesti tärkeitä ja yleisön suosikkeja.

Oleellisilla puvuilla tarkoitan sellaisia pukuja, jotka ovat oopperan ohjelmistossa tärkeistä teoksista ja saavuttaneet tietynlaisen klassikon maineen, kuten balettina Prinsessa Ruusunen. Oleellista on mielestäni myös se, että teoksista esitellään keskeisiä hahmoja, jotka yleisön on helppoa tunnistaa ja muistaa, jos he ovat aiemmin nähneet kyseisen teoksen. Kiinnostavilla puvuilla taas tarkoitan pukuja, joiden suunnittelussa ja valmistamisessa on keksitty uusia innovatiivisia tekniikoita ja käytetty epätyypillisiä materiaaleja. Lisäksi joidenkin pukujen taustalla saattaa olla mielenkiintoisia ajatuksia hahmon karakteristä, jonka takia kyseinen puku on muotoutunut tietynlaiseksi. Erika Turuselle henkilökohtaisesti tärkeitä pukuja ovat monet nykytanssiteoksien puvut, jonka takia klassisten teosten rinnalla esitellään myös hänen modernimpaa tuotantoaan. Yleisön suosikkipuvuilla tarkoitan taas niitä pukuja, jotka yhtään Turusen töitä tuntevat oopperakävijät osaavat jo etukäteen odottaa näkevänsä, kuten ihanan Prinsessa Ruusunen puvun, Pienenmerenneidon, ja Suo tihkua vihreän tammen kennohameet. Pukuvalinnoilla toivon ihmisten saavan sopivassa määrin uutta tietoa mutta myös pääsevän muistelemaan vanhoja kokemuksiaan yleisössä. Pukujen rajaaminen on mielestäni onnistunut, jos valikoima säilyttää kiinnostavuuden, on yllätyksellinen, opettaa jotain uutta ja herättää tunteita ja keskustelua. Esiteltäviä pukuja on hyvä valita myös monipuolisesti eri tyyliä edustavista teoksista, jotta näyttelyyn tulee rytmiä ja vaihtelevuutta.



2.6.2. Tilan asettamat haasteet

Suomen Kansallisoopperan lämpiö on suunniteltu yleisön käytettäväksi ennen esityksiä ja niiden väliajoilla. Tilat ovat jakautuneet kolmeen kerrokseen ja niihin saavutaan kahdesta eri sisäänkäynnistä, rakennuksen molemmilta puolilta. Tilaa ei olla suunniteltu varsinaisesti näyttelytarkoitukseen, jonka takia sinne kymmenien pukujen näyttelyn tuominen on haasteellista. Arkkitehtuuriltaan tilat ovat polveilevat ja sijoittuvat moneen tasoon. Arvokkaassa kulttuuritilassa on esillä myös kiinteästi tilaan kuuluvia taideteoksia jotka rajoittavat näyttelyn ripustamis-, ja asettelumahdollisuuksia.

Loppuun myydyin esityksen aikana tilan täyttää 1 350 ihmistä, joiden sujuva kulkeminen tilassa on ehdottoman tärkeää. Ruuhkaisia alueita syntyy väistämättä portaikkoihin, wc-tiloihin ja tiskeille, sekä istuma-alueille. Osa asiakkaista on liikuntarajoitteisia, minkä takia esteettömyys on

3.0 Suunnittelutyön tueksi

huomioitava myös näyttelyä suunniteltaessa. Minun onkin ymmärrettävä tilassa tapahtuvien toimintojen määrä ja laatu sekä tutustuttava erilaisiin skenaarioihin mitä oopperaillan aikana tilassa tapahtuu, jotta en näyttelysuunnittelullani hankaloita perustoimintaa tilassa. Näihin perehdyn tarkemmin tila-analyysin yhteydessä.

Tilassa luonnollisesti esiintyvien rajoitteiden, kuten suurien ihmismassojen ja esteettömyyden lisäksi minun tulee huomioida kaikki yleiset turvallisuusmääräykset, kuten paloturvallisuus ja hätäuloskäynnit. Kulkuväylien on noudatettava yleisiä suosituksia, valaistuksen on oltava tarkoituksenmukainen, ja kaikin puolin näyttelyn on oltava vaivattomasti kaikkien ihmisten saatavutettava. Näyttelyn ripustamisen ja kalusteiden kuljettamisen kannalta tila on myös haastava korkeutensa ja tasoerojensa takia. Suunnitteluvaiheessa on selvítettävä, minne on mahdollista päästä esimerkiksi saksinostimella ja mistä se saadaan kuljetettua tilaan. Pukujen asettelun suhteen on huomioitava myös pukujen turvallisuus, eli ettei kukaan pääse vahingoittamaan niitä tai vaikka varastamaan niitä. Lisäksi luonnonvalo luo haasteita pukujen esittelylle, sillä jotkin materiaalit haalistuvat auringonvalossa. Suuret ikkunapinta-alat rajoittavat myös valaistusmahdollisuuksia, sillä luonnonvalon pääsyä tilaan ei voida estää. Käyn läpi kaikki näyttelysuunnittelua koskevat ohjeistukset ja suositukset niitä syvällisemmin käsittelevässä luvussa.

2.6.3. Muut haasteet suunnittelutyössä

Edellä mainittujen asioiden lisäksi näyttelysuunnitteluun vaikuttaa myös budjetti. 10 000€ kuulostaa summana suurelta, mutta kun sitä alkaa pilkkoa erilaisiin kuluihin, kuten kuljetukseen, ripustukseen, laitevuokriin, kalusteisiin ja valaistukseen, onkin summa äkkiä käytetty. Kymmenittäin pukua sisältävä näyttely tarvitsee kuitenkin paljon kalusteita ja printtejä, joiden hinta voi nousta korkeaksi. Tämän näyttelyn kohdalla on onnekasta, että sen valmisteluun ja toteutukseen voidaan käyttää oopperan osaavaa ja ammattitaitoista henkilökuntaa, vaikka työkustannukset muodostuivatkin viemään suuren osan budjetista. Budjetti asettaa siis omat haasteensa näyttelyn suunnittelulle, ja minun onkin varauduttava yllättäviin menoihin, joita usein suunnitteluprojekteissa ilmaantuu. Lisäksi suunnittelussa riittää haasteita ihan käytännön tasolla, sillä vaikka sainkin peruspohjakuvat valmiiksi oopperalta, on tila lukuisine tasoeroineen, kattoikkunoineen, kaariseinineen ja muine kommervenkkeineen melko haastava mallintaa tietokoneella. Esityskuvissa pitää myös huomioida se, että pääosassa ovat puvut ja niiden esittely, joten minun pitää ratkaista se, kuinka esitän itse puvut visualisoinneissani.



Referenssikohteet

Ennen varsinaisen suunnittelutyöni aloittamista etsin erilaisia pukunäyttelyitä netistä. Löysin muutamia upealta vaikuttavia näyttelyitä maailmalta, kuten Jean Paul Gaultierin ja Alexander Mc Queenin muotinäyttelyt, mutta ikävä kyllä ne molemmat olivat jo menneet muutama vuosi sitten. Ajattelin, että jossain vaatteita esittelevässä näyttelyssä olisi kuitenkin hyödyllistä käydä, ja löysinkin Tukholmasta erittäin mielenkiintoiselta vaikuttavan muotinäyttelyn nimeltään Utopian Bodies. Samalla reissulla voisin käydä myös muissa museoissa, joten toiseksi kohteekseni valitsin Nordiska Museetin. En ollut ennen käynyt kyseisessä museossa, ja muodin historiaa esittelevän näyttelyn lisäksi museossa tuntui olevan vaikka kuinka monta toistaan kiinnostavampaa näyttelyä, kuten näyttely koruista ja kruunuista, kodin sisustamisesta ja juhlaperinteistä.



Ikeassa kynttilät on esitelty suurella volyymilla joka muodostuu toistosta ja yhtenäisestä värimaailmasta.



Kannistonleipomossa valaistus on kohdistettu suoraan myytäviin tuotteisiin.

Näyttelykäyntien lisäksi olen pyrkinyt pitämään silmäni auki ihan kaupungilla kävellessäni ja kaupoissa ja tapahtumissa käydessäni. Monet myymäläesillepanot ovat kuin pieniä näyttelyitä, joten myös niitä tutkimalla olen saanut ideoita. Vahvoja elementtejä kaupallisista ympäristöistä olen huomannut olevan ainakin toisto ja valaistuksen käyttö. Monissa vaate- ja muissakin liikkeissä tuotteet on esitelty suurella volyymillä, kuten täyttämällä esimerkiksi koko seinä kengillä tai muilla vastaavilla. Lisäksi ne asiat, joihin ihmisten halutaan heti kiinnittävän huomiota on vahvasti kohdevalaistettu. Näitä keinoja olen ajatellut voivani hyödyntää myös näyttelysuunnittelussa.

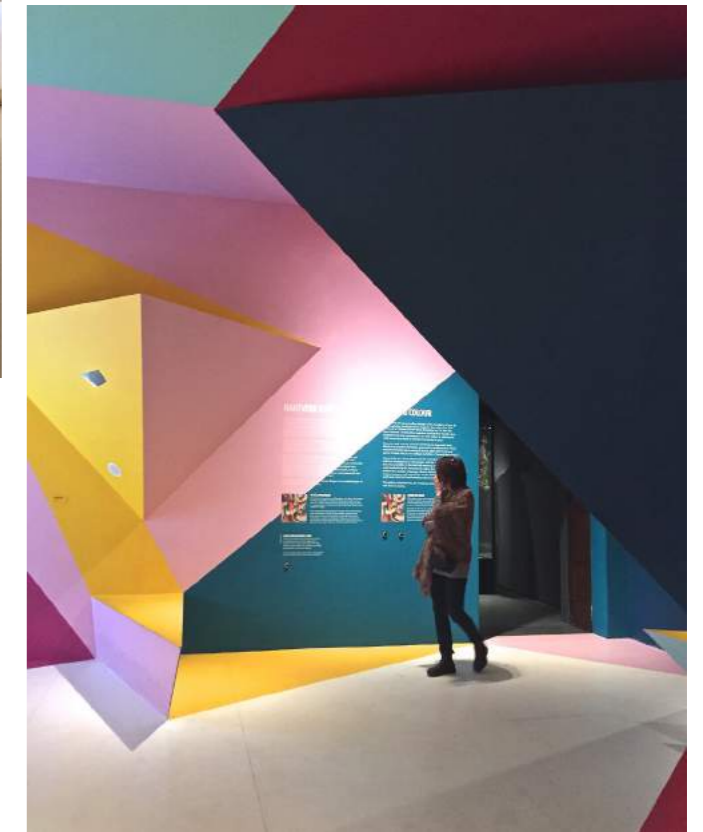
3.1. Utopian Bodies – Fashion looks forward, Liljevalchs konsthall

Tukholman Liljevalchsin taidehallissa ollut näyttely Utopian Bodies esitteli muotia monista eri näkökulmista. Näyttelyn ovat kuratoineet ja suunnitelleet Museea-toimiston suunnittelijat Serge Martynov & Sofia Hedman (Museea, 2016). Näyttelyssä oli monien tunnettujen muotitalojen kuten Diorin, Pradan ja Versacen vaatteita mutta myös tuntemattomampien suunnittelijoiden sekä vaateketjujen, kuten H&M:n vaatteita. Näyttely oli jaettu yhteentoista eri huoneeseen, joissa kussakin oli omat teemansa, kuten muutos, teknologia, muoto ja väri, muistot, sukupuoli-identiteetti ja rakkaus. Huoneiden teemat tulivat todella vahvasti esille vaatteiden lisäksi sisustuksellisilla elementeillä. Materiaalit ja värit vaihtelivat paljon, ja valaistus oli kuhunkin teemaan sovitettu. Tiloissa oli myös omat äänimaisemat. (Liljevalchs, 2016.)

Näyttely oli todella pitkälle viety ja laadukkaasti suunniteltu kokonaisuus. En ole koskaan aiemmin vierailut missään vastaavanlaisessa näyttelyssä, ja huoneita kierrellessäni nälkä vain kasvoi syödessä. Näyttely oli monimuotoinen ja monitasoinen, niin tilallisesti kuin sisällöllisestikin. Tilat oli jaettu niin, että edellisestä tilasta ei kunnolla nähty, mitä seuraavassa on odotettavissa, ja minulle tulikin samanlainen olo kuin vaikka todella hyvää kirjaa lukiessa; toivoin, ettei se ihan vielä loppuisi, ja odotin jännittyneenä, mitä seuraavaksi tapahtuu. Pituudeltaan näyttely oli mielestäni myös juuri sopiva: se säilytti mielenkiintonsa ja yllätyksellisyytensä eikä alkanut tuntua liian raskaalta läpikälausprojektilta.

Tarkastelin näyttelyä toki opinnäytetyöni kannalta, ja oikeastaan ennakkoon laaditun tarkastuslistan mukaan kysymyksiin vastauksia miettimällä tulikin kiinnitettyä vielä enemmän asioihin huomiota kuin vain tavallisella näyttelykäynnillä. Samalla aloin miettiä, kuinka hienoa olisi tehdä tällaista tai tuollaista omassakin projektissani, mutta toisaalta oma projektini on hyvin eriluonteinen, ja etenkin näyttelyyn käytettävä budjetti sekä tila ovat hyvin eriluonteiset. Lopujen lopuksi näyttelyssä käyminen oli upea elämys, ja sain myös hyviä ideoita omaan työskentelyyni, vaikkakaan en mitään suoranaista ahaa-elämyksiä.

Omaan suunnittelutyöhöni haluaisin saada Utopian Bodies-näyttelyn tapaan kerroksellisuutta ja yllätyksellisyyttä. Haluaisin tuoda myös omassa suunnitelmassani tarinan vaatteiden taustalla esille. Näyttelyssä käytetyt yksinkertaiset tekstistandit ja graafiset materiaalit olivat mielestäni sopivia muutoin kovin rönsyilevien ja vahvojen elementtien vastapainona, ja samaa tyyliä olen ajatellut itsekin käyttä.



3.2. Power of fashion – 300 years of clothing, Nordiska Museet

Nordiska Museet esitteli muotia hieman perinteisemmästä näkökulmasta. Ruotsin muotiin ja sen kehittymiseen keskittyvä näyttely esitteli ruotsalaista muotia 1700-luvulta lähtien. Näyttelyssä oli esillä ruotsalaisista materiaaleista ja ruotsalaisilla menetelmillä valmistettuja vaatteita sekä kolmensadan vuoden takaa että kolmenkymmenen vuoden takaa. Valtavassa museorakennuksessa tämä kyseinen näyttely oli verrattain pieni mutta mielestäni silti ihan riittävä. Monet kävijät varmasti kahlaavat läpi koko rakennuksen, joten pidempään näyttelyyn tuskin riittäisikään energiaa ja keskittymiskykyä.

Näyttely oli rakennettu pitkänmalliseen tilaan, jonka keskellä oli lasivitriini missä seisoi taidokkaasti valmistettuja nukkeja eri asennoissa. Nukeilla näytti olevan ihan omat karaktäärit, ja ne olivat myös ikään kuin vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Tilan reunoilla kiersivät lasivitriinit, joissa oli esillä yksittäisiä asusteita ja vaatteiden osia. Näyttelyyn kuului myös video, jossa nainen puki aikakausipuvun ylleen vaatekappale kerrallaan. Näyttelyssä oli omanlaisensa pysähtynyt tunnelma. Luulen sen johtuvan osaksi siitä, että museo oli hyvin perinteinen, ja sellainen, millaiseksi klassisen museon voikin kuvitella. Tilat olivat arvokkaita, samoin museoesineet. Lisäksi pysähtyneisyyttä korosti museon hiljaisuus; suurin osa kävijöistä kiersi näyttelyitä kuulokkeet korvillaan audio-opastusta kuunnellen. Lisäksi näyttely oli valaistu melko hämärästi korostaen vain vitriineissä olevia esineitä. Jotenkin rauhallinen ilmapiiri sai turvallisen olon ja houkutteli syventymään teksteihin ja esineisiin. Yksi minua erityisesti ilahduttanut ja liikuttanut yksityiskohta oli pienet kipsiveistokset vitriinien edessä. Aluksi ihmettelin, mikä ihme niiden virka oli, sillä ne eivät näyttäneet museoesineiltä vaan pieniltä matkamuistomyymälän patsailta. Huomattuani jokaisen patsaan edessä pistekirjoituksella lyhyen selostuksen ymmärsin, että patsaat oli tarkoitettu näkövammaisille, jotta he pystyivät käsin tunnustelemaan kunkin aikakauden pukeutumisen piirteitä. Vastaavaa en ole aiemmin nähnyt muissa museoissa, ja mielestäni se oli todella kekseliäs ja tyylikäs tapa ottaa huomioon myös näkökyvyltään rajoittuneet museoasiakkaat.

Omaa työtäni olin ideoinut museokäyntiin mennessä jo sen verran, että tiesin haluavani esitellä pukuja ikään kuin leijuvan näköisenä, ilman nukkea puvun sisällä. Riipputtamalla pukuja korkeissa tiloissa, pystyisin hyödyntämään Kansallisoopperan monimuotoista arkkitehtuuria ja riippuvat puvut ilman nukkea niiden sisällä ovat mielestäni tyylikkään vaihtoehto. Tässä näyttelyssä minulle tulikin hyvä mahdollisuus ”vakoilla”, miten vitriineissä leijuvilta näyttäneet korsetit oli oikeasti saatu näyttämään siltä. Huomasin, että korsettien sisällä oli läpinäkyvästä pleksistä tehty juuri samankokoinen korsetti, jonka päälle tämä oikea oli puettu. Tämän ansiosta puvun sisäpuolenkin näki. Toinen oman työskentelyni kannalta hyödyllinen havainto oli se, että erikieliset tekstit oli erotettu toisistaan erilaisilla fonteilla ja näyttelytekstit olivat muutenkin lyhydessään ja selkeydessään todella hyvät. Omassa projektissani näyttelytekstit tulevat todennäköisesti olemaan vähintään kahdella eri kielellä, ehkä jopa kolmella, joten tämä havainto oli siksi hyödyllinen.



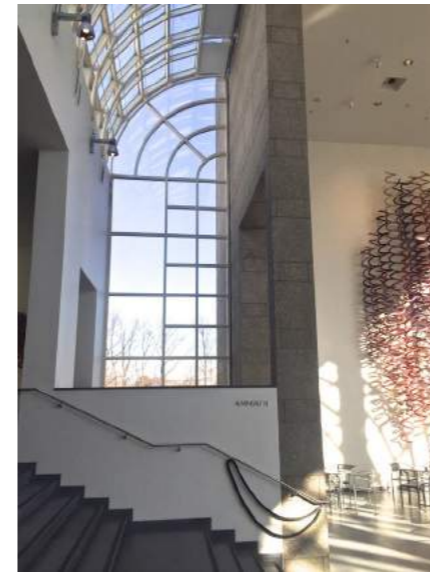


NÄYTTELYANALYYSI

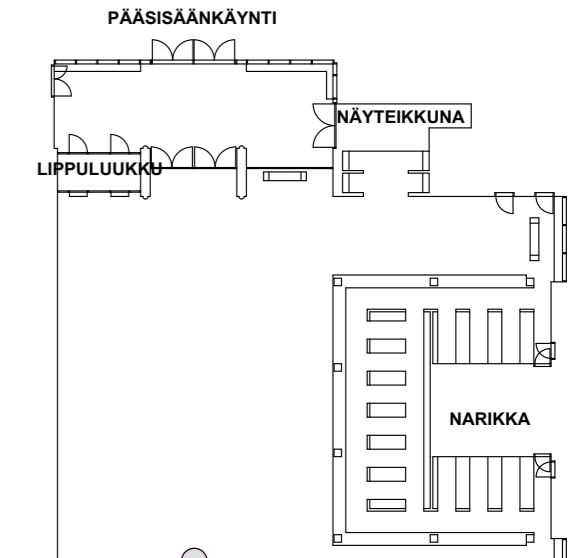
KYSYMYS	UTOPIAN BODIES	POWER OF FASHION
Mitä näyttely esitteli? Miten se eteni?	Esitteli muotia tunnetuilta ja ei niin tunnetuilta suunnittelijoilta. Aluksi kävijöille jaettiin kartta jossa oli pieni intro näyttelyn sisältöön, sekä etenemisjärjestys näyttelyssä. Koostui monista erillisistä huoneista joissa kussakin oli oma vahva teemansa, kuten teknologia, kierrätys, musiikki, rauha...	Esitteli ruotsalaisen pukeutumisen historiaa 1700-luvulta 1970-luvulle asti. Pitkänomainen tila oltiin tehty aikajanaksi ja näyttely eteni loogisesti aikajanaa pitkin.
Oliko konsepti selkeä ja näyttely yhtenäinen?	Näyttely oli yhtenäinen vaikka muodin sisällä erilaisia teemoja oli lukuisia. Vahva näyttelysuunnittelu ja tilojen näyttävyys loivat jäsenneilyn kokonaisuuden. Muodin ylistäminen ja kantaaottavuus olivat kantavina teemoina läpi koko näyttelyn.	Konsepti oli erittäin selkeä, sen loi jo näyttelytilana toimiva Nordiska Muset, jonne tullessa osaa varmasti odottaa jotakin Ruotsin historiaan liittyvää. Yhtenäisyyttä aiheen lisäksi muodostivat myös toistuvasti samanlaiset esittelytavat kuten vitriinit ja nuket, sekä valaistus.
Oliko näyttely osallistava?	Erillisiä osallistavia juttuja ei ollut, mutta lukuisat aistiärsykkeet kuten musiikki, valaistus, elokuvanpätkät ja kokoajan muuttuva ympäristö riittivät hyvin pitämään mielenkiinnon yllä. Lapsille oli oma työpaja.	Opastus oli mahdollista saada kuulokkeisiin monilla eri kielillä, joten monet kävijät etenivät kuulokkeista tulevan opastuksen mukaan näyttelyssä. Näyttelyn lopussa oli "catwalk" johon olisi saanut mennä ilmeisesti esittelemään nykypäivän muotia, mutta en nähnyt kenenkään siihen menevän ja sen idea jäi ehkä hieman epäselväksi.
Miten vaatteet esiteltiin? Millaisia nukkeja käytettiin?	Näyttely koostui todella monenlaisista esillepanoista ja nukeista. Huoneiden teemoihin sopivia nukkeja oli esim. kangaspäällysteisiä, kultaisia, peilaavia, seiiniin kiinnitettyjä, maassa makaavia jne. Vain vähän vitriinejä ja suurin osa vaatteista oli kosketeltavissa, mutta harva niitä kuitenkaan hipelöi.	Suurinosa puvuista oli puettu nukkejen päälle ja kaikki näyttelymateriaali oli vitriinien sisällä. Nuket olivat todella taidokasta työtä, varmasti pukujen mittojen mukaan valmistettu, kampaukset ja kasvot sekä asennot olivat taitavasti tehtyjä ja ne sopivat näyttelyn tyyliin ja teemaan. Vitriineissä asusteet kuten pelkät korsetit oli puettu läpinäkyvästä pleksistä valmistettujen runkojen päälle ja ne oli kiinnitetty taustaan ohuilla metallitikuilla, josta johtuen näytti kuin vaate olisi leijunut vitriinissä.
Miten asusteet esiteltiin?	Asusteet olivat osana asukokonaisuutta, puettuina nukeille. Joitakin erillisiä asusteita oli vitriineissä yksitellen. Asusteita myös osana seinäkollaaseja.	Osana asuja nukeille puettuina, mutta myös erillään vitriineissä metallitikuilla tuettuina, ikään kuin leijuvina.
Millainen valaistus, millaisia valaisimia on käytetty?	Valaistus vaihteli huoneittain ja oli suuressa osassa huoneen ilmettä. Jokaisessa huoneessa oli kattokiskot joissa olevilla spottivaloilla puvut valaistiin yksitellen. Osa huoneista oli todella tummia ja osa kirkkaita, yhdessä huoneessa valot välkkyivät ja käytettiin värivaloja. Vaikka valaistus oli aika radikaalia, ei se tuottanut ongelmia kuin yhdessä tilassa jossa hämäryyden takia joitakin tekstejä oli vaikeaa lukea.	Valaistus oli perinteinen mutta laadukas. Yleisvalo oli hämära, mutta vitriinien sisällä pienet spottivalot valaisivat puvut yksitellen.
Millaisia materiaaleja ja värejä sisustuksessa oli käytetty?	Materiaaleja ja värejä oli todella monenlaisia. Ratkaisut olivat erittäin näyttäviä ja toteutettu isolla volyymilla. Värit olivat trendikkäitä, ja jopa räikeitä, Materiaalit olivat mielenkiintoisia ja loivat toistensa välille vahvoja kontrasteja, kuten eurolavoista rakennettu todella "puinen" tila, valkoisilla kukilla vuorattu lattiaa, kattoa ja pukuja myöten valkoinen huone ja peilillä päällystetty, joka suuntaan avautuva ja välkkyvä peilihuone.	Materiaali ja värivalinnat todella neutraaleja ja perinteisiä. Seinät olivat valkoiseksi maalattua levyateriaalia ja vitriinit sisältä tummia. Tumma tausta nosti esiteltävät asiat hyvin esiin. Levymateriaalien lisäksi paljon lasipintaa.
Näyttelyviestintä, millaista tekstiä, millä kielellä, millaiset opasteet?	Jokaisessa huoneessa teeman selitys seinätarrana, oma osionsa myös kunkin tilan näyttelysuunnittelusta. Jokaisella puvulla oli oma tyylikäs pieni standi jossa kerrottiin perustiedot puvusta, kuten sen suunnittelija. Graafinen ilme yksinkertainen, mikä oli hyvä ratkaisu muuten niin näyttävän näyttelyn rinnalla. Suurin osa teksteistä oli vain ruotsiksi, opastuksen olisi saanut erikseen englanniksi kuulokkeisiin.	Tekstit olivat keskipitkiä, erilaisilla fonteilla oltiin eritelty ruotsinkielinen ja englanninkielinen teksti. Teksti oli nopeasti silmäiltävää eikä kaikkea tarvinnut lukea. Tekstiä oli vitriinien takaseinissä, lasissa, ja seinäpinnoissa. Yhdellä seinällä suurempi graafinen tekstikokonaisuus, ikään kuin introna ennen näyttelyä.
Kuinka lapsia ja liikuntarajoitteisia on huomioitu?	Näyttely oli suurimmaksi osaksi esteetön, mutta tietyt valaistusolosuhteet ja tasoerot estivät ehkä joitakin liikunta/näkörajoitteisia ihmisiä pääsemästä kaikkialle. Lapsille oli inspiroiva paja kahvilan yhteydessä jossa sai ohjaajien opastuksella suunnitella omia muotivaatteita, pukeutua rooliasuihin ja tutustua erilaisiin materiaaleihin.	Näyttely oli kokonaan esteetön ja myös näkövammaiset oli otettu huomioon. Näyttelyn opastus oli saatavissa kuunneltavana versiona ja lisäksi näyttelyssä oli pieniä patsaita joita tunnustelemalla näkövammaisetkin saivat käsityksen eri aikakausien puvuista.
Mitä ajatuksia herätti?	Kokonaisvaltainen Wau! Esiteltävät puvut todella hienoja, mutta samoin koko näyttely oli upea elämys kokonaisvaltaisen näyttelysuunnittelun ansiosta.	Näyttely oli innostava, mutta samalla kotoisan turvallinen perinteisyytensä ansiosta. Museona Nordiska Muset oli inspiroiva ja valtavan kokoinen.



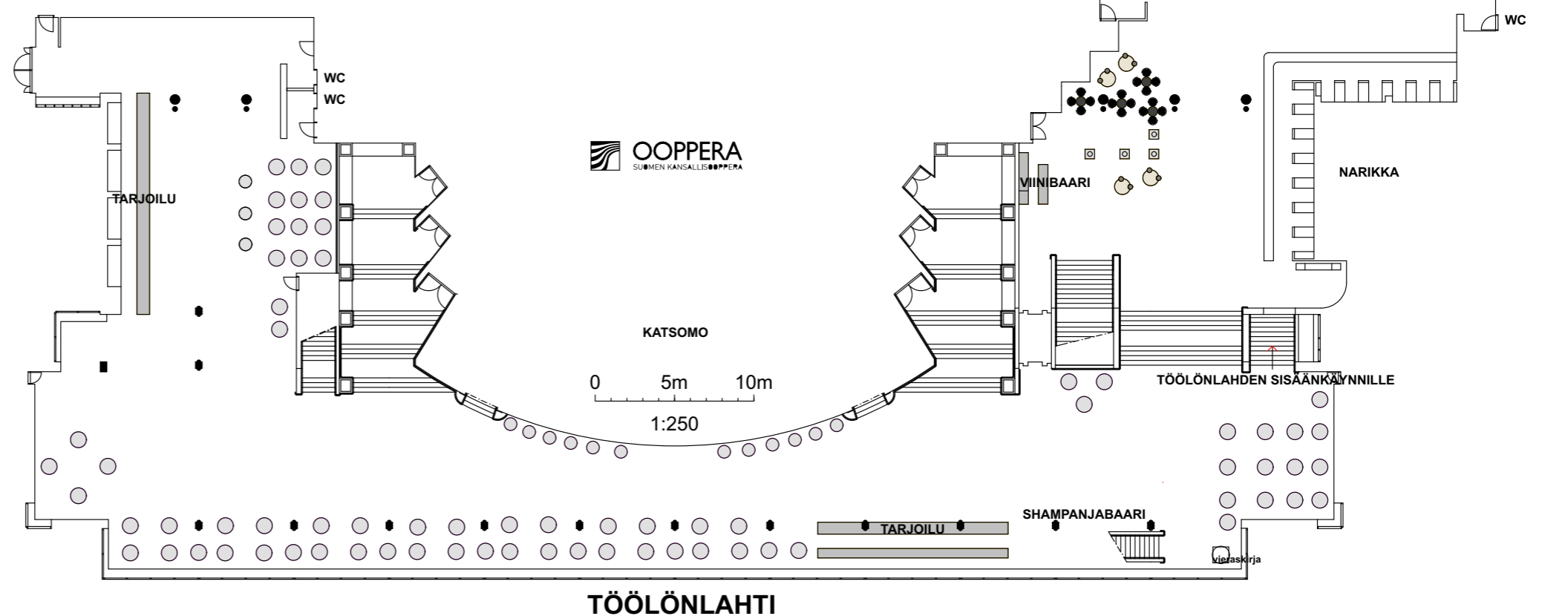
3.3 Tila-analyysi

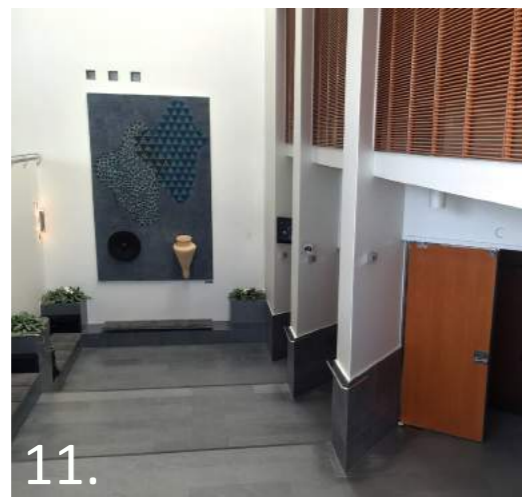
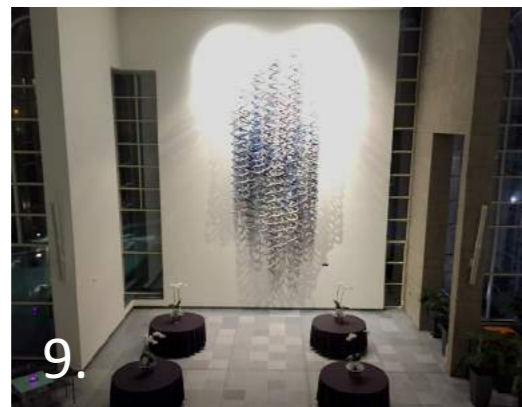
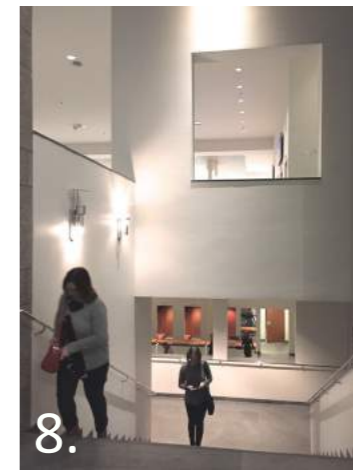
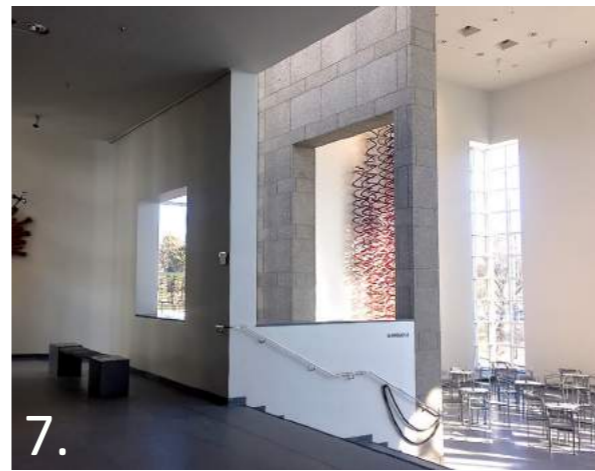
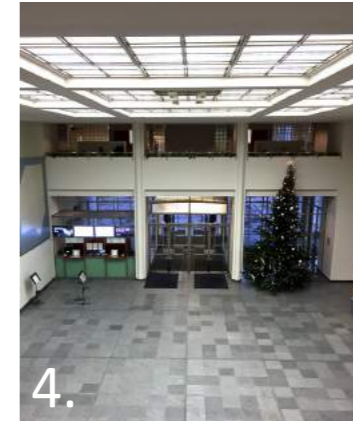
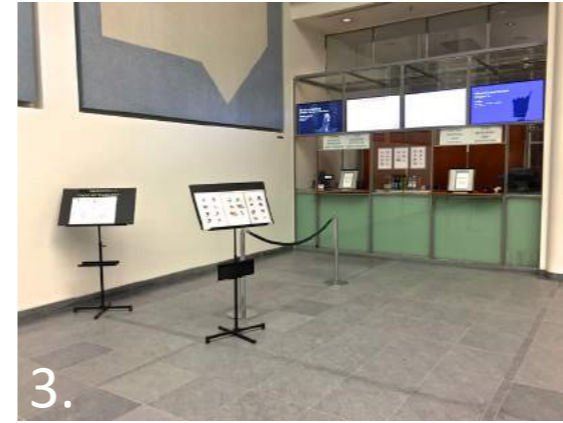


MANNERHEIMINTIE

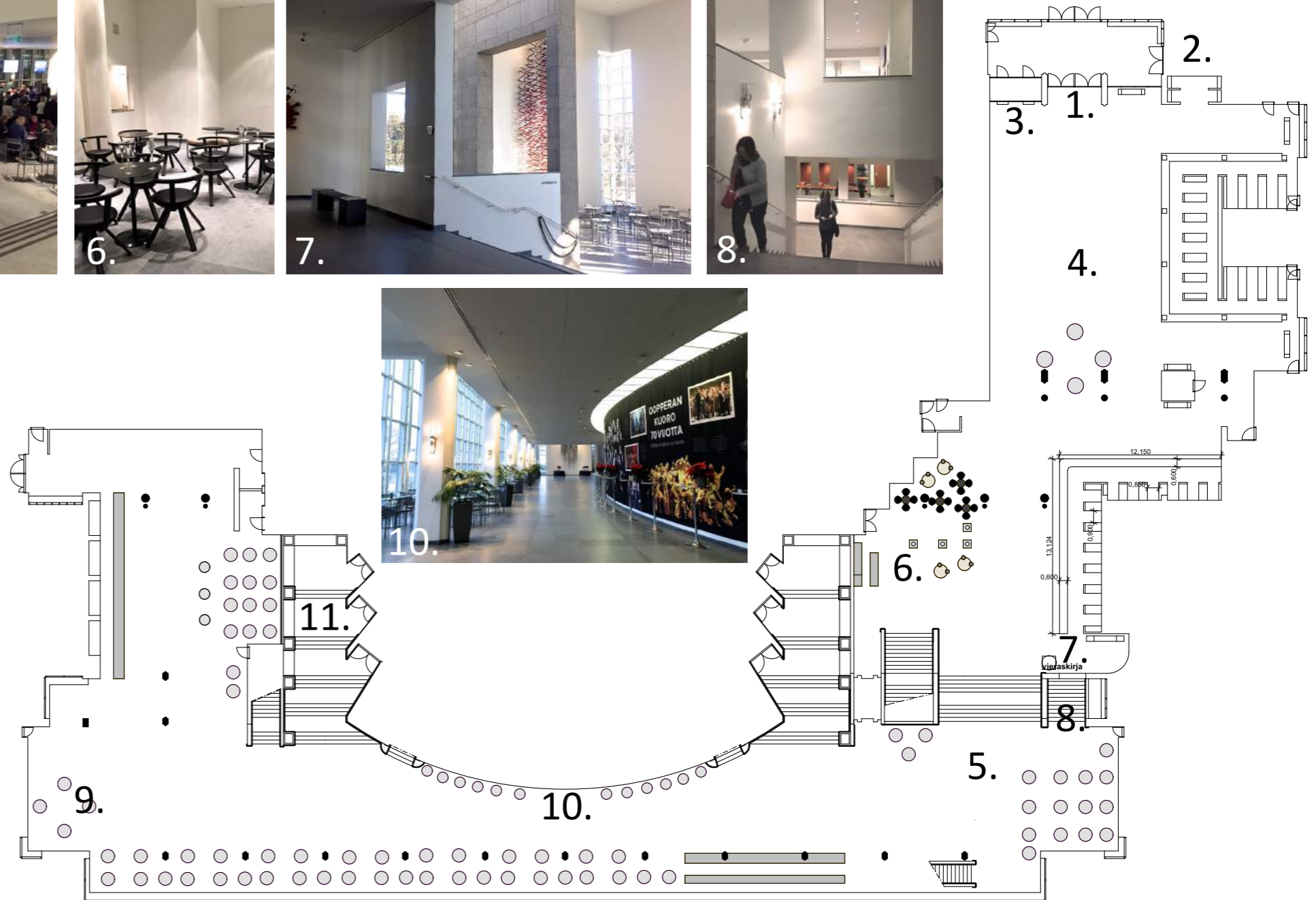


Pukunäyttelylle varatut lämpiötilat ovat jakautuneet kolmeen kerrokseen, joista näyttelyssä käytän Mannerheimintien puoleista sisääntulokerrosta, sekä Töölönlahdelle avautuvaa kaari-ikkunallista tilaa. Kansallisoopperan asiakkaat saapuvat taloon joko Mannerheimintien puoleisesta pääsisäänkäynnistä tai Töölönlahden puoleisista ovista. Molempien sisäänkäyntien yhteydessä on vaatesäilytyspalvelut sekä wc-tilat. Töölönlahden puolella on myös lippukassat sekä pientavaraa kuten postikortteja ja julisteita myyvä Oopperashop. Lämpiötiloissa on monia eri toimintoja, kuten erilaisia tarjoilutiskejä, istumal alueita, tarjoilun tilaus- ja lippuluukuja sekä wc-tiloja. Yleisilmeeltään tilat ovat modernit, avarat, arvokkaat ja valoisa. Tilojen arkkitehtuuri on laadukasta ja monimuotoisuutensa ansiosta myös vähän leikkisää. Marmoripinnat, taideteokset, ja harkitut puupinnat tuovat tilaan sen käyttötarkoituksen vaatimaa juhlallisuutta, mutta samalla runsaat aukotukset väliseinissä ja tasoerot sekä huonekorkeuden vaihtelevuus jakavat suurta tilaa osiin ja tekevät siitä rytmikkään. Lämpiössä useasti toistuvat ikkunat väliseinissä luovat kehystettyjä näkymiä tilasta tilaan.





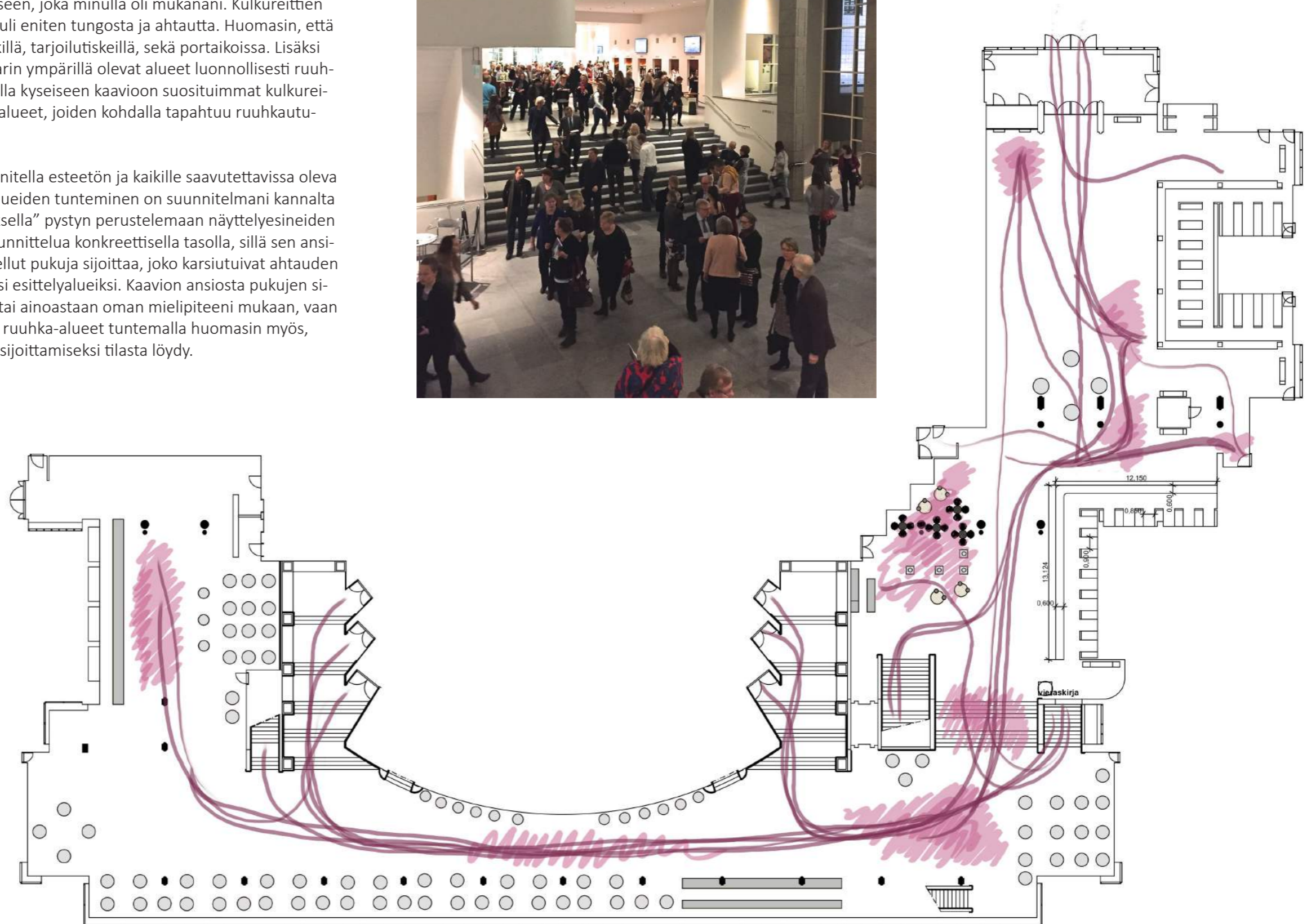
1. Pääsisäänkäynti
2. Näyteikkuna
3. Väliaikatarjoiluiden tilauspiste
4. Pääsisäänkäyntiaula
5. Näkymä Töölönlahdelle aukeavaan lämpiöön
6. Viinibaari
7. Näkymä lämpiön oikeaan reunaan
8. Portaikko Töölönlahden sisäänkäynniltä
9. Näkymä lämpiön vasempaan reunaan
10. Kaariseinä
11. Kulku katsomoon



Ruuhka-alueet

Taustatutkimukseni alkuvaiheissa päätin seurata loppuunmyydyt esityksen aikana Kansallisoopperan lämpiötilojen toiminnallisuutta. Seurasin yleisön liikkumista tilassa ja merkkasin suosituimpia kulkureittejä pohjapiirustukseen, joka minulla oli mukana. Kulkureittien lisäksi merkkasin ne alueet, joiden kohdalla tuli eniten tungosta ja ahtautta. Huomasin, että ruuhkaisinta on pääsisäänkäynnin narikkatiskillä, tarjoilutiskeillä, sekä portaikoissa. Lisäksi ahtaammat välit, kuten narikoiden ja viinibaarin ympärillä olevat alueet luonnollisesti ruuhkautuivat. Olen piirtänyt tummemmilla viivoilla kyseiseen kaavioon suosituimmat kulkureitit. Vaaleammalla värillä on taas väritetty ne alueet, joiden kohdalla tapahtuu ruuhkautumista.

Suunnittelutyöni yhtenä tavoitteena on suunnitella esteetön ja kaikille saavutettavissa oleva pukunäyttely, joten kulkureittien ja ruuhka-alueiden tunteminen on suunnitelmani kannalta tarpeellista. Tekemälläni "asiakasvirtamittauksella" pystyn perustelemaan näyttelyesineiden sijoittelupaikat. Kaavion tekeminen auttoi suunnittelua konkreettisella tasolla, sillä sen ansiosta monet paikat joihin alustavasti olin ajatellut pukuja sijoittaa, joko karsiutuivat ahtauden takia pois, tai varmistuivat hyvin perustelluiksi esittelyalueiksi. Kaavion ansiosta pukujen sijoittelu tilaan ei tapahdu sattumanvaraisesti tai ainoastaan oman mielipiteeni mukaan, vaan on perusteltua ja tarkasti harkittua. Toisaalta ruuhka-alueet tuntemalla huomasin myös, että kovin monia eri vaihtoehtoja ei pukujen sijoittamiseksi tilasta löydy.



3.4. Huomioitavia tapahtumia lämpiötiloissa

Kansallisooppera tarjoaa esitysten lisäksi asiakaskunnalleen laajan valikoiman muita palveluita, joista suurin osa on ilmaisia. Talon päälämpiössä järjestetään näytöksiä ohella monenlaisia tapahtumia eri kohderyhmille. Viikkokalenteria Kansallisoopperan nettisivuilta tutkimalla minulle selvisi, että melkein päivittäisten päänäytösten ohella päivän aikana lämpiössä ehditään järjestää vauvojen taidetuokioita moneen otteeseen. Lisäksi päivisin on päiväkotiryhmille suunnattuja lyhyitä näytöksiä ja työpajoja, joiden tapahtumapaikkana on suurimmaksi osaksi parvilämpio johon näyttelysuunnitteluni ei ylety. On silti huomioitava, että iltoihin painottuvien yleisömassojen lisäksi varsinkin lapsia liikkuu lämpiön tiloissa paljon päiväsaikaan.

Lapsien lisäksi näyttelysuunnittelussa huomioitava seikka on ihmismassoja keräävät tapahtumat lämpiön Juha-päädystä, kuten viikoittaiset teetanssit senioreille. Tanssia säestää orkesteri, ja paikalla on myös kuvausryhmä, joka välittää tunnelmaa palvelutaloihin ympäri Suomea. Tanssien lisäksi tilassa on ilmaiskonsertteja, joissa yleisö istuu, mutta esiintymistila pitää varata laulajille ja esimerkiksi flyygelille tai muille soittimille. Ensi-iltojen yhteydessä järjestettävät ensi-iltajuhlat järjestetään myös kyseisessä tilassa. Ensi-iltajuhlissa ruuat katetaan pitkiin seisoviin pöytiin keskelle Juha-päätä, ja lisäksi ohjelmaan kuuluvat puheet, joita varten asennetaan kovaääniset ja muuta AV-tekniikkaa. (Friberg, 2015.)

Muita lämpiössä järjestettäviä ohjelmia ovat muun muassa teosesittelyt, joissa syvennyttään ennen illan näytöstä sen taustoihin, tekijöihin ja toteutukseen. Näytösten jälkeen järjestetään myös taiteilijatreffejä, joissa voi tavata esimerkiksi baletissa esiintyneitä tanssijoita tai teoksen koreografin tai lavastajan. Ennakkovarauksesta talossa pidetään kiertokäyntejä, joissa asiakkaita viedään kulissien taakse, lavastamoon, puvustamoon, harjoitussaleihin ja muualle. Kiertokäyntien yhteydessä voitaisiin pukunäyttelyn aikana pitää lyhyt opastettu kierros myös näyttelyyn. Kuukausittain lämpiötiloissa järjestetään myös leffabrunssi, jossa asiakkaille tarjotaan brunssi ja sen jälkeen mennään Alminsaliin katsomaan oopperateos elokuvan muodossa.

Kaiken edellä mainitun runsaan yleisöyhteistyön lisäksi oopperalla pidetään avoimet ovet kahdesti vuodessa. Avoimissa ovissa on tarjolla paljon toimintaa kuten kiertokäyntejä, työpajoja, maskeerausnäytöksiä, valokuvausta roolivaatteissa ja musiikkiesityksiä. Avoimet ovet on suunnattu kaikenikäisille asiakkaille, mutta erityisesti lapsille tarkoitettua tekemistä on yleensä ollut paljon tarjolla. Näyttelyn aikaan avoimissa ovissa voisi olla jotain erityisesti näyttelyyn liittyvää ohjelmaa, kuten Erika Turusen pitämät kierrokset, joissa hän kertoisi pukujen luomisprosessista. (oopperabaletti, 2016. c.)

Tuottaja on käynyt näyttelyn aikana järjestettävät tapahtumat läpi ja varmistanut, että mitkään niistä eivät kuitenkaan estä järjestämästä näyttelyä, kunhan ne otetaan huomioon näyttelyn suunnitteluvaiheessa esimerkiksi sijoittamalla puvut niin, etteivät ne estä tanssien ja konserttien pitämistä.

3.5. Aiemmat näyttelyt Kansallisoopperassa



Vahtimestarin, tuottajan ja Erika Turusen kanssa käymieni keskusteluiden perusteella minulle selvisi, että vaikka Oopperan lämpiötiloja käytetään näytösten lisäksi monenlaiseen toimintaan, ei niissä ole näyttelyitä paljoa pidetty. Joitakin aiempia tapauksia on kuitenkin ollut, mutta huomattavasti tulevaa pukunäyttelyä pienemmässä mittakaavassa. Töölönlahden puoleisen korkean kaari-ikkunan edustalle on joskus ripustettu balettipukuja sekä joitakin osia lavasteista. Joskus aulatilassa on myös pidetty esillä satunnaisia pukuja tai lavasteita sekä lavastusten pienoismalleja. (Friberg, 2015.)

Vuoden 2015 keväällä Mannerheimintien puoleisessa sisääntuloaulassa (pääsisäänkäynti) olivat esillä Klaus Haapaniemen suunnittelemat puvut ja lavasteet Ovela kettu-oopperasta. Tämä näyttely on ollut suurin esillepano, mitä lämpiötiloissa on tehty. Kyseisessä näyttelyssä oli lavastuksessa käytetyistä lattiaelementeistä koottu lava, joka oli mitoitetaan n. 8 m x 8 m ja täytti suurelta osin sisääntuloaulan. Lavalla oli esillä teoksen pukuja nukkejen päällä, ja osa oli myös ripustettu katosta. Lisäksi aulatilaa kiertävän parven seinämiin oli ripustettu suurennosprinttejä pukuluonnoksista niin, että ne kiersivät kahdella sivulla aulatilaa. Yksi suuri seinä oli peitetty Haapaniemen printillä kokonaan. Näyttely suunniteltiin oopperan henkilökunnan voimin, ja sitä oli ripustamassa kolme henkilöä ja käytössä oli yksi saksinostin. (Turunen, 2015.)

Vahtimestarin mukaan Ovela kettu-näyttely keräsi lämpiössä työskentelevän henkilökunnalta jonkin verran palautetta. Vaikka näyttely oli näyttävä ja yhtenäinen, aiheutti sen koko hankaluuksia. Liian suuren lattiapinta-alan käytön takia se esti ihmisiä jonottamasta väliaikatarjoilun tilausluukulle ja aiheutti muutenkin turhan paljon ruuhkaa aulatilassa. Tästä syystä henkilökunta on ymmärrettävästi ollut epävarma uuden näyttelyn suhteen. Olen suunnittelutyöni alkuvaiheessa pyrkinyt kuitenkin kuulemaan mahdollisimman monia henkilöitä, jotka työskentelevät tilassa, ja sovin aulan päävahtimestarin kanssa maksimimitat, joita voin käyttää lattiapinta-alasta aiheuttamatta häiriötä muulle toiminnalle. Lisäksi kulkukaavioita tehdessäni mittasin väliaikatarjoilun jonotukseen tarvittavan tilan, ja haluan pitää suunnitelmani sellaisena, että esillepanot eivät hankaloita tilan perustoimintoja. (Friberg, 2015.)

3.5. Suosituksia ja määräyksiä näyttelysuunnitteluun

3.5.1. Sisäänkäynnit ja aulatilat

Julkisiin tiloihin saapumisen tulee olla helppoa ja kaikille mahdollista riippumatta henkilön erilaisista rajoitteista kuten liikuntarajoitteista tai näkö- ja kuulorajoitteista. Tilojen koko, sisäänkäynteineen ja auloineen tulee mitoittaa siellä vierailevan henkilömäärän ja palomääräyksiä mukaan. Mitoituksen lähtökohdaksi on hyvä pitää sitä, etteivät tilat missään tilanteissa ruuhkautuisi liikaa. Sisäänkäyntitiloissa on toimivuuden kannalta tärkeää, että ne on suunniteltu pohjaratkaisultaan toimiviksi ja joustaviksi ja että niistä kulkeminen ja tiloissa suunnistaminen on luontevaa. (RT 91-10788.)



Sisäänkäynnin jälkeen avautuvalla aulatilalla on rakennuksen kannalta merkittävä rooli, sillä se antaa ensivaikutelman koko rakennuksesta ja sen toiminnosta. Tilojen ilmeestä tulisi heijastua myös rakennuksessa tapahtuva toiminta, kuten oman työni kohdalla Oopperatalossa kulttuuri ja arvokkuus. Sisäänkäynnin jälkeen tulevien toimintojen sijoittelun on hyvä tapahtua niin, että toimiminen tilassa sujuu loogisesti ja järjestys toimii sisään ja ulos liikuttaessa. Aulatiloihin tärkeää on väljyys ja avaruus, jota usein saadaan tilaan sen korkeudella ja suurilla ikkunapinnoilla, joista luonnonvalo pääsee sisälle. Pääsisäänkäyntejä ja aulatilajoja pidetään usein sopivina tiloina myös taidehankinnoille, ja sellaisia löytyy myös Kansallisoopperan aulatilasta. Aulatiloihin tulisi olla muunneltavia, jotta ne toimisivat myös erilaisten tapahtumien yhteydessä. Esteettömyyden on toteutettava tasoerojen kohdalla niin, että siirtyminen on mahdollista portaiden lisäksi myös rampilla pitkin tai hissillä. (RT 91-10788.)

Omassa suunnittelussani minun on huomioitava esteettömyyden toteutuminen kaikissa näyttelytiloissa. Vaikka Oopperan aulatilat ovat väljät, tapahtuu tiloissa myös ruuhkautumista, jota omalla näyttelysuunnittelullani en saa pahentaa. Toisaalta pääsisäänkäynnin yhteyteen aulatilaa muodostuneet jonot ovat toivottavasti tulevalla syyskaudella helpottamassa, sillä väliaikatarjoilun jonotukseen on tulossa uusi vuoronumerojärjestelmä. Oopperan tilat ja arkkitehtuuri on jo valmiiksi juhlavaa ja huokuvat arvokkuutta, joten pukunäyttelyn pitää omalta osaltaan tukea tätä asetelmaa eikä monimuotoisuudessaan saa tehdä yleisilmeestä liian levotonta ja sekavaa. Näyttelyn tulee sopia tyyliltään rakennuksen arkkitehtuuriin ja samalla olla aseteltu niin, että tilan monet toiminnot eivät häiriidy esillepanoista. Tavoitteeni on sijoittaa heti sisään-tuloaulaan kaikkein näyttävien ja tunteita herättävien esillepano, jotta ihmisten mielenkiinto ja odotukset heräävät heti rakennukseen astuttaessa

3.5.2. Turvallisuus



Julkisten tilojen ja näyttelytilojen turvallisuustarve määritellään tilojen sijainnin ja laajuuden sekä valvontamahdollisuuksien mukaan (RT 96-10509). Rakennuksen paloluokka määritellään jo rakennusvaiheessa, ja sen perusteella määrittyvät hätäpoistumisteiden määrä ja sijainti. Turvallisuuden takia aukioloaikoina suositetaan henkilövalvontaa, jota täydennetään kameravalvonnalla. Kulkuväylien suunnittelussa tulee huomioida tulipaloriskit, joiden takia lattioiden tulee olla pintamateriaaliltaan riittävän kovia ja helppokulkuisia. Mitoitukseltaan kulkuväylien on sovittava myös pyörätuolilla kulkemiseen. Sisäänkäyntitiloissa ei saa olla putoamis-, törmäämis- tai kompastumisvaaraa. Kulkuväylien lisäksi myös hätäovien on oltava helppokulkuisia ja turvallisia. (RT 91-10788.)

Näyttelyesineiden kohdalla on huomioitava tulipalojen ja varkauksien lisäksi myös mahdolliset vahingot, kuten kosteus, kuivuus, pöly ja voimakas auringonvalo. Arvokkaat esineet voidaan asettaa esimerkiksi murtosuojattuihin lukollisiin vitriineihin, joihin eivät myöskään pääse sisälle pöly tai UV-säteily. (RT 96-10509.)

Oopperataloon näyttelyä suunniteltaessa minun pitää olla yhteydessä talon turvallisuusvastaavaan. Hätäuloskäytien eteen en voi tietenkään sijoittaa mitään näyttelymateriaalia, mutta minun tulee myös tarkistaa yleisten aulatilojen lattiapinta-alan käyttömahdollisuudet, jotta suunnittelustani ei aiheudu turvallisuusriskejä. Olen käynyt päävahtimestarin kanssa jo alustavat mahdollisuudet ja rajoitukset läpi, ja en usko turvallisuusmääräysten rajoittavan liikaa suunnitteluani.

Esiteltävän aineiston, eli pukujen ja asusteiden turvallisuus on tietenkin huomioitava erikseen. Lähtökohtaisesti näyttämöpuvut eivät ole museoesineitä vaan nimenomaan suunniteltu ja valmistettu kestävästi käyttöä, tanssimista, laulamista, hikoilua ja suuria tunteita. Tämän ansiosta puvut eivät ole kosketusherkkiä, ja koska ihmisellä on luontainen tarve koskettaa, en näe pientä materiaalien tunnistelua pukujen kohdalla ongelmana. Ongelmaksi voivat koitua pienet irralliset esineet, kuten päähineet tai kengät, joita on helppo ottaa mukaan. Varkauksien estämiseksi tuleekin kaikkien esiteltävien asioiden kiinnitys miettiä siten, että ne eivät helposti irtoa ja lähde kenenkään matkaan. Pukujen kohdalla ongelman voi ratkaista esittämällä vaatteet nukkejen päälle puettuna, jolloin ne ovat kiinni nukeissa. Osa puvuista on myös ripustettuna niin korkealle, ettei niihin ylety. Ikkunoiden lähellä olevissa ripustuksissa on ongelmana myös auringonvalo, jonka pääsyä tiloihin ei voida estää. Ikkunoiden edessä esiteltävien pukujen haalistuminen on tiedostettu riski, joka talossa ollaan valmiita ottamaan. Onneksi näyttelyn ajankohta kuitenkin on pimeä syksy ja talvi, jolloin kaikkein kirkkainta auringon porotusta pystytään ehkä osittain välttämään.



3.5.3. Katseluetäisyys

Näyttelyesineet tulisi sijoittaa niin, että niiden katseluetäisyys olisi luonnollinen ja miellyttävä. Ihmisiä on erimittaisia, ja osa liikkuu pyörätuolilla ja osa muita apuvälineitä käyttäen. Pyörätuolille tulisikin varata kääntösäde, 150 cm ja pyörätuolissa istuvien henkilöiden ja lyhyiden asiakkaiden, kuten lapsien silmien korkeus tulee huomioida esineiden ja tekstien sijoittelussa. Näyttelyesineiden katselukulma on yleensä 40 astetta ylös tai alas, ja keskivertoihmisen silmän korkeus on noin 160 sentin korkeudessa. Katseluetäisyyden lisäksi tilantarve ihmisen katsellessa esineitä on myös huomioitava. Ihmiset eivät viihdy ahtaaksi kokemissaan tiloissa, ja jotta tila olisi leveydeltään riittävä, tulisi sen mitoitus miettiä niin, että siinä mahtuu levittämään kädet suoriksi molemmille sivuilleen. Saavutettavuuden kannalta on tärkeää, että pääväylien leveys olisi 150-180 cm ja pääkulkureittienkin ulkopuolella tilaa tulisi olla kulkemiseen vähintään 100 cm leveyssuunnassa. Yksittäisten näyttelyesineiden ympärillä olisi hyvä olla 90 cm katselutilaa. (Af Hällström, 2011, 70.)

Taulut tulisi asettaa niin, että etäisyys seinien nurkista tauluun olisi vähintään metrin. Taulujen katseluetäisyyttä voidaan karkeasti arvioida niin, että sen pitäisi olla noin kaksi kertaa taulun halkaisijan mitta. Tällöin myös esittelytekstien koko ja korkeus valitaan taulujen koon mukaan. (RT 96-10509.)

Omassa suunnittelutyössäni minun tulee huomioida suositusmitoitukset näyttelyesineiden ja taulujen katsomiseen, mutta todennäköisesti joudun joistakin mitoituksista hieman joustamaan. Pyrin kuitenkin asettamaan näyttelymateriaalia niin, että sitä pystytään katsomaan niin kaukaa kuin läheltäkin, jolloin useampi ihminen voi kerrallaan katsoa näyttelyä. Tämän olen ajatellut toteutuvan niin, että osa puvuista tulee roikkumaan korkealla, jolloin ne näkee kauempaakin. Samoin seinille tulee suurennettuja pukuluonnoksia ja valokuvia, jolloin niitäkin voi katsella pidemmältä etäisyydeltä eikä katsojan pituudella ole siinä vaiheessa merkitystä. Lähietäisyydeltä pystyy kuitenkin tarkastelemaan yksityiskohtia ja lukemaan tarkempia tekstejä.

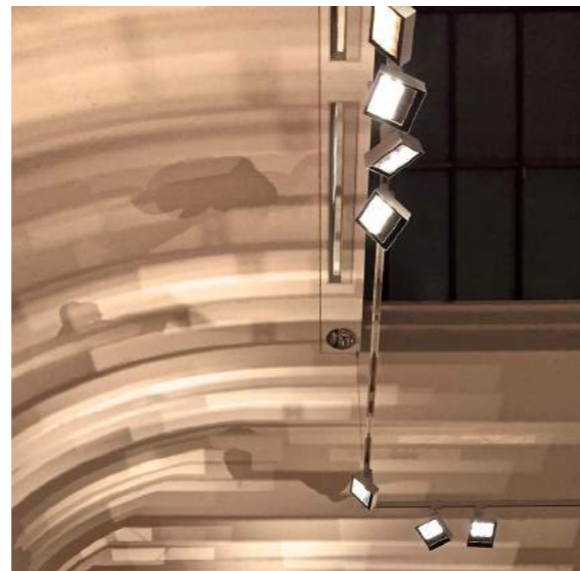
3.5.4. Tekstit ja opasteet

Näyttelytekstit koostuvat monenlaisista osista, kuten näyttelyn nimestä, opasteista, esittelyteksteistä, otsikoista ja leipäteksteistä sekä esitteistä, mainoksista ja julisteista. Näiden kaikkien medioiden tulisi olla yhtenäisiä, linjassa toistensa kanssa ja sijoiteltu oikein. Näyttelytekstit on ensin tarkoitus nähdä ja sitten vasta lukea, ja siksi tekstien sijoittelulla onkin suuri merkitys. Tekstit luetaan sitä varmemmin, mitä paremmin ne on aseteltu, eli niiden korkeuden tulisi olla sopiva ja niiden tulisi olla kallistettu oikeaan kulmaan, jotta lukija saa parhaan katselukulman. Tekstien sijoittelu auttaa myös jäsentämään näyttelykokemusta. Kun tekstit on sijoiteltu kokonaisuuksien ja reittien alkuun tai loppuun ja huoneiden sisäänkäyntien yhteyteen, on näyttelyssä eteneminen loogisesti johdateltua ja sillä pystytään korostamaan haluttuja asioita sekä kommunikoimaan tehokkaasti. (Af Hällström, 2011, 78.)

Näyttelytekstin merkitys on suuri, ja sen kirjoittamisessa ja sijoittelussa on hyvä ottaa huomioon tekstin koko ja sijainti, tekstin pituus, tekstin yhteys muuhun kokonaisuuteen ja sen kilpailuasetelma kaiken visuaalisen materiaalin rinnalla. Näyttelytekstin tulisi olla lyhyttä, saavutettavaa ja lukemaan houkuttelevaa sekä sisällöltään myös sopivaa kävijän motivaatioon ja kiinnostuneisuuteen nähden. Tekstin tulisi olla kieleltään selkeää ja yksinkertaista, jotta se olisi mahdollisimman hyvin kommunikoivaa. Esinetekstien on hyvä olla lyhyitä ja ytimekkäitä, pääasiassa vastata vain kysymykseen ”mikä tämä on?”. Esinetekstit eivät saa alkaa kilpailemaan itse esineen kanssa tai pahimmassa tapauksessa alkaa näyttämään kokonsa ansiosta jo itse esineiltä. Tekstien tulee olla myös typografialtaan harkittuja. Huono typografia voi estää muutoin hyvän tekstin luettavuutta. Tekstit tulisi tasata aina vasemmalle ja tekstirivien pituus ei saa venyä liian pitkäksi, jotta luettavuus ei sen takia kärsi. Fontin tulisi olla mahdollisimman selkeää, ja kirjainten värin on oltava tarpeeksi suuressa kontrastissa taustaan nähden. Tekstin koolla on myös merkitystä, ja suositeltava leipätekstin koko onkin vähintään 18-36 millimetriä. Suurissa ja kaukaa luettavissa teksteissä fonttikoon tulisi olla vähintään 70-100 millimetriä. Tekstien paras sijoituskorkeus on silmäkorkeus, eli noin 90-150 cm. Opasteiden optimaalinen korkeus on 140-160 cm. (Af Hällström, 2011, 85.)

Tosiasia kuitenkin on myös se, että vaikka tekstit olisi näyttelyyn kirjoitettu ja sijoitettu kaikkien sääntöjen mukaan, osa kävijöistä ei kuitenkaan lue kaikkia tekstejä, jotkut eivät jopa yhtään. Useimmat kuitenkin huomaavat huonosti sijoitellun ja kirjoitetun tekstin. (Af Hällström, 2011, 85.)

Kansallisoopperalla on jo valmiiksi mietitty graafinen ilme, jota toteutetaan kaikissa talon printti- ja nettijulkaisuissa, ja lisäksi tiloissa on arkkitehtuuriin sopivat tarkasti mietityt opasteet. Näyttelyssä käytettävien graafisten materiaalien ja tekstien tuleekin sopia näihin jo valmiiksi määriteltäviin elementteihin. Koska en ole graafinen suunnittelija, on mielestäni myös hyvä, että voin käyttää jo valmiiksi mietittyjä fontteja ja tyyliä esimerkkinä myös omassa suunnittelussani. Näyttelysuunnittelijana en myöskään itse kirjoita näyttelytekstejä, tee logoja tai taita esittelytekstejä, mutta suunnittelen ne yleisemmällä tasolla, sillä minulle on tärkeää, että ne ovat yhtenäisiä, ja muodostavathan graafiset elementit merkittävän osan näyttelyn yleisilmeestä.



3.5.5. Valaistus

Valaistuksella on näyttelysuunnittelussa merkittävä rooli. Se kontrolloi, mitä katsoja näkee, mihin kiinnittää huomion ja millaisen tunnelman kokee tilassa olevan. Valaistuksella korostetaan niitä kohteita, joihin halutaan huomion kiinnittyvän ja häivytetään niitä, jotka eivät ole tärkeitä. Valoa tulisi suunnata kohteisiin eikä ympäristöön, jolloin esineiden valaistus on kirkkaampaa kuin ympäristön. Valon väri vaikuttaa tunnelman lisäksi myös esineiden väriin. Vääränvärinen valo saattaa muuttaa oleellisesti myös esiteltävän materiaalin väriä, mikä ei näyttelyissä ole toivottavaa. Valaistus on suhteutettava myös muuhun tilassa tapahtuvaan toimintaan ja on varmistettava, että se on riittävää turvalliseen kulkemiseen ja opasteiden ja tekstien lukemiseen. (Af Hällström, 2011, 86.)

Valaisimien asettelussa tulee esineiden valaisun lisäksi ottaa huomioon ihmisten liikkuminen tilassa. Katsojien varjot eivät saisi muodostua esineiden eteen. Kohdevalaistuksessa on huomioitava myös se, etteivät valot häikäise katsojaa. Valonlähteiksi kannattaa valita sellaisia valoja, joiden värinostokyky on mahdollisimman hyvä ja valo ei vahingoita esineitä. (RT 96-10509.)

Oopperatalon lämpiötiloissa on melko kirkas yleisvalaistus, mutta luonnonvalolla on suuri rooli tässä. Pimeään vuodenaikaan ja suurimman osan esityksistä tapahtuessa ilta-aikaan kaipaavat myös tietyt kohdat tilassa lisävalaistusta. Näyttelyä varten ei tilaan voida kuitenkaan tehdä suuria valaistusmuutoksia, mikä muuten olisi näyttelyn kannalta varmasti kannattavaa. Koska näyttelytoiminta ei ole tilassa pääosassa vaan liikkuminen ja paikasta toiseen siirtyminen, on hyvä yleisvalo välttämätön. Näyttelyn valaistussuunnittelu toteutuukin jo olemassa olevan valaistuksen ehdoilla. Käytän mahdollisimman paljon talossa valmiiksi olevaa valaistuskalustoa, joka koostuu erilaisista led-valaisimista. Pyrin valaistuksella tuomaan lisävaloa kaikkein kriittimpiin kohtiin ja lisäämään myös näyttelyn tunnelmallisuutta. Yritän myös minimoida valmiiksi olemassa olevasta valaistuksesta mahdollisesti aiheutuvat häiritsevät heijastukset ja häikäisy.

3.5.6. Materiaalit ja värit

Värien käytöllä on valaistuksen lisäksi erittäin merkittävä vaikutus koko näyttelyn ilmeeseen. Värit viestivät jo itsessään kävijälle paljon, ja ne huomataankin usein elementeistä ensimmäisinä. Saman värin käyttö samanlaisissa osioissa kytkee osiot yhteen. Värien valintaan vaikuttavat näyttelyn konteksti, sanoma, luonne, tilan mittakaava ja valaistus. Julkisissa tiloissa pyritään siihen, että värin vaikutus on mahdollisimman yleispätevä ja vaikuttaa kävijöihin pääasiassa positiivisesti. (Af Hällström, 2011, 89.)

Näyttelytoiminta vaatii usein, että pinnat ja materiaalit ovat helposti puhdistettavia, korjattavia, uudelleen käytettäviä ja pakattavia. Suurien pintojen tulisi olla materiaaliltaan ja väritään neutraaleja. Näyttelytiloihin soveltuvan lattian olisi hyvä olla kuvioimaton sekä kiinnityksen ja kovan käytön kestävä. Seinien tulisi olla myös kiinnityksen ja kovan käytön kestäviä sekä ripustusjärjestelmien asentamiseen soveltuvia. (RT 96-10509.)

Omassa suunnittelutyössäni pyrin yhdistelemään toisistaan poikkeavia näyttelyesineitä yhtenäisiksi kokonaisuuksiksi lajittelemalla niitä juuri värien ja teemojen mukaan yhtenäisemmiksi ryhmiä. Kansallisoopperan lämpiötilojen pintamateriaalit ovat onneksi väreiltään todella neutraalit, joten niiden suhteen en usko olevan ongelmaa. Haasteena saattaa ennemmin olla niiden soveltuvuus ripustus- ja kiinnityskäyttöön ja esimerkiksi seinätarrojen käyttämiseen. Joihinkin kohtiin tilassa olisi hyvä asentaa kiinnitysjärjestelmä, esimerkiksi kiskoa, johon saisi roikkumaan tauluja/kuvia. Erittäin korkealla sijaitsevien kiinnityspaikkojen asentaminen saattaa olla myös haasteena. Kiinnityksien ja ripustuksien tulisi olla myös mahdollisimman ilmeettömiä tai tyylikkäitä ja taitavasti asennettuja, jotta ne eivät riko tilan hienoa arkkitehtuuria. Näyttelykalusteiden värin olisi hyvä olla yhtenäinen, jotta suureen tilaan levittäytyvä näyttely säilyttää jatkuvuuden ja rytmin. Materiaaleiltaan kalusteiden on oltava neutraaleita eikä liian trendikkäitä, jotta ne sopivat klassiseen ympäristöön ja ovat mahdollisesti myös myöhemmin käytettävissä eri asiayhteyksissä. Kalusteet on sijoitettava siten, että tilojen siivoaminen ja puhtaanapito on mahdollista.

3.5.7. Kulkuyhteydet

Näyttelyn suunnittelussa on tärkeää huomioida kulkuyhteydet näyttelytilaan. Näyttelyesineitä pitää olla helppoa kuljettaa kuormaustiloista näyttelytilaan. Järjestettävien näyttelyiden laajuudesta riippuen myös varastointitiloja on oltava. Usein museoilla on erillinen keskusvarasto ja näyttelytilan yhteydessä oleva tarvikevarasto. Näyttelytilassa edellytetään myös hyviä kulkuyhteyksiä sisä- ja ulkotilojen välillä. Lisäksi esineille pitää varata pakkaus, ja purkutilaa sekä kunnostus-, rakennus-, ja korjaustiloja. (RT 96-10509.)

Kulkuyhteydet pystytään Oopperatalolla pääsääntöisesti järjestämään hyvin. Museoiden tapaan myös Oopperalla on keskusvarasto, jossa suurin osa puvuista sijaitsee. Näyttelyn pystytysvaiheessa tuleekin varata aikaa myös pukujen kuljetukselle ja niiden huollolle. Lisäksi Oopperan lämpiötilat ovat monessa tasossa, ja korkealle ripustettavia esillepanoja on suunnitelmaani tulossa. Ripustuksien toteuttamista varten on käytettävä saksinostimia ja tikkaita, minkä takia jo suunnitteluvaiheessa on tiedettävä miten tilassa pystytään liikkumaan nostimella. Näyttely rakennetaan, pystytetään ja puretaan Oopperan omalla työvoimalla ja sen valmisteluun käytetään talosta valmiiksi löytyviä verstaiteita, lastauslaitureita ja huoltotiloja, joten sen suhteen ei onneksi pitäisi olla ongelmaa.

3.6. Kävijätyypit ja skenaariot



Näyttelyn suunnittelemisen kannalta on tärkeää tietää, millaista toimintaa tiloissa tapahtuu. Selkeytin lämpiötiloissa tapahtuvia toimintoja ja niiden järjestystä sekä itselleni, että muille tätä työtä lukeville. Loin omien oopperakokemusteni, sekä Kansallisoopperan ohjelmatarjonnan pohjalta kolme erilaista kävijätyyppiä, jotka oikeasti voisivat olla olemassa. Skenaariokaavioon piirsin kuvitteellisten kävijöiden käyttämät kulkureitit ja toiminnan niiden yhteydessä.

Erilaisilla kävijätyypeillä pyrin osoittamaan, kuinka jo eri saapumiskulkuneuvot määrittelevät usein sen, mitä sisäänkäyntejä asiakkaat käyttävät, ja kuinka se vaikuttaa heidän kokemukseensa lämpiötilasta. Ruuhkakaavion perusteella pääsisäänkäynti on kaikkein käytetyin, jolloin suurin osa kävijöistä näkee pääsisäänkäynnin yhteydessä olevan aulatilaa. Töölönlahden puolelta saapuvat usein ne, jotka tulevat paikalle taksilla tai omalla autolla. Töölönlahden puolella sijaitsee myös lastenvaunujen säilytysalue, joten vauvojen taidetuokioihin saapuvat kävijät käyttävät tätä sisäänkäyntiä. Parvillä lämpiötä käyttävät pääsääntöisesti vain ne asiakkaat, joiden istumapaikat sijaitsevat parvikatsomossa ja ne asiakkaat, jotka osallistuvat vauvojen-, tai lasten taidetuokioihin. Väliaikatarjoilut

on mahdollista tilata ennen esitystä joko Töölönlahden puoleiselta lippukassalta, tai pääsisäänkäynnin viereiseltä väliaikatarjoiluiden tilauspisteeltä. Ennakkoon tilatut tarjoilut tuodaan suoraan asiakkaalle varattuun pöytään. Tarjoiluita voidaan ostaa myös suoraan tarjoilupisteiltä. Pohjakuvan vasemmassa yläreunassa sijaitsevat wc-tilat eivät vielä ole olemassa, mutta ne remontoitetaan kesän 2016 aikana, joten piirsin ne tähän kaavioon, sillä näyttelyn aikana ne ovat tilassa ja vaikuttavat siellä liikkumiseen. (Friberg, 2015.)



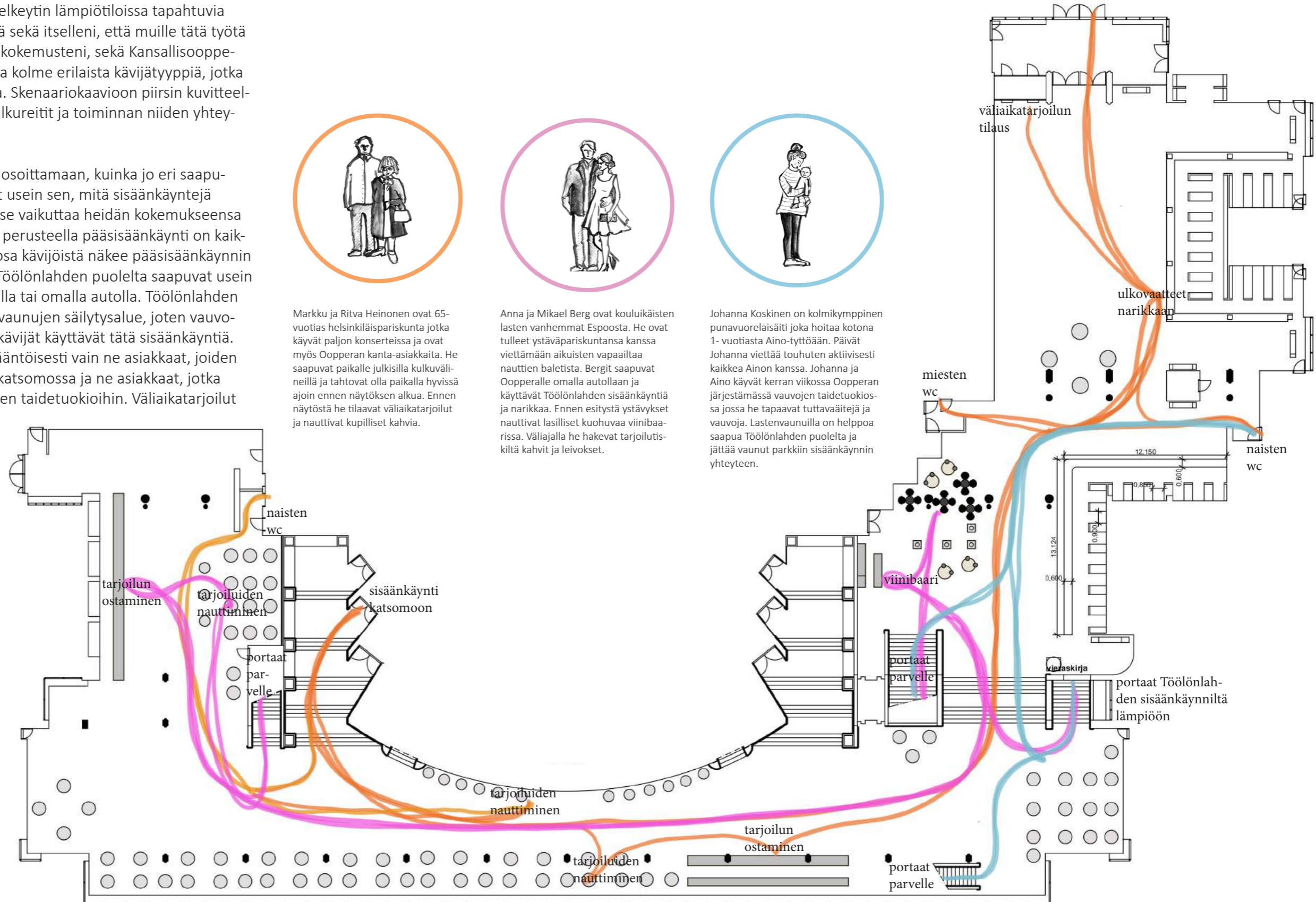
Markku ja Ritva Heinonen ovat 65-vuotias helsinkiläispariskunta jotka käyvät paljon konserteissa ja ovat myös Oopperan kanta-asiakkaita. He saapuvat paikalle julkisilla kulkuvälineillä ja tahtovat olla paikalla hyvissä ajoin ennen näytöksen alkua. Ennen näytöstä he tilaavat väliaikatarjoilut ja nauttivat kupilliset kahvia.



Anna ja Mikael Berg ovat kouluikäisten lasten vanhemmat Espoosta. He ovat tulleet ystäväpariskuntansa kanssa viettämään aikuisten vapaa-aikaa nauttien baletista. Bergit saapuvat Oopperalle omalla autolla ja käyttävät Töölönlahden sisäänkäyntiä ja narikkaa. Ennen esitystä ystävykset nauttivat lasilliset kuohuvaa viinibaarissa. Väliajalla he hakevat tarjoilutiskiltä kahvit ja leivokset.



Johanna Koskinen on kolmikymppinen punavuorelaisäiti joka hoitaa kotona 1-vuotiasta Aino-tyttöään. Päivät Johanna viettää touhuten aktiivisesti kaikkea Ainon kanssa. Johanna ja Aino käyvät kerran viikossa Oopperan järjestämässä vauvojen taidetuokiossa jossa he tapaavat tuttavaihteja ja vauvoja. Lastenvaunuilla on helppoa saapua Töölönlahden puolelta ja jättää vaunut parkkiin sisäänkäynnin yhteyteen.



3.7. Näyttelykäsikirjoitus

Näyttelysuunnittelun tulisi lähteä näyttelykäsikirjoituksesta, sillä se tiivistää koko näyttelyn juonen. Näyttelykäsikirjoitus tehdään heti suunnittelun alkuvaiheessa ja sen perusteella tiedetään mitä tehdään, kenelle ja miksi. Oman työni kohdalla näyttelykäsikirjoituksen miettiminen tuntui aluksi hieman haastavalta. Emmin ryhtyä toimeen, sillä ajattelin, että näyttelykäsikirjoituksen pitää olla jollaintavalla tarinallinen ja siinä pitää olla joku juoni. Hetken asiaa pyöriteltäni ymmärsin kuitenkin, että juonihan on jo itsessään se, että keitä näyttelyyn houkutellaan ja kuinka kävijät etenevät näyttelyssä.

Turusen pukuja esittelevän näyttelyn kävijät rajautuvat melko yksiselitteisesti Kansallisoopperan asiakkaisiin. Suurin osa näyttelyyn tulijoista on varmasti sellaisia henkilöitä, joilla on muutenkin taloon asiaa. Muutamat ohikulkijat saattavat huomata näyteikkunoista, että tilassa on näyttely ja näin poiketa katsomaan sitä, mutta luulen näiden kävijöiden olevan aika marginaalissa. Suunnittelun näkökulmasta on mukavaa, että näyttelyn yleisö on todennäköisesti jo lähtökohtaisesti kiinnostunut aiheesta, ovathan he tulleet katsomaan oopperaa tai balettia. Lisäksi kävijäkunta on sopivan laaja: asiakkaina on monen ikäisiä ihmisiä, mutta kaikkia yhdistää jollain tapaa ooppera tai baletti.

Kansallisoopperan pukunäyttelyn tärkein tehtävä on mielestäni viihdyttää talon asiakkaita ja antaa heille elämys jota he eivät ole osanneet ennen tuloaan edes odottaa. Lisäksi näyttely voi opettaa heille jotakin pukusuunnittelusta, Erika Turusesta ja Kansallisoopperan ammattitaitoisista työntekijöistä.

Tavoitteeni on saada kävijät heti ulko-ovelta tempaistua mukaan pukutaiteen maailmaan, ja siksi olen suunnitelmassani nähnyt perustelluksi panostaa eniten sisääntuloaulaan. Aulasta näyttely etenee luontevasti ihmisten kulkureittejä mukailen. Olen yrittänyt suunnitelmassani ottaa huomioon sen, että jo kaukaa voi tungoksesta huolimatta erottaa, missä näyttely jatkuu. Hyvässä näyttelyssä tulisi olla myös jotain katsojaa aktivoivaa. Omassa suunnitelmassani koin luontevaksi osallistaa katsojia jotenkin pukeutumalla roolivaatteisiin. Selfiepisteen idea syntyi näin, ja uskon sen osallistavuuden lisäksi olevan arvokas kokemus monille, ja jäähän siitä myös konkreettinen muisto, eli selfie. Näyttelyalueiden jaottelu taas on tärkeää näin laajaa aineistoa esiteltäessä. Tahdon näyttelyä kiertävien ihmisten ymmärtävän pukukokonaisuuksia ja toivon, että Turusen pukuja ikinä näkemätönkin henkilö voisi hahmottaa, miksi tietty kokonaisuus on juuri sellainen. Sisäänkäynnin vahvan alun jälkeen näyttely ei kuitenkaan saa hiipua loppua kohden tai loppua vain huomaamatta, ja siksi haluan sijoittaa myös näyttelyn loppupäähän näyttäviä asuja. Kokonaisuutta yhdistävänä tekijänä olen ajatellut käyttää toistuvia elementtejä, kuten samanlaisia kehyksiä ripustuksissa ja tilassa siellä täällä näkyviä sitaatteja.



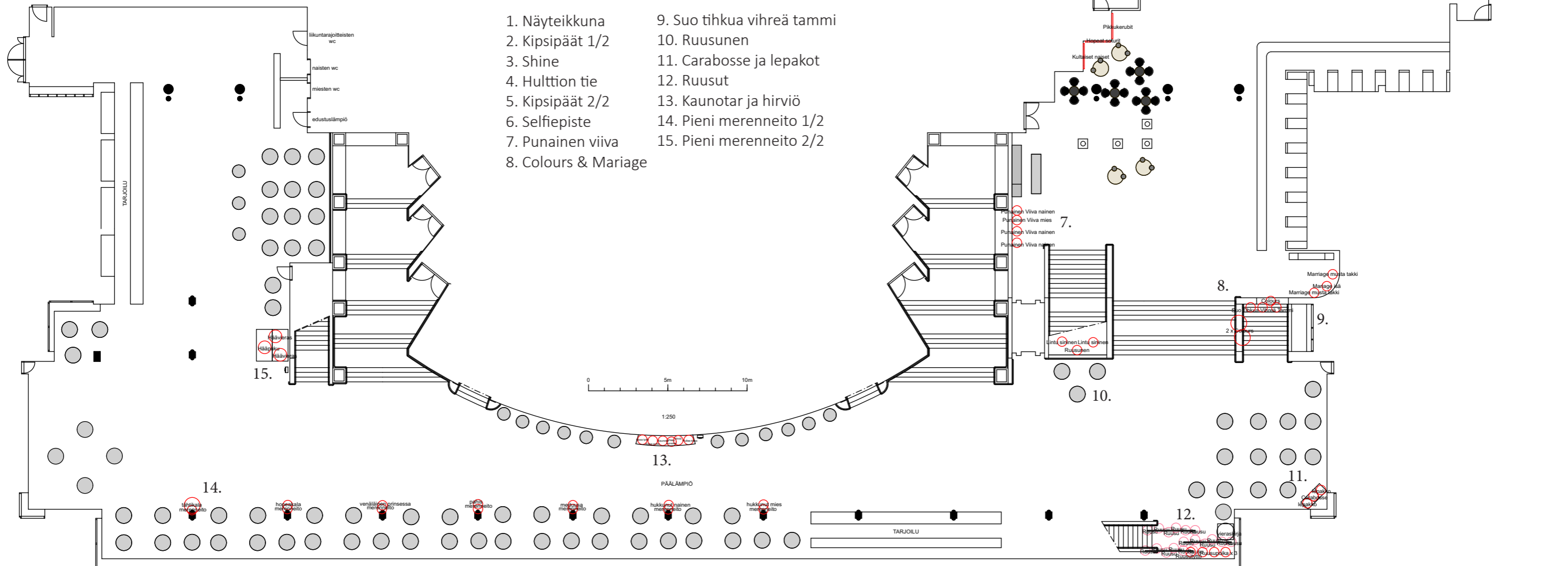
4.0. Tiuhea ja läpikuultavaa- näyttelysuunnitelma

Pukujen sijoittelu

Koko tilan pohjapiirros 1:250

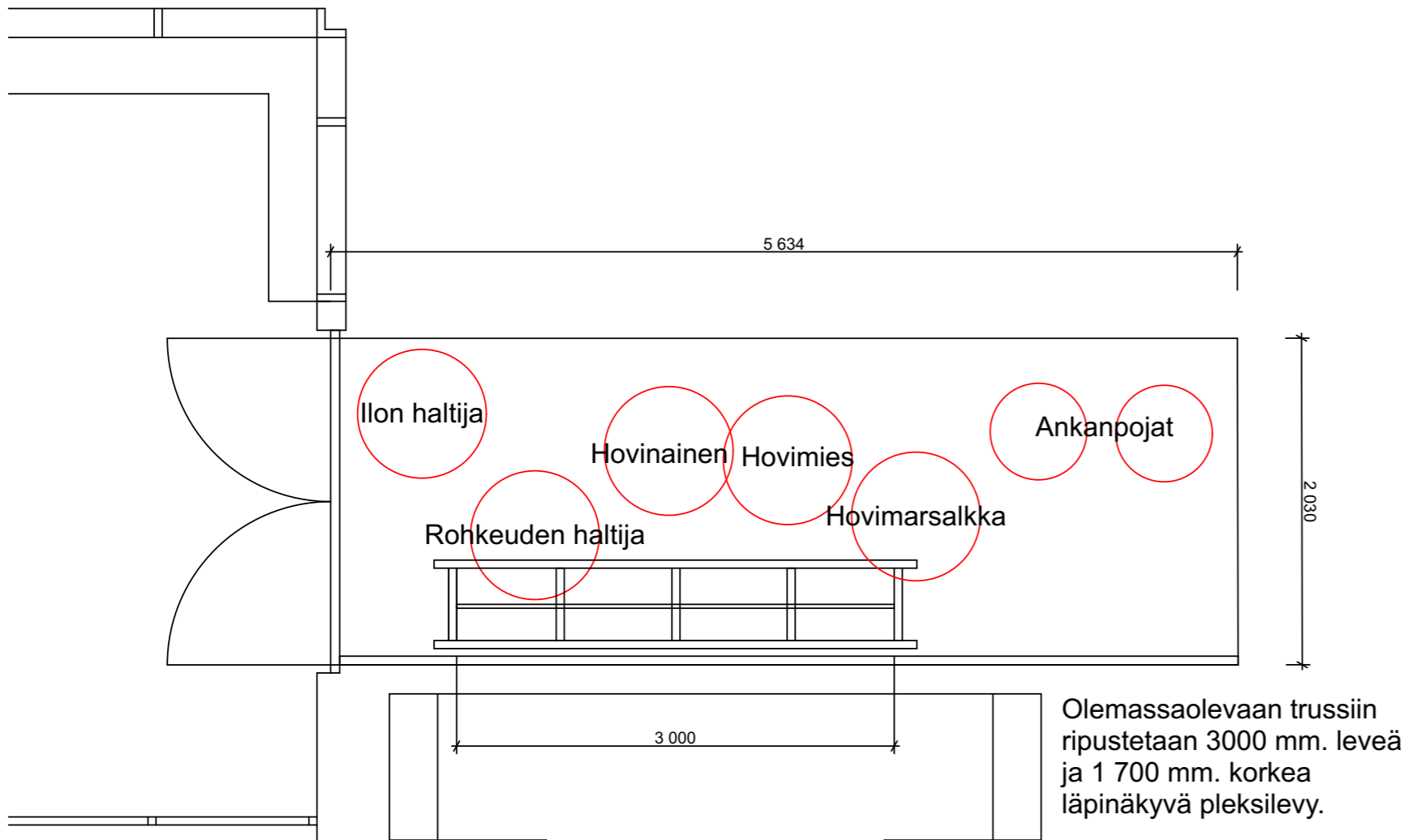
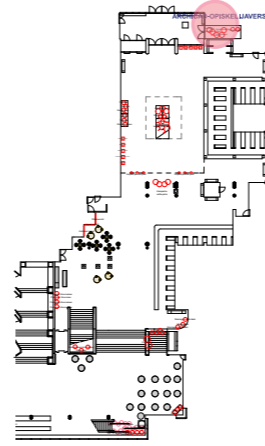
Alueet:

- | | |
|----------------------|----------------------------|
| 1. Näyteikkuna | 9. Suo tihkua vihreä tammi |
| 2. Kipsipäät 1/2 | 10. Ruusunen |
| 3. Shine | 11. Carabosse ja lepakot |
| 4. Hulttion tie | 12. Ruusut |
| 5. Kipsipäät 2/2 | 13. Kaunotar ja hirviö |
| 6. Selfiepiste | 14. Pieni merenneito 1/2 |
| 7. Punainen viiva | 15. Pieni merenneito 2/2 |
| 8. Colours & Mariage | |



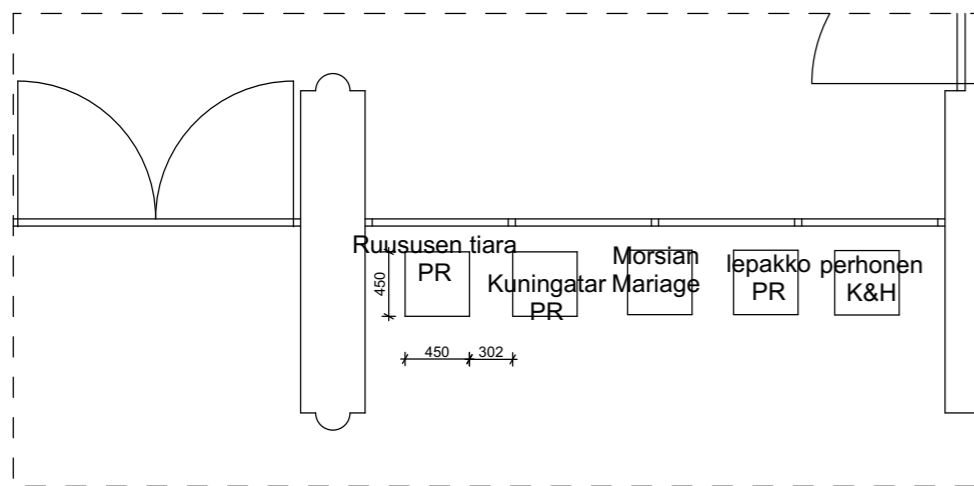
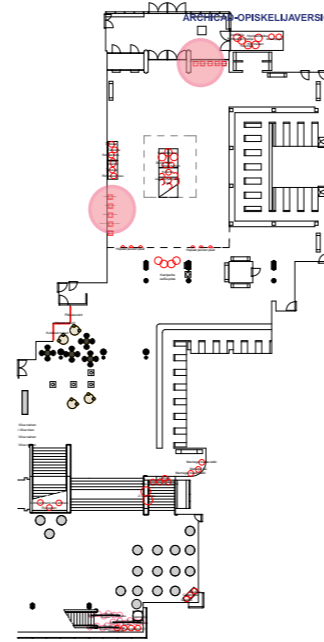
1. Näyteikkuna 1:50

Mannerheimintielle avautuvaan näyteikkunaan on sijoitettu vaaleat rokokoopuvut klassisesta baletista Prinsessa ruusunen. Näyteikkunan taustaseinä peitetään mustalla kankaalla ja sen eteen ripustetaan läpinäkyvä pleksi johon on printattu näyttelyn nimi valkoisella tekstillä. Näyteikkunan puvut on kohdevalaistu kirkkaasti katossa valmiiksi olevilla spottivaloilla.

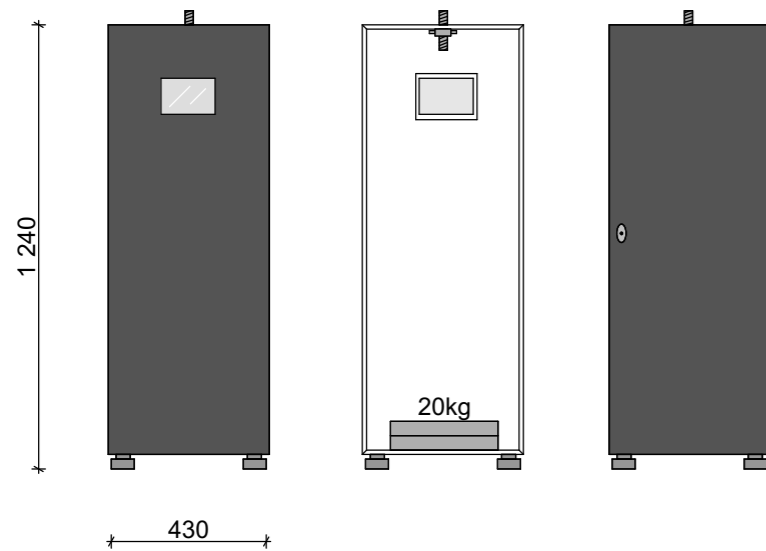


2. & 5. Kipsipäät

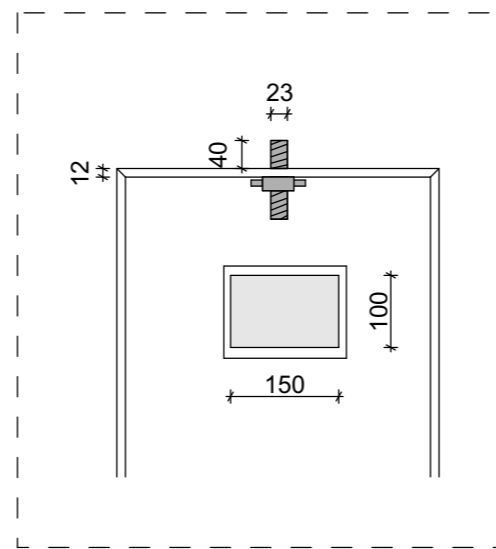
Kymmenen kipsipäätä valetaan Kansallisoopperan henkilökunnan kasvoja muottina käyttäen. Kipsipäät kiinnitetään kierretangolla pohjasta ja niiden esittelykorokkeet ovat levyrakenteisia kaappeja jotka on valmistettu 12 mm paksusta mdf:stä. Kaappien takasivu on ovi. Korokkeen pohjalle sijoitetaan paino pystyssä pysymisen varmistamiseksi. Korokkeen etusivuun on työstetty aukko pleksin taakse tulevalle esittelytekstille. Tekstit on vaihdettavissa korokkeen sisäpuolelta. Korokkeiden väri on täys himmeä, tummanharmaa, Tikkurilan maali sävy S500.



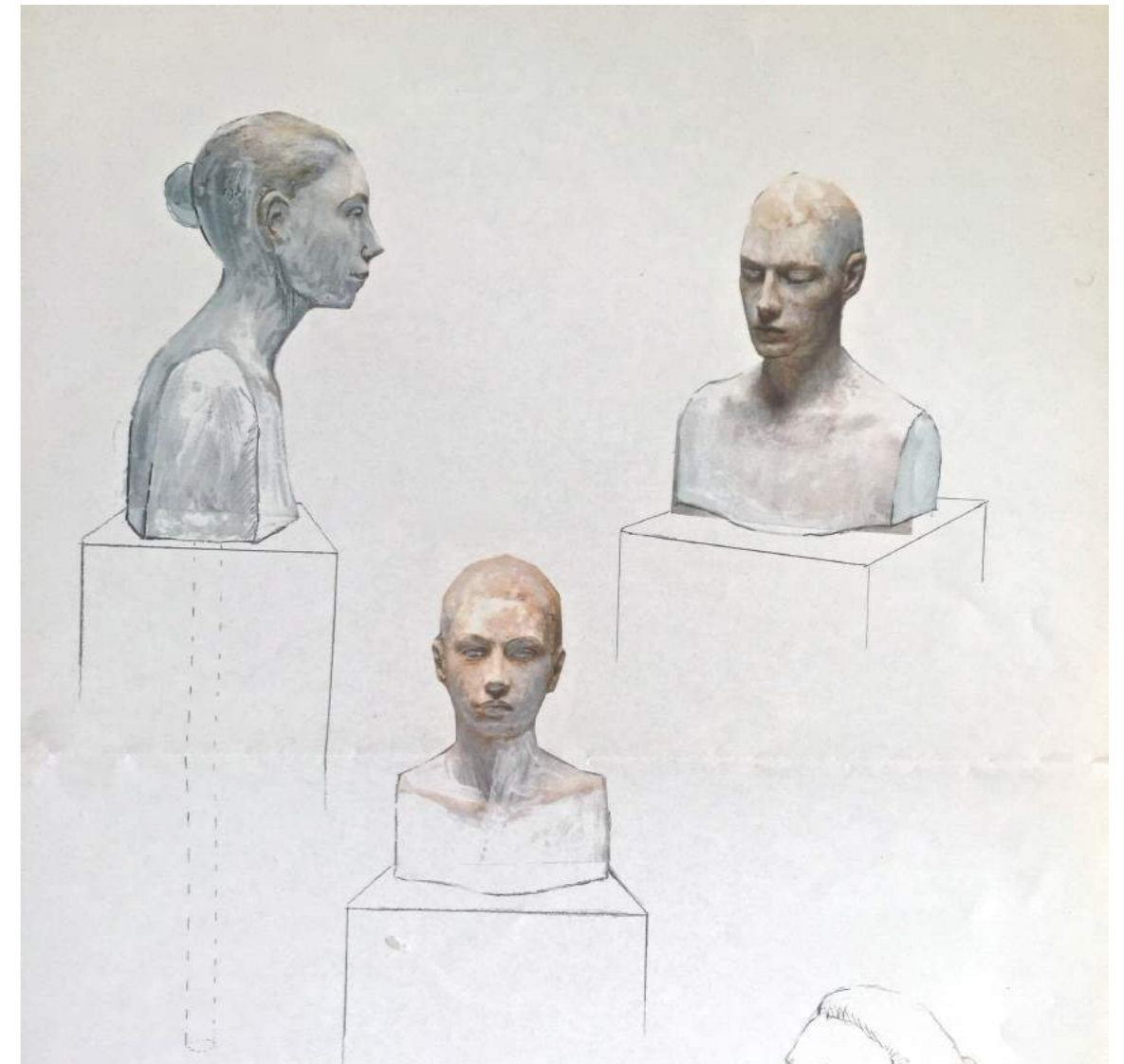
1:50



1:20



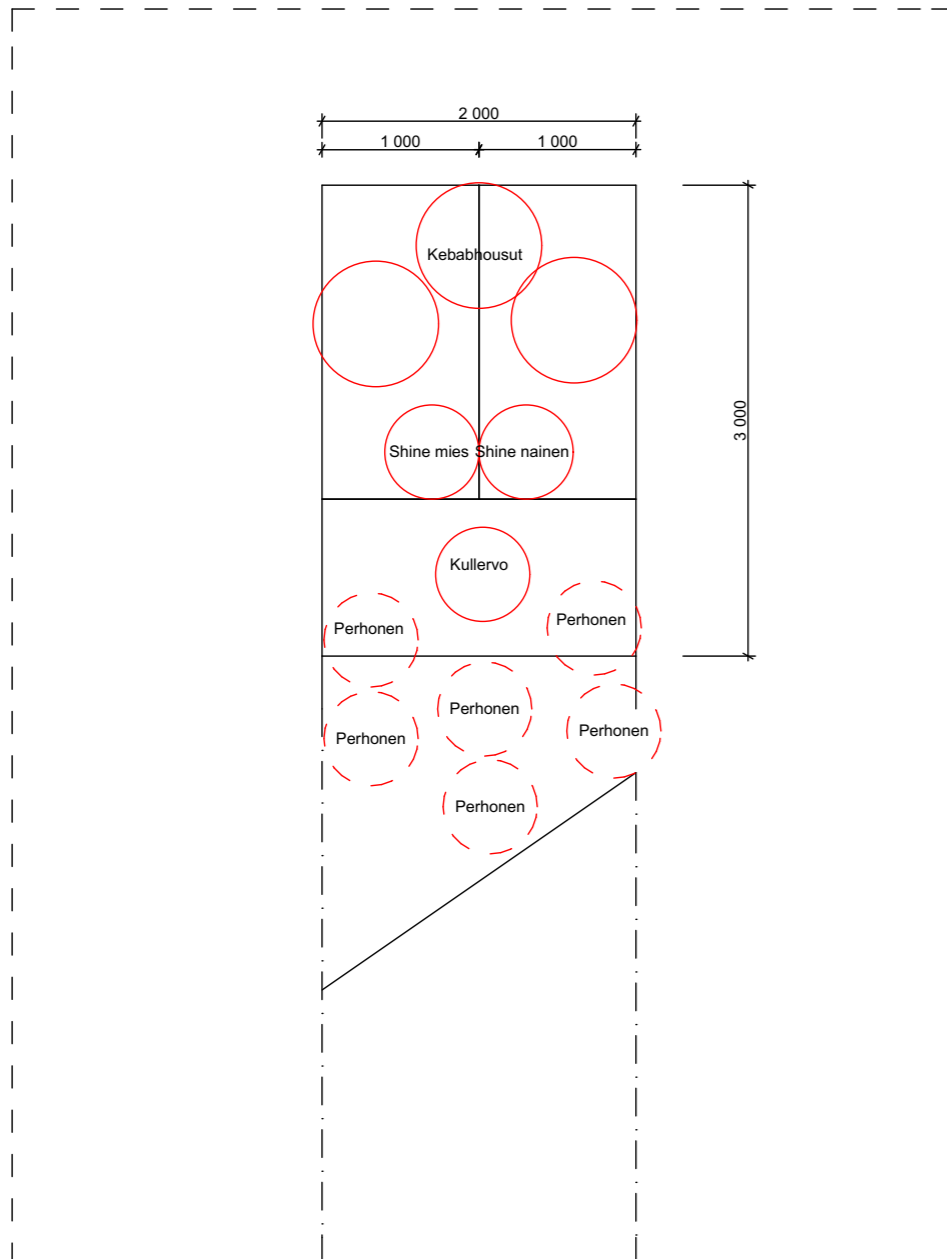
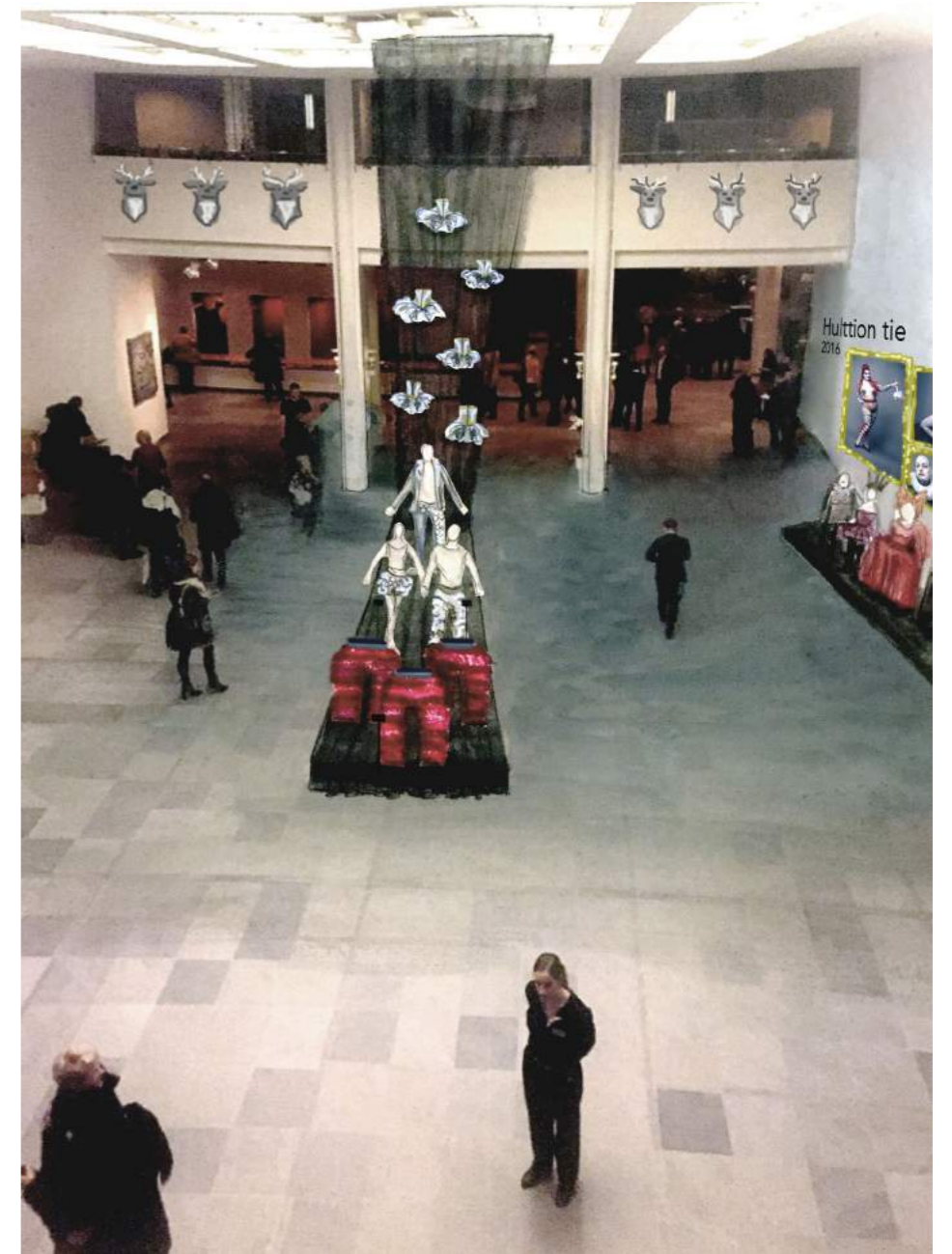
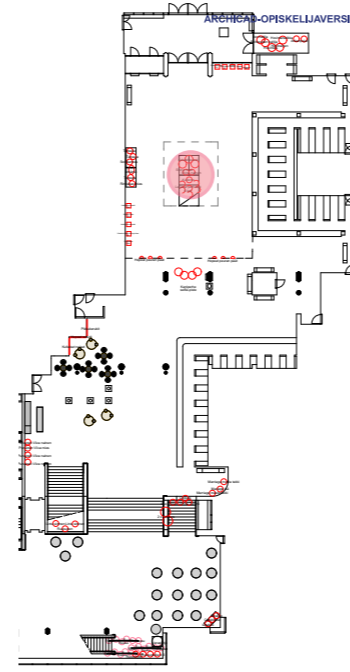
1:10



Tikkurila S500, Tyrsky.

3. Shine 1:50

Sisäänkäyntiaulan keskellä on pitkä ja kapea koroke, jossa on nykytanssiteoksista Shine ja Kullervo pukuja. Puvut ovat punaisen ja hopean sävyisiä. Korokkeen takaa kohoaa kattoon ulottuva läpikuultava kangas joka muodostaa taustan leijuville perhoshameille. Parven reunaan on ripustetu hopeisia peuran päitä esittäviä päähineitä teoksesta Prinsessa Ruusunen. Shine-korokkeen puvut ovat samaa värimaailmaa oikealla sivuseinällä olevien Hulttion tie-pukujen kanssa.



Teoskuvakuva: Sakari Vilkkä, Suomen Kansallisooppera

Shine, ”kebabhousut”.

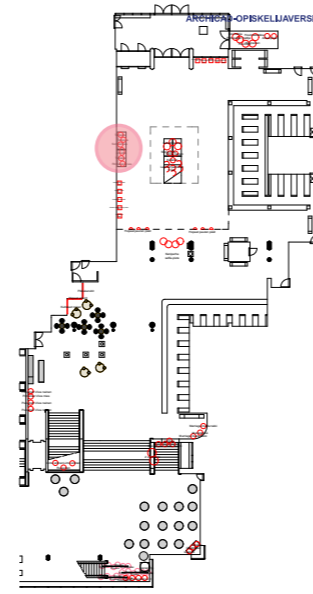


Teoskuvakuva: Sakari Vilkkä, Suomen Kansallisooppera

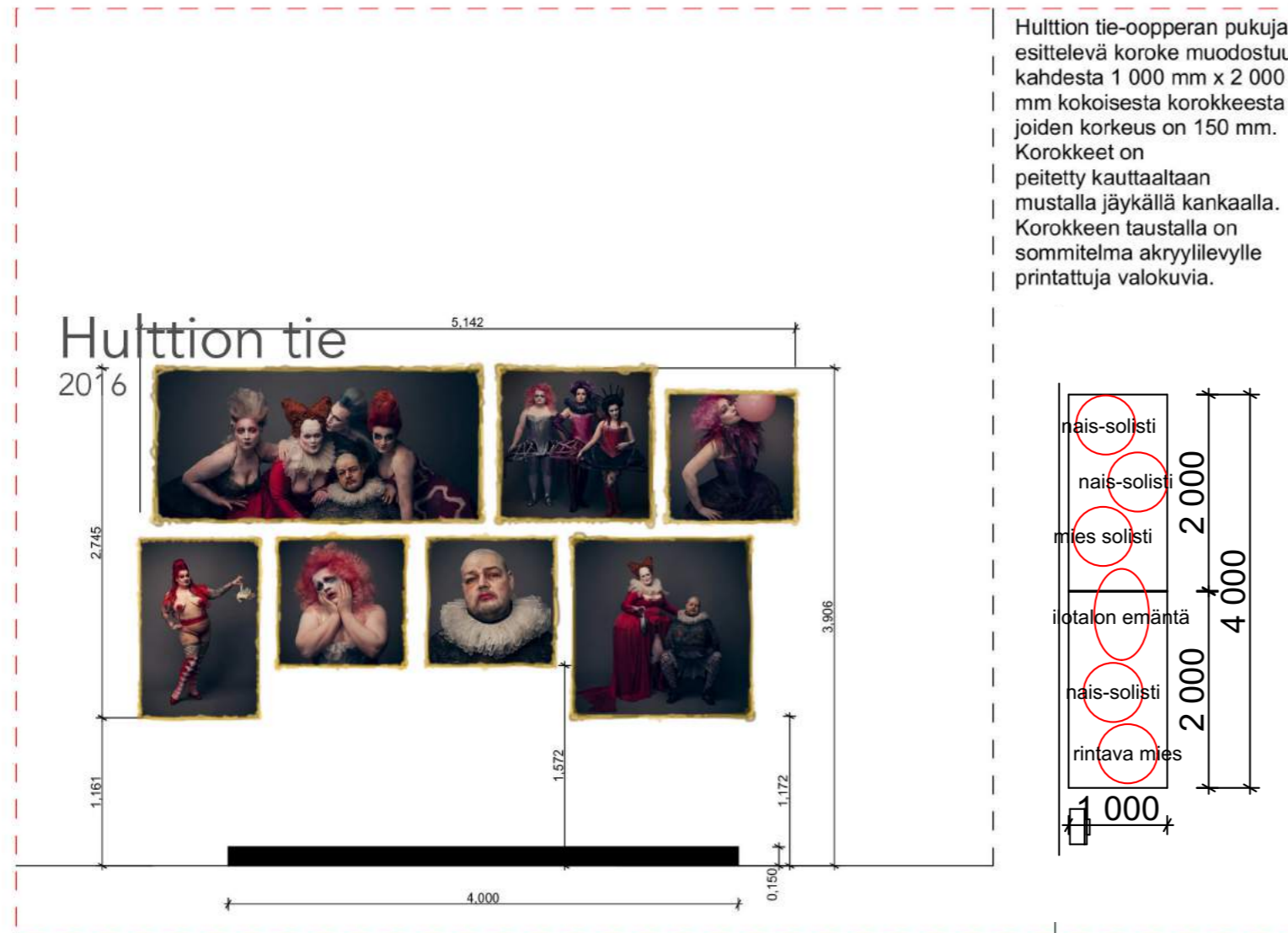
Shine, miessolisti.

4. Hulttion tie 1:50

Sisääntuloaulan korkean ehjän seinän peittävät voimakkaat valokuvateokset, joiden edessä korokkeella ovat kuvissa esiintyvät puvut. Hulttion tien räväkät puvut heräävät eloon valokuvissa. Kuvat on kehystetty polyuretaanimassasta pursotetuilla kehyksillä, jotka on maalattu kullan värisiksi.



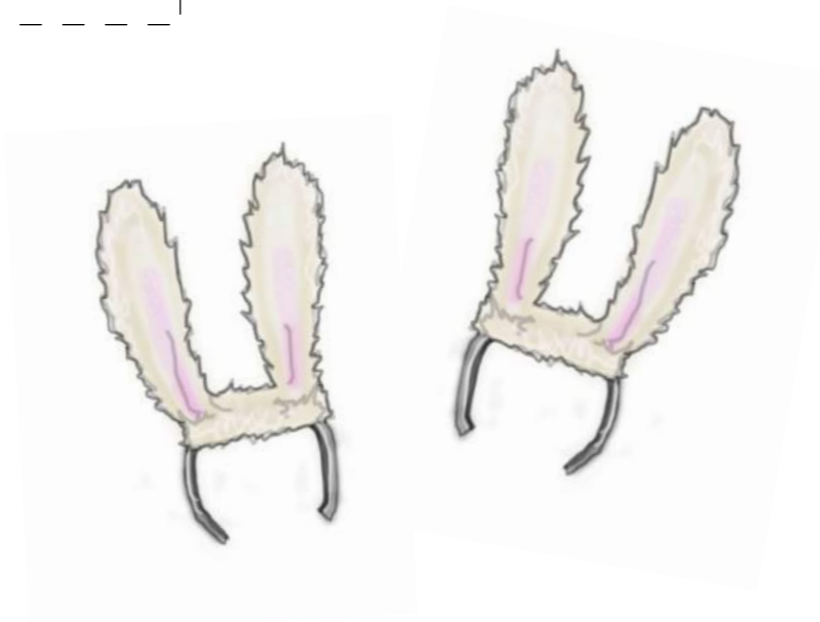
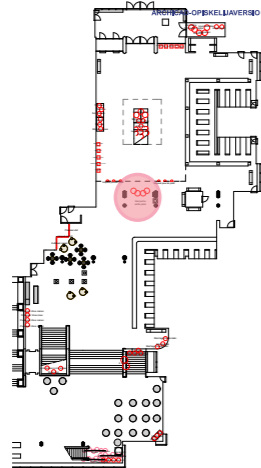
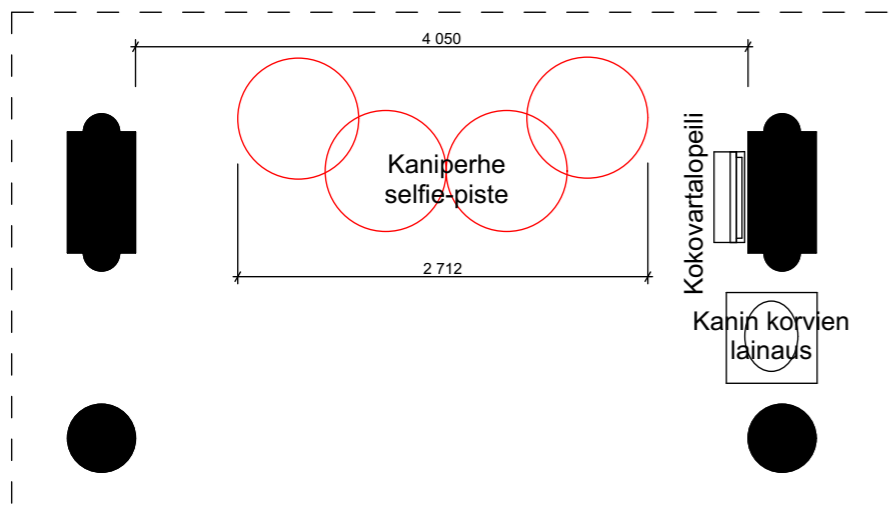
Hulttion tie-oopperan pukuja esittelevä koroke muodostuu kahdesta 1 000 mm x 2 000 mm kokoisesta korokkeesta joiden korkeus on 150 mm. Korokkeet on peitetty kauttaaltaan mustalla jäykällä kankaalla. Korokkeen taustalla on sommitelma akryylilevylle printattuja valokuvia.



Polyuretaanivahto pursotetaan vapaasti rönsyileviksi kehyksiksi ja maalataan kultanvärisiksi. Kaukaa kehykset muistuttavat perinteisiä kultakehyksiä.

6. Selfie-piste 1:50

Näyttelyvieraiden iloksi näyttelyssä on virallinen selfie-piste, jossa voi ottaa itsensä ja ystävästään kuvan Kaunotar ja hirviö- baletista tuttujen kanien kanssa. Selfie-piste sijaitsee sisääntuloaulan yhteydessä, Shine- korokkeen takana, pilareiden välisessä suojauspaikassa. Selfie-pisteen yhteydessä on kokovartalopeili sekä kaninkorvien lainauspiste. Lainakorvilla kukin voi eläytyä osaksi kaniperhettä. Pilarissa on seinätterrana ohjeet näyttelyn virallisesta hashtagista ja arvontaan osallistumisesta. Selfie-piste on valaistu kirkkaammin irtovalaisimilla.

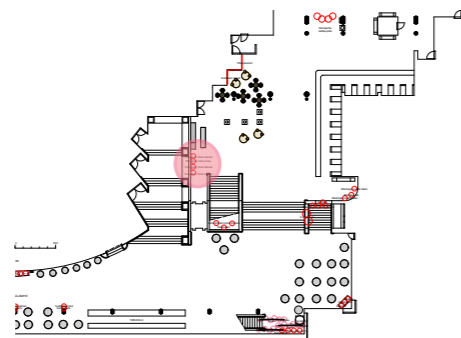
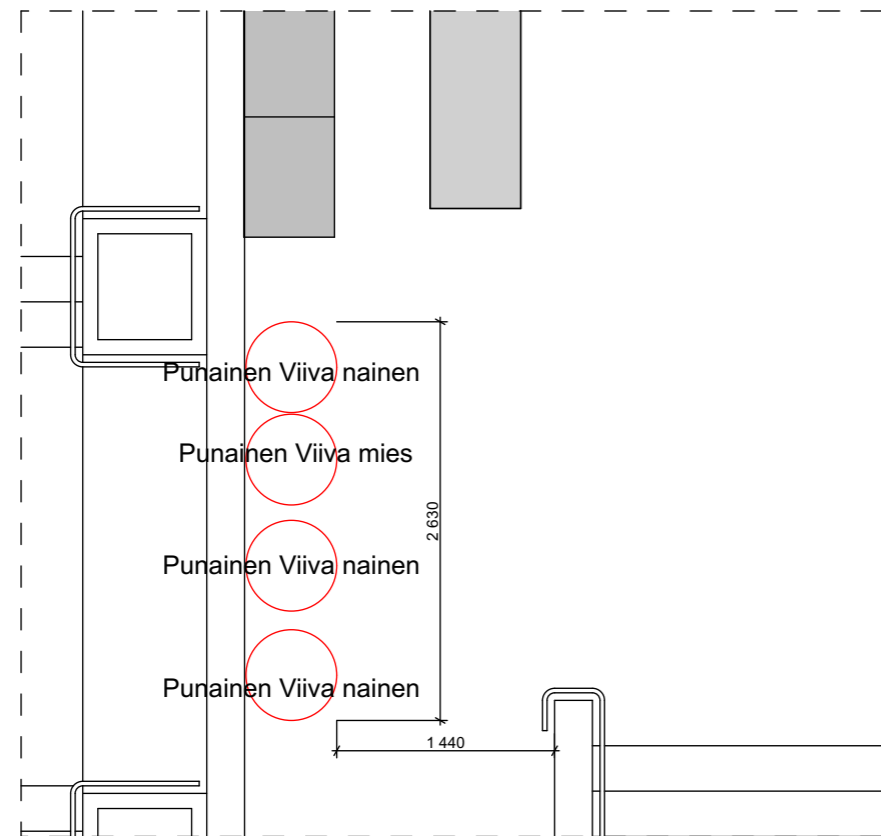


Kaniperheen selfiet:

1. Lainaa kaninkorvat
2. Tarkista, että tukka on hyvin
3. Ota selfie kaniperheen kanssa
4. Jaa kuva Facebookissa, Instagramissa tai Twitterissä
5. Käytä tunnustetta #tuuheaajaläpikuultavaa, samalla osallistut Oopperan lahjakortin arvontaan



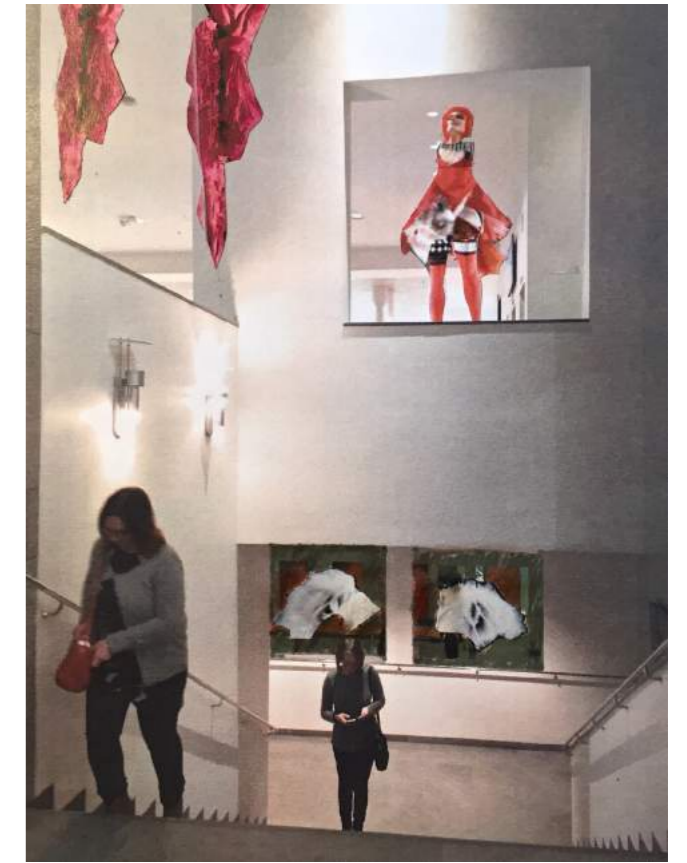
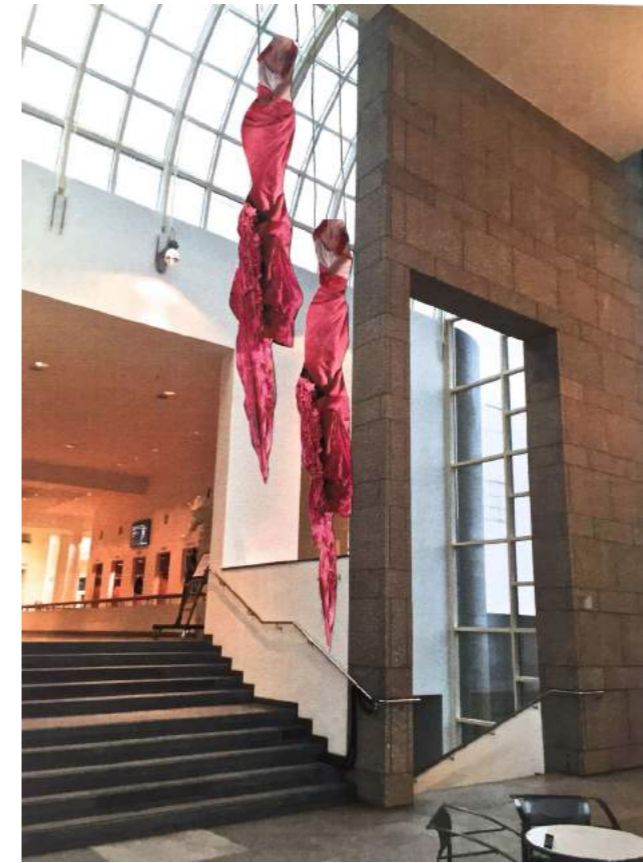
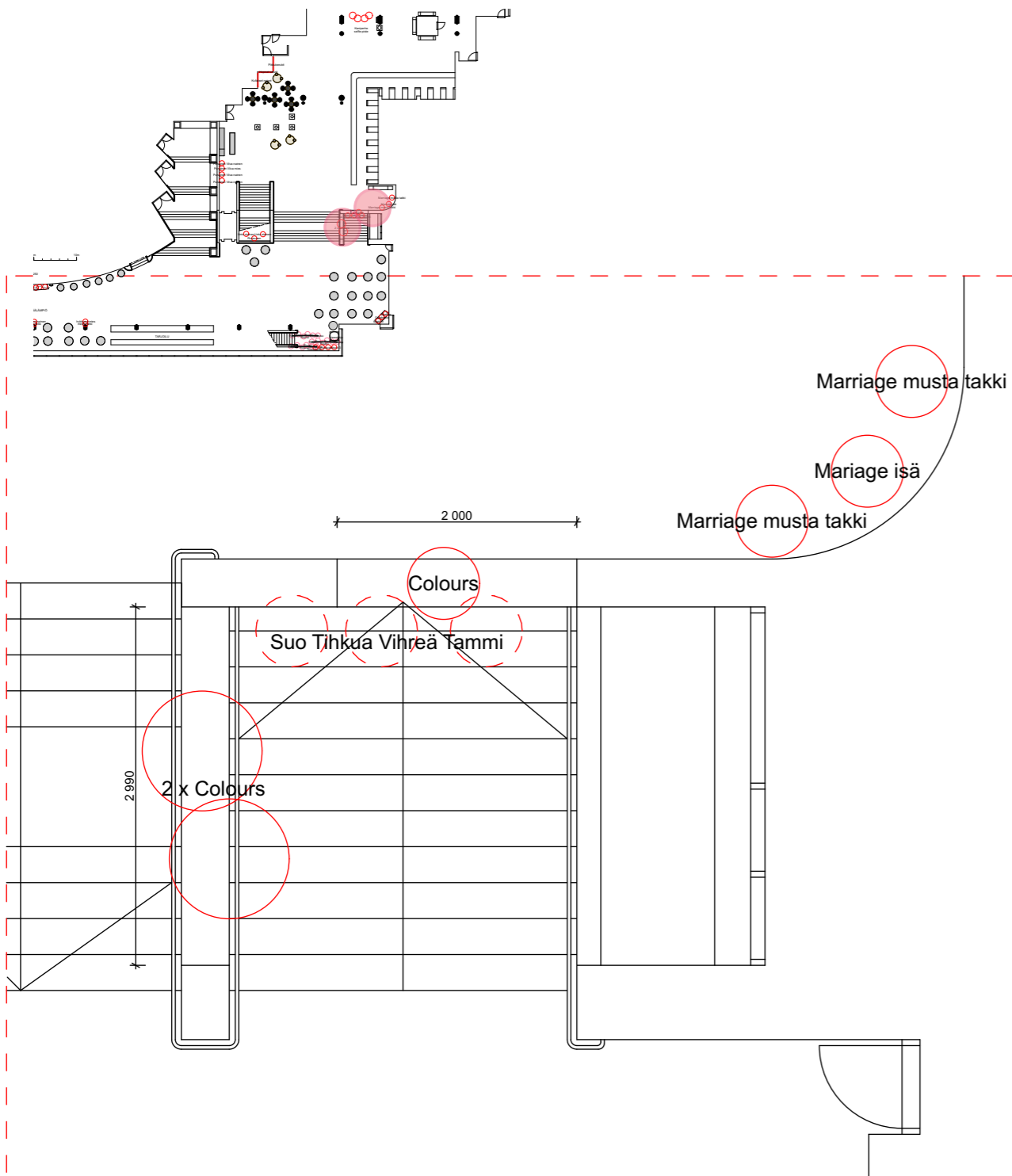
7. Punainen viiva 1:50



Suomalaisen oopperaklassikon, Punaisen viivan neljä kauniisti patinoitua pukua on sijoitettu viinibariin ja hissinväliseen tilaan. Puvut on puettu lattialla seisovien nukkejen päälle ja valaistu portaikon kaiteeseen kiinnitettyllä irtokohdevalaisimella.

8. & 9. Colours, Mariage ja Suo tihkua vihreä tammi 1:50

Kaarisyvennykseen ja portaikkoon on ripustettu kolme nykytanssiteosta. Kaarisyvennyksessä on nukkejen päälle puettut mustat asut Mariage- teoksesta. Portaikkoon aukeava 2 000 mm. x 2 000 mm. kokoinen ikkuna-aukko on hyödynnetty kehyksenä punaiselle naissoolistin asulle. Portaikon päällä korkealla kaartuva valoisa tila on hyödynnetty ripustamalla siihen n. kolme metriset pitkät punaiset puvut teoksesta Colours. Portaikon alatasanteella, Töölönlahden sisäänkäynnille mentäessä on kolme vierekkäistä 2 000 mm. x 2 000 mm. kokoista ikkuna-aukkoa, jotka avautuvat Alminsalin aulaan päin. Näihin kuhunkin on ripustettu yksi valkoinen kennohame teoksesta Suo tihkua vihreä tammi.

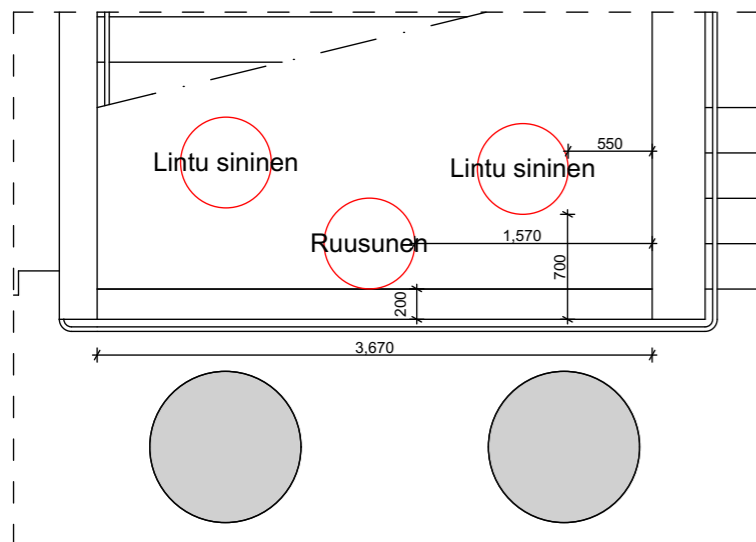
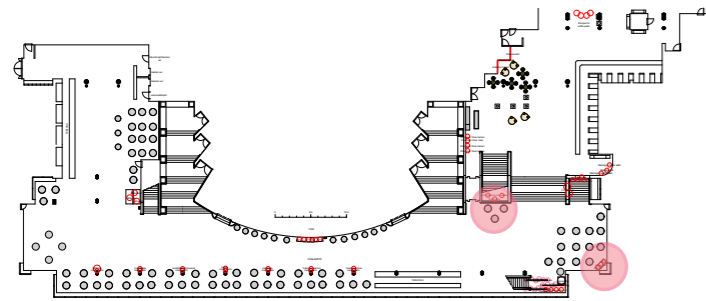


Teoskuvakuva: Sakari Vilkkä, Suomen Kansallisooppera

Solistitanssija teoksesta Colours, valkoiset kennohameet teoksesta Suo tihkua vihreä tammi, punainen puku teoksesta Colours.

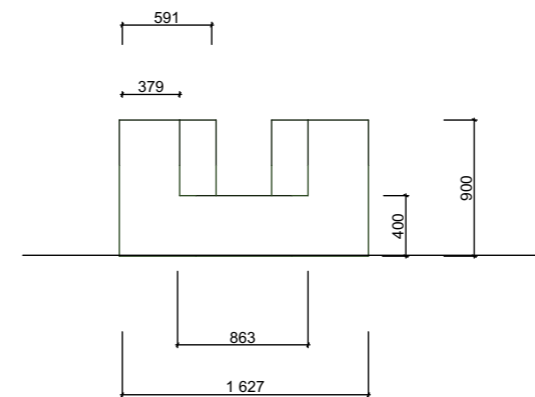
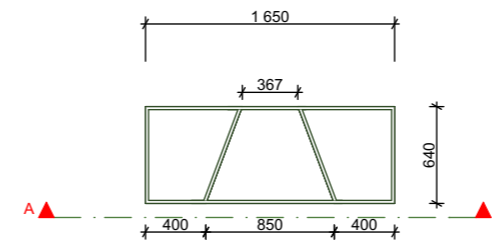
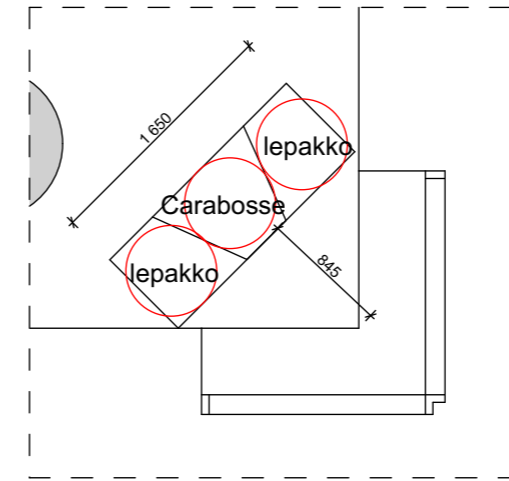
10. Ruusunen 1:50

Prinsessa Ruusunen tutu on ripustettu portaikon alle roikkumaan seuranaan samasta teoksesta Lintu Siniset. Puvut roikotetaan portaiden alapintaan tehdyistä kiinnityspisteistä kestäväällä siimalla. Portaiden alapintaan kiinnitetty kohdevalaisimet valaisevat puvut.



Teoskuva: Sakari Vilkkä, Suomen Kansallisooppera

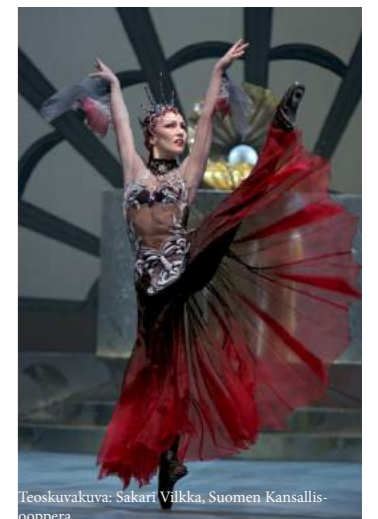
11. Carabosse ja lepakot 1:50



Leikkaus A-A



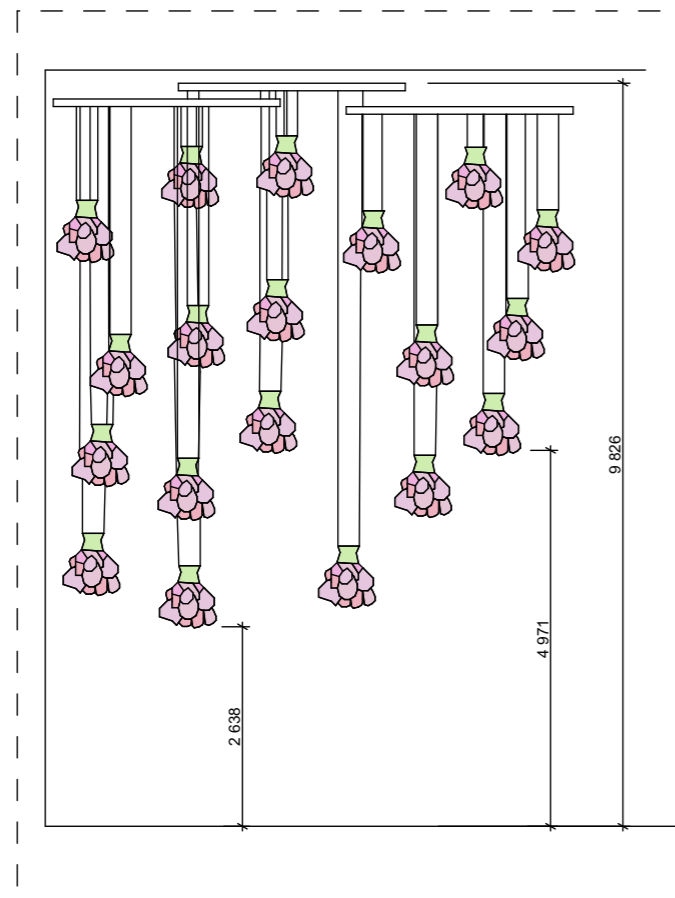
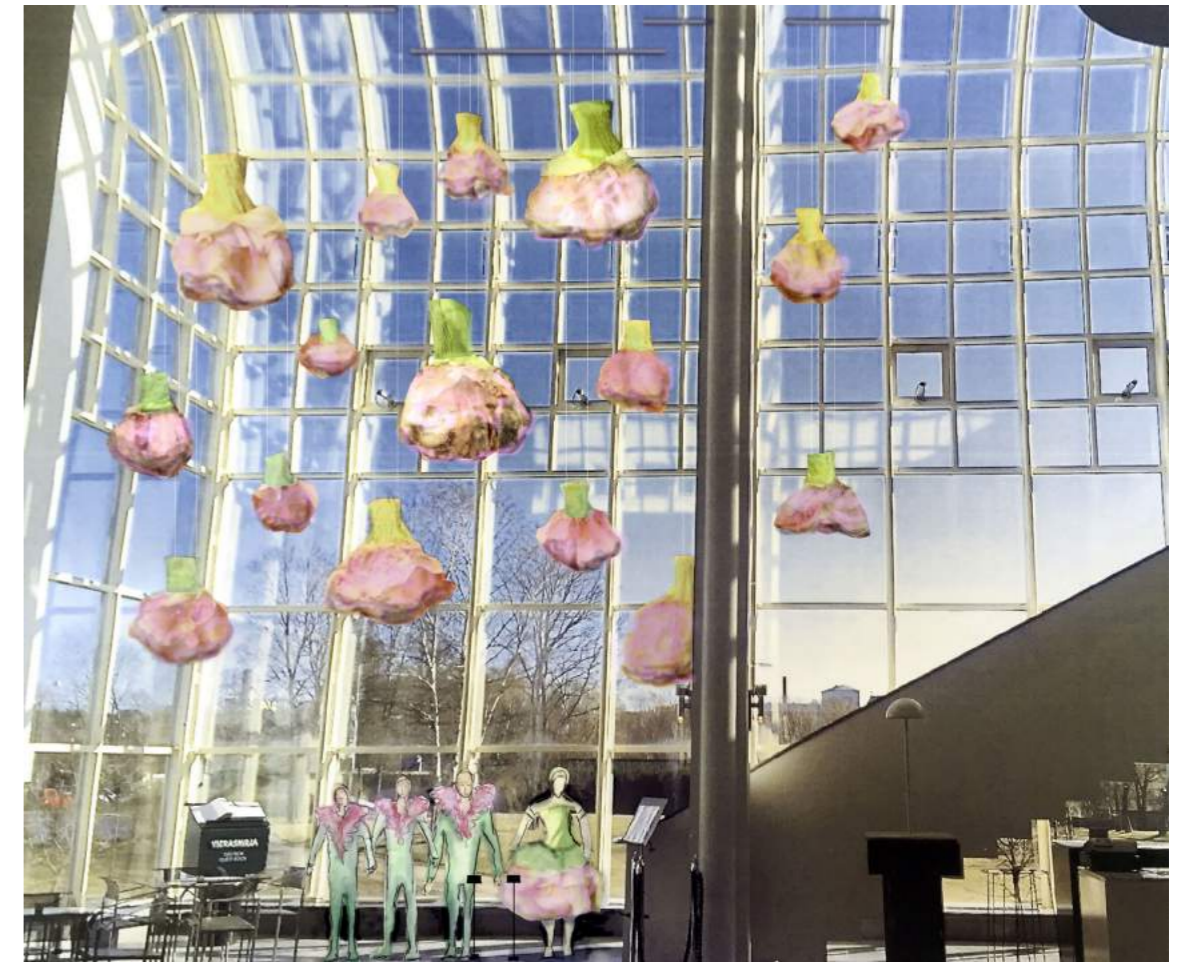
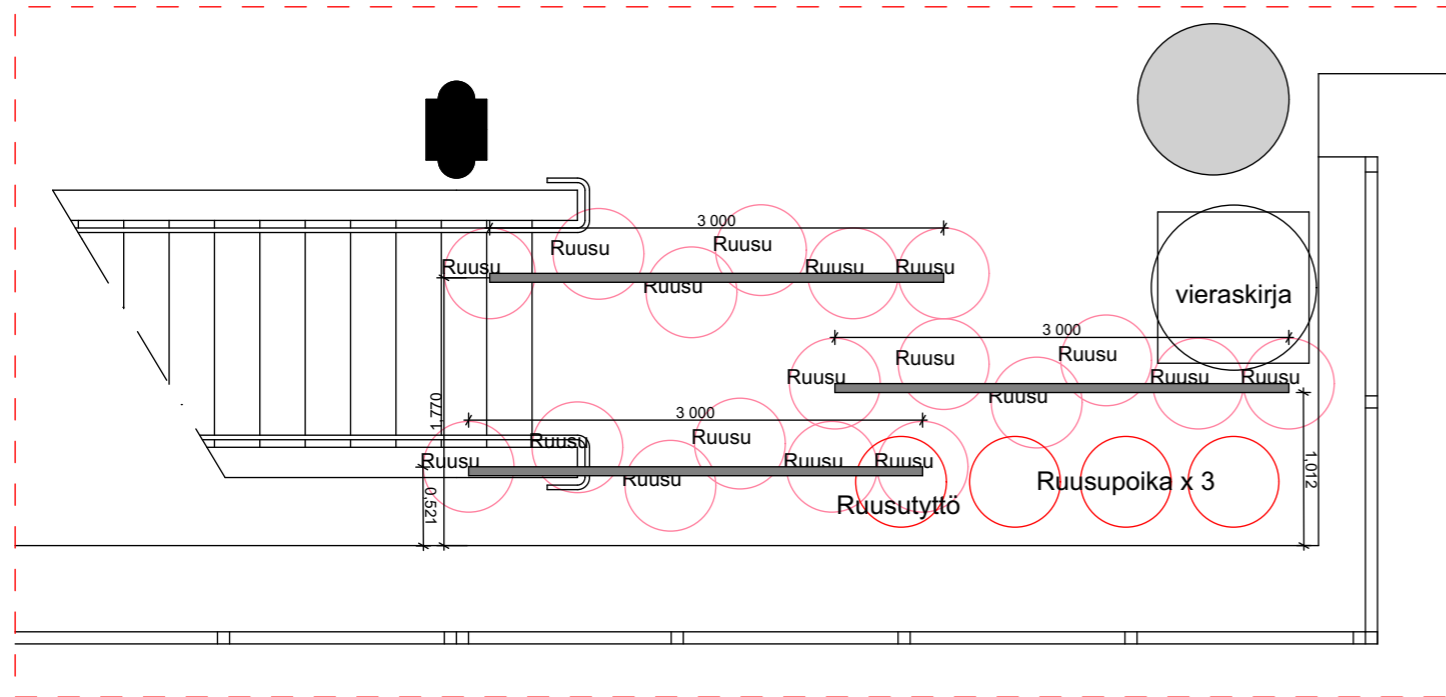
Prinsessa Ruusunen- baletista paha haltiatar Carabosse ja hänen lepakkomiehensä on asetettu korkean kulmaikkunan edustalle. Puvut on puettu nukkejen päälle, ja ne seisovat kolmiportaisella korokkeella niin, että lepakot asettuvat hieman ylempään tasoon.



Teoskuva: Sakari Vilkkä, Suomen Kansallisooppera



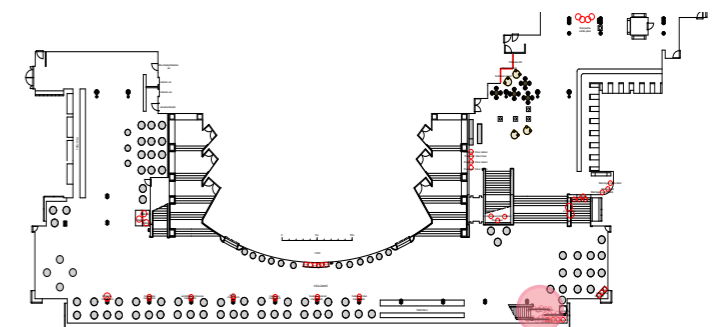
12. Ruusut 1:50



Prinsessa Ruusunen 20 ruusua on sijoitettu Töölönlahden puoleiselle kaari-ikkunalle. Ruusut roikkuvat vapaamuotoisena sommitelmana eri korkeuksilla. Ruusut ripustetaan kolmesta 3 000 mm. pitkstä alumiinitangosta jotka kiinnitetään ikkunoiden karmirakenteisiin. Samoihin alumiinitankoihin kiinnitetään kohdevalaisimet joilla valaistään ruusuja ylhäältäpäin. Lattian tasolla seisoo nukeille puettuna kolme ruusupoikaa Kaunotar ja hirviö- baletista ja näiden kolmen vieressä myös yksi Ruusunen ruusu. Nukeille puettuista asuista katsojien on mahdollista nähdä lähempää yksityiskohtia.

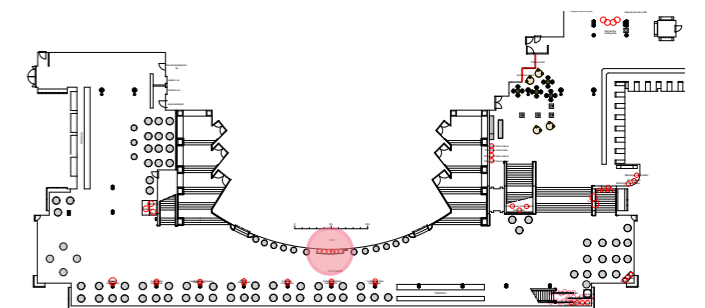
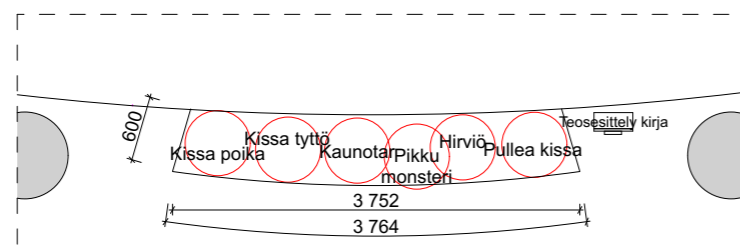
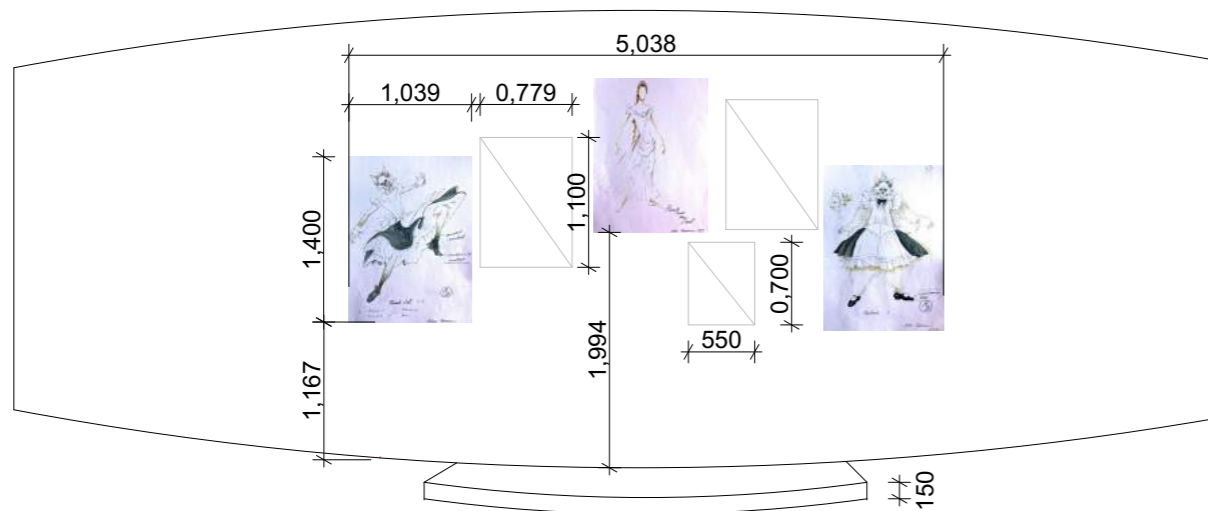


Teoskuvakuva: Sakari Vilka, Suomen Kansallisooppera



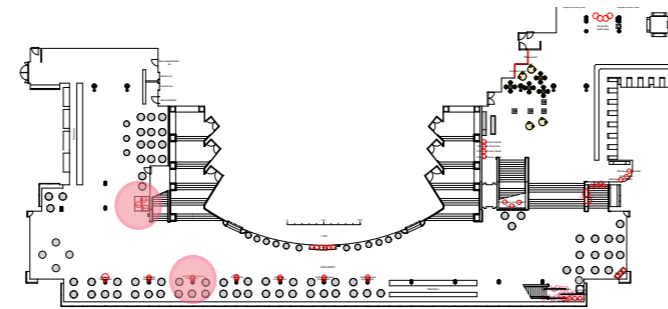
13. Kaunotar ja hirviö 1:50

Lämpöön kaariseinällä on seinän kaarta mukaileva koroke, jonka korkeus on 150 mm. Korokkeella on esillä Kaunotar ja hirviö baletin päähahmot. Pukujen taustalla on suurenosprintit kunkin puvun pukuluonnoksesta. Printtejä kehystävät polyuretaanista valmistetut pursotekehykset. Korokkeen vieressä on teosta esittelevä kirja jota enemmän aiheesta kiinnostuneet katsojat voivat selata. Koroke valaistaan sen yläpuolella olevasta valoikkunasta.



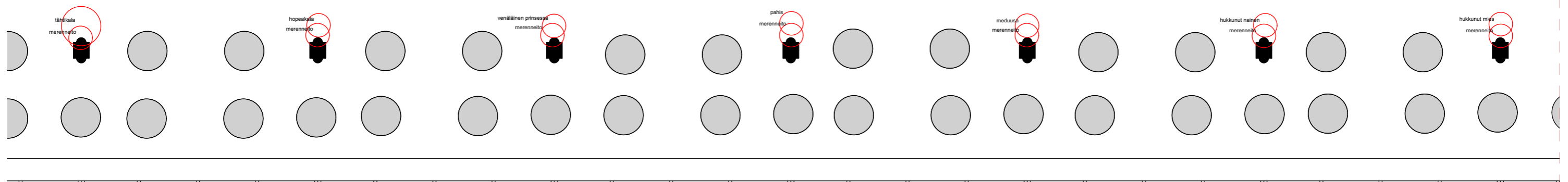
14. & 15. Pieni merenneito 1 & 2

Pieni merenneito- baletin pukuja esitellään kahdessa eri kokonaisuudessa. Töölönlahden puoleisella kaari-ikkunaseinällä on pylväisiin kiinnitetyt merenneidot ja näiden edessä muita hahmoja. Parvelle johtavien portaiden alla on toinen esittelyalue, jossa on merenneidon hääpuku ja kaksi häävierasta. Kuvien taustalla on pukuluonnosp rintit polyuretaanimassakehyksillä. Korokkeen yhteydessä on myös selailtava teosesittelykirja.



Pieni merenneito- baletin pukuja esittelevä alue rajautuu pylväisiin. Kussakin pylväässä on torsomalliselle nukelle puettu merenneidon puku. Nukke on kiinnitetty pylvään yläpäähän jolloin puvun pyrstöosa pääsee valumaan vapaana maahan asti. Merenneitojen edessä seisoo omalla jalustallaan nukke jolle on puettu muita saman teoksen asuja. Pylväät valaistaan pylväissä kiinteästi olevilla seinälampeteilla.

1:100



Irtokalusteet

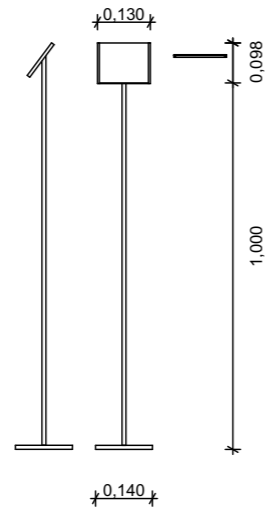


Taivuteltava lapsinukke, 3 kpl.

Taivuteltavat mallinuket 48 kpl, muihin esillepanoihin paitsi merenneitoihin ja riippuviin.



Jalallinen teline selailtaville teosesittelyille, matta harmaa, metallia, A3-kokoinen, 3 kpl.



Jalallinen teline pukujen esittelykytiksi. Matta harmaa, metallia, 40 kpl.



Torsot merenneitopuvuille 7 kpl.

Valaistus

Näyttelytilana toimiva lämpiö on yleisvalaitukseltaan melko valoisa. Valon määrä kuitenkin vaihtelee vuodenajan ja vuorokaudenajan mukaan. Päivisin tilaan pääsee runsaasti luonnonvaloa, mutta iltaisin ja varsinkin talviaikaan joudutaan käyttämään paljon keinovaloa. Tilassa on kiinteitä valoikkunoita pääsisäänkäynnin yhteydessä aulatilassa ja kaariseinän yläpuolella Töölönlahden puolella. Lisäksi tilassa on tunnelmaa luovia seinävalaisimia ja taideteoksien kohdevalaisemiseksi muutamia spottivaloja. Huonekorkeus lämpiötiloissa vaihtelee paljon, mutta siellä missä valaistukseen näyttelyn kannalta kaivattaisiin eniten lisäystä, on huonekorkeus 10 metriä. Harmikseni Kansallisoopperalla ei ollut mahdollisuutta asentaa näyttelyä varten lisävaloja kattoon, vaikka niiden myöhäisempikin käyttö olisi ollut perusteltua.

Näyttelyn valastussuunnittelu jäi valitettavan vähäiseksi, sillä mahdollisuudet valojen asentamiseen olivat hyvin rajalliset. Näyttelyn valaiseminen tulee siis tapahtumaan lisäämällä valaistusta perusvalaistuksen lisäksi muutamille esittelyalueille. Lisävalaisemiseen käytän talosta löytyviä led-valonheittäjiä, joita kiinnitetään esimerkiksi parvien kaiteisiin. Lisävalolla on mahdollisuus yrittää valaista kaikkein kriittisimpiä kohtia hieman voimakkaammin.



Ominaisuuksiltaan talosta löytyvät valonheittimet ovat ajastimella säädettäviä led-valaisimia. Valaisimissa on rgb-värinmäärittely, joka ansiosta valon väriä voidaan muuttaa. Siellä minne valaisimia pystytään asentamaan, olisi silti mielestäni hyvä käyttää ensisijaisesti valkoista valoa, jotta pukujen todelliset värit saadaan parhaiten esille. Värillistä valoa ajattelin käyttää tehostekeinona vain Carabosse ja lepakot-korokkeen takana tuomassa lisäkontrastia esillepanolle.

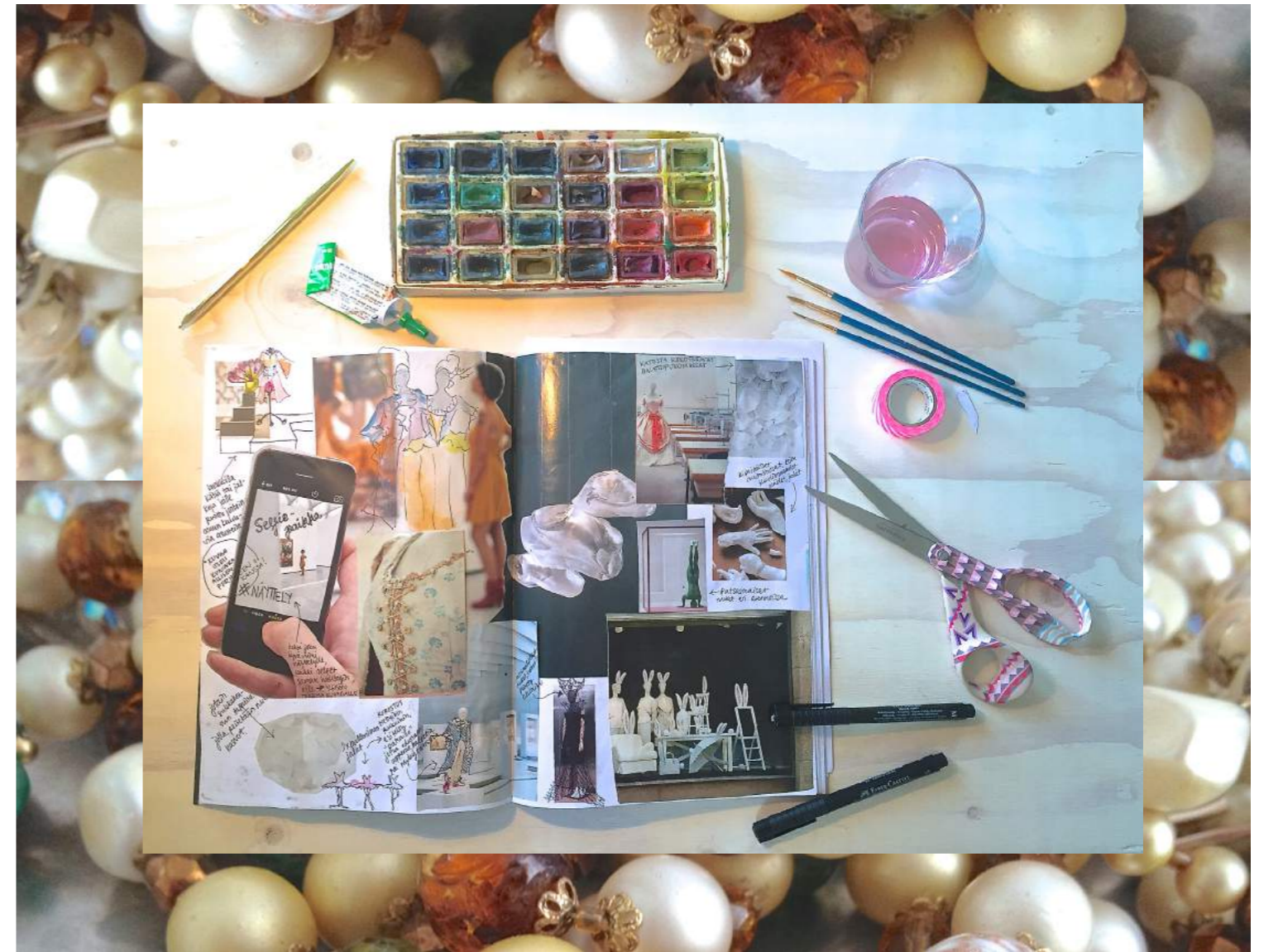
5.0. Opinnäytetyöprosessi

Opiskeluvuosieni aikana olen oppinut tuntemaan omat työskentelytapani ja työskentelyrytmini melko hyvin. Olen tullut siihen tulokseen, että työn palautuspäivän lähestyessä ja kiireen keskellä olen kaikkein tehokkain. Neljän vuoden aikana olen hyväksynyt sen, että saan työni loppuun aina vasta viime tipassa ja olin valmistunut siihen myös opinnäytetyöni kohdalla. Tämän työn puoliväliin asti kaikki näytti edistyvän silti poikkeuksellisen hyvin aikataulussa, ja minulla oli jo hyvissä ajoin tehtynä monia asioita. Onneksi olin kuitenkin valmistautunut henkisesti joihinkin vastoinkäymisiin, sillä olisihan se pitänyt arvata että niitä oli tulossa. Yritin myös koko prosessin ajan olla vertailematta itseäni liikaa muihin kurssikavereihin, sillä olen huomannut, että siitä aiheutuu vain ylimääräistä stressiä ja paineita. Koko opiskeluryhmäni on hyvin säntilistä porukkaa, ja heillä tuntuu olevan kaikki aina hyvissä ajoin, ellei jopa etukäteen valmiina. Aina minäkin olen kutienkin deadlinepäivään mennessä saanut omat työni valmiiksi, vaikka sitten yön pikkutunteina. Olin jo etukäteen päättänyt, että tämän työn kohdalla en halua liikaa tietää missä vaiheessa muut menevät, etten stressaa sen takia turhaan.

Opinnäytetyöni on ollut projektina minulle erittäin opettavainen. Opettavaisuutta siihen ovat tuoneet monenlaiset asiat, ja kaikista en ole osannut olla työn aikana kovin kiitollinen. Ehkäpä silti myöhemmin työelämässä samantapaisia haasteita kohdatessani voin ajatella, että ”tällaisessa tilanteessa olen aikaisemminkin ollut, ja silloin selvisin siitä näin ja näin”. Opettavaisia asioita tuli eteen, sillä tämä on ollut ensimmäinen näin laaja kokonaisuus josta olen ollut yksin vastuussa, eikä mitään ennalta määriteltyjä vaatimuksia näyttelysuunnitelman osalta oltu aseteltu (kuten esimerkiksi koulussa jokaisen kurssityön sisältö on etukäteen ilmoitettu). Lisäksi tämä oli ensimmäinen ”oikea” suunnittelutyöni jossa olen ollut osana ison organisaation työryhmää, ja tällaisessa tilanteessa toimiminen oli minulle uutta ja osittain esimerkiksi tiedonkulun jähmeys ja asioiden etenemisen tahti yllättivät minut.

Olen joutunut myös tutkiskelemaan itseäni suunnittelijana ja miettimään, että missä menee itselleni asettama rima. Olen joutunut pohtimaan, missä vaiheessa voin olla tyytyväinen omaan työhöni ja kuinka paljon voin antaa ulkopuolisten tekijöiden rajoittaa jaa estää suunnittelutyötäni. Minun piti tehdä itselleni selväksi, että se, mihin muut (toimeksiantajani) olivat valmiita tyytymään, ei välttämättä vastaa sitä tasoa jonka takana olen itse valmis seisomaan. Lopulta tästä syystä päätinkin toteuttaa lopullisen suunnitelmani kahtena versiona. Ensimmäinen versio on tässä työssä esittelemäni näyttelysuunnitelma ja toinen versio on se, mikä Kansallisoopperalla oikeasti toteutetaan. Näiden versioiden erona on budjetti, joka ensimmäisessä versiossani ylittää 10 000 euroa, mutta on silti mielestäni vielä varsin maltillinen ja toteutettavissa oleva.

Jaoin opinnäytetyöprosessini analysoinnin kolmeen osaan; alun innostukseen, puolivälin epätoivoon ja loppukiriin. Näiden otsikoiden alle olen selittänyt tapahtumia ja omia ajatuksiani, sekä sitä, mikä johti mihinkin ja miksi lopputuloksesta tuli sellainen kuin tuli.



5.1. Alun innostus

Kun opinnäytetyöprosessi lähti joulukuun aikoihin käyntiin ja olin saanut aiheeni lyötyä lukkoon, olin todella innoissani tulevasta projektista, mutta samalla myös jännittynyt. Aihe tuntui itselleni todella hyvältä ja olin iloinen siitä, että aihe oli niin omakohtainen ja saisin varmaankin työhöni enemmän syvällisyyttä kuin monen muun ”perus” aiheen kohdalla. Tammikuussa projektia alettiin edistämään Kansallisoopperalla ja alkupalaverissa kävimme läpi lähtökohtia kuten näyttelytilaa, näyttelymateriaalia, budjettia, sekä työryhmää. Tuntui hienolta päästä näyttelyprojektiin mukaan jossa oli tuottaja, sillä ajattelin hänen pitävän monista käytännön asioista huolta, jolloin minun ei tarvitsisi käyttää omaa aikaani niin paljon niiden selvittelyyn. Tuottajalta sainkin heti esimerkiksi pohjapiirroksot ja sähköpiirroksot tilasta. Lisäksi hän sopi minulle tapaamisen päävahtimestarin kanssa.

Pohjapiirrosta tutkimalla ja tilaa analysoimalla pääsin suunnittelutyössäni alkuun. Lisäksi vahtimestarin kanssa käymäni keskustelut olivat todella tärkeitä. Häneltä sain paljon tietoa tilasta ja siellä työskentelevien ihmisten kannalta tärkeistä asioista. Alkuvaiheessa tein myös asiakasvirtojen tutkimista ja mietin erilaisia skenaarioita ja tapahtumia tilassa. Tämän taustatyön pohjalta tein karkean suunnitelman siitä, kuinka monta pukua tilaan voitaisiin ylipäättään sijoittaa. Kun pukujen karkea määrä oli tiedossa, aloin kahlaamaan läpi Kansallisoopperan puvustamon teoskansioita joihin on taltioitu jokaisen teoksen jokainen puku. Tässä vaiheessa mopo meinasi

karata käsistä, sillä vaikka moni teos oli minulle jo entuudestaan hyvin tuttu, löytyi kansioista vaikka millä mitalla uusia pukuja joita olisin halunnut näyttelyssä esitellä. Skannasin itselleni kaikki kuvat puvuista, joita saatoinkin harkita näyttelyyn, ja niitä tulikin aika vino pino. Tämän jälkeen aloimme karsimaan Erika Turusen kanssa yhdessä niitä pukuja, jotka molempien mielestä olivat hyviä näyttelyyn. Lopulta karsimisen jälkeen pukuja oli noin 140, joista myöhemmin poistin vielä osan.

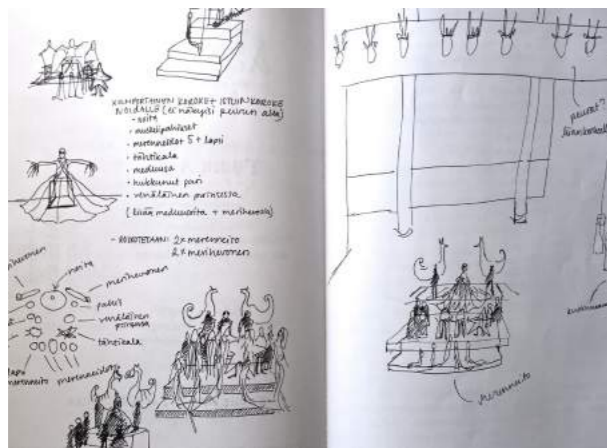
Tässä vaiheessa näyttelyn ulkonäkö ei ollut minulle vielä kovin selvä. Oikeastaan minulla oli vasta idea siitä, että halusin hyödyntää mahdollisimman paljon tilan arkkitehtuuria, eli korkeutta ja ikkunoita tilasta tilaan. Näiden mahdollisuuksien hyödyntämiseksi voisin roikottaa pukuja korkeissa tiloissa ja käyttää ikkunoita kehyksinä. Lähdin etsimään inspiraatiokuvia ripustetuista puvuista ja samalla aloin myös hahmottelemaan muita lähtökohtia näyttelyn ilmeelle. Päädyin siihen, että en halua jatkaa pukujen tuuhea ja rönsyilevää linjaa näyttelysuunnittelussani, vaan luoda selkeät ja skarpi raamit puvuille. Ajattelin selkeälinjaisuuden ja jopa minimalistisen visuaalisen ilmeen riittävän pohjaksi puvuille, ja näin tekevän kokonaisuudesta myös yhtenäisen. Myöhemmässä vaiheessa tosin huomasin, että ajatukseni minimalistisuudesta ei ehkä kantanut ihan loppuun saakka, sillä niin monesta muusta asiasta jouduttiin karsimaan. Alkuvaiheessa olin kuitenkin innostunut suunnitelmani lähtökohdista ja lisää innostusta ja inspiraatiota sain tutustumalla Tukholmassa kahteen eri pukunäyttelyyn jotka toimivat myös referenssikohteinani.

Suunnittelutyöni eteni konkreettisemmalle tasolle kun aloin miettimään, kuinka sijoittelisin puvut tilaan. Mietin kovasti sitä, mikä puku tulisi eniten edukseen missäkin kohdassa ja missä



järjestyksessä ihmiset näkevät pukuja kun tulevat tilaan. Ajattelin, että jo näyteikkunassa pitää olla joku näyttävä esillepano, jotta ihmisten kiinnostus herää, ja he ymmärtävät, että tilassa sisällä tapahtuu jotakin poikkeavaa ja mielenkiintoista. Seuraavaksi pidin tärkeänä, että heti sisälle astuttaessa viimeistään kenellekään ei jää epäselväksi, että tilassa on pukunäyttely. Tästä syystä päätin sijoittaa kaikista näyttävimmän esillepanon heti pääsisäänkäynnin yhteyteen. Ajattelin myös, että alun wow-asia ei saa olla mitään liian vaikeasti ymmärrettävää, joten klasinen baletti voisi teoksena sopia siihen hyvin. Pieni merenneito on hyvin näyttävä teos, joten päätin sijoittaa sen keskelle sisääntuloaulaa. Teoksessa on merenneitoita, jota esittää lapsitanssija ja noidan puku on monimetrisen lattialle leviävä suonikohjuinen keko. Noita istuu isolla valtaistuimella, ja ajattelin että noita valtaistuimeen voisi toimia merenneitokokonaisuuden yhdistäjänä. Sijoitin noidan valtaistuimen esittelyalueen takareunaan ja sen eteen muita hahmoja, samalla pitäen huolta, etten ylittänyt vahtimestarin kanssa sopimiani lattiapinta-alan käyttömahdollisuuksia. Olin suunnitelmaani aika tyytyväinen, ja jatkoin innostuneesti muiden alueiden suunnittelua.

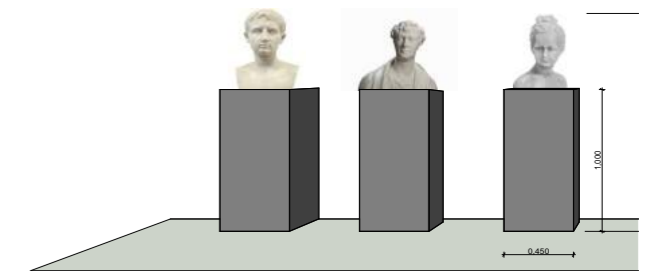
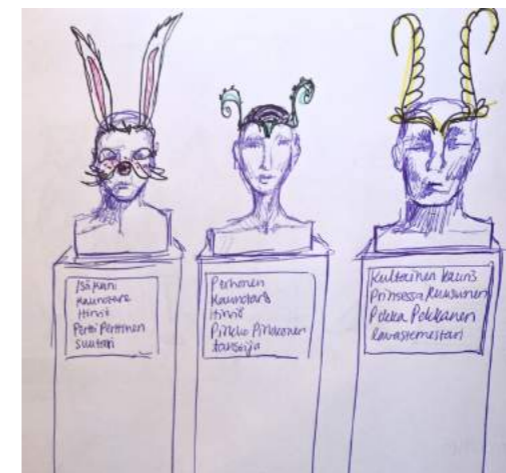
Mietin kuinka saisin tavoitteissani esille tulleen asian, eli työntekijät valmiiden pukujen taustalla, jotenkin osaksi näyttelysuunnitelmaani. Making of -teksteissä heidän työnsä toki tulisi esille,



Merenneitoalueen luonnostelua ja räkämallin tekoa. Mallin avulla hahmotin esillepanon kokonaisuutta.

mutta ajattelin, että olisi hyvä esitellä ihmisiä myös jollain näyttävämmällä keinolla. Turunen oli aiemmin esittänyt toiveensa kipsisistä päistä, joilla voisi olla päähineitä eri teoksista päässään. Jatkokehittelin ideaa hieman, sillä mielestäni pelkät kipsisipäät tuntuivat ehkä vähän irrallisilta. Ajattelin, että Kansallisoopperan työntekijöiltä, kuten suutarilta, ompelijalta, lavasterakentajalta, vaatturilta tai kampaajalta voitaisiin ottaa muotti päästä ja kasvoista, ja valaa kipsisipäät heidän muottiensa mukaan. Näin näyttelyyn saataisiin esimerkiksi kymmenen Kansallisoopperan työntekijää veistoksien muodossa, ja heidän päässään voitaisiin esitellä päähineitä eri teoksista. Kipsisivalut voisivat olla omilla korokkeillaan, ja korokkeissa olisi pieni teksti siitä, kenen pää siinä on, ja millaisissa työtehtävissä tämä henkilö on talossa ja kuinka pitkän uran hän on tehnyt. Minua viehätti ajatus siitä, että päät olisivat kaikki realistisia tavallisia ihmisiä, eivätkä valmiita sieluttomia korujen esittelypäitä tai samasta muotista valettuja kauniita kasvoja. Eri ihmisten päillä saisi hieman omaperäisyyttä ja huumoriakin näyttelyyn ja lisäksi kyseisille henkilöille tulisi varmasti arvostettu olo, sillä heidän yleensä kulussien takana tapahtuva työnsä pääsisi kirjaimellisesti jalustalle.

Näiden alustavien ideoiden pohjalta tein helmikuuhun mennessä suunnitelman jonka esittelin Kansallisoopperalla. Olin menossa tapaamiseen tarmoa täynnä, ja odotin tuottajan, vahtimes-



Luonnoksia kipsisistä.

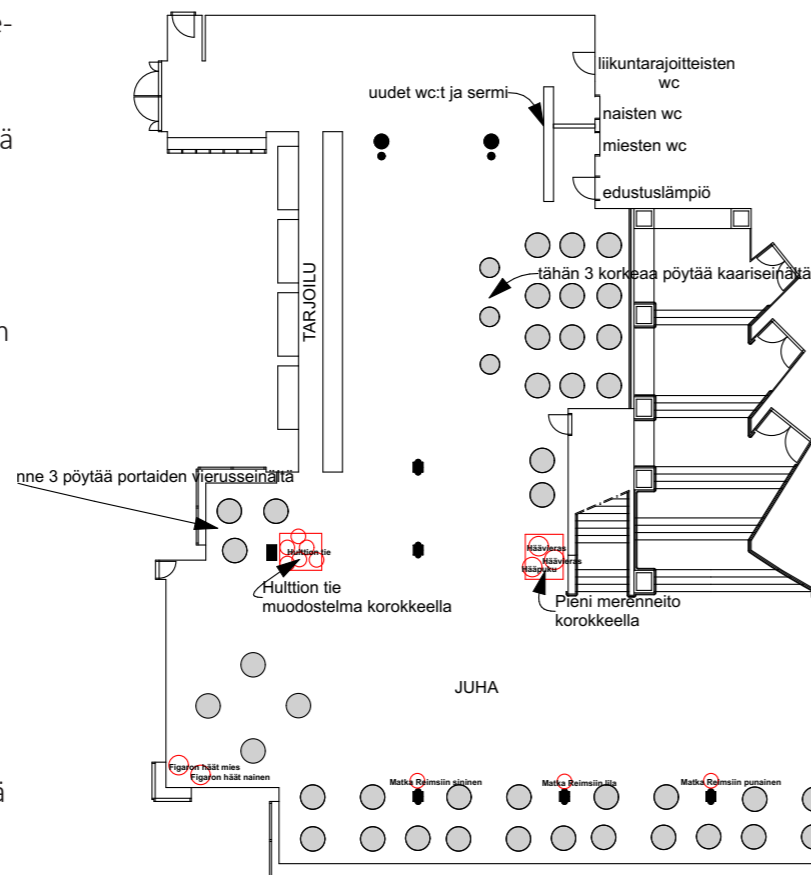
tarin ja oman äitini lisäksi pääseväni esittelemään ideani myös taitteelliselle johtajalle, joka päättää näyttelyn rahoitusasioista. Olin tietoisesti tehnyt hieman suuremman ja laajemman näyttelyn kuin 10 000 eurolla saisi, sillä ajattelin että turha hyviä ideoita olisi pantata. Olin valmistautunut karsimaan tai muuttamaan suunnitelmaani, mutta halusin lähtökohtaisesti esitellä potentiaalini suunnittelijana, ja myös koko aiheen ja näyttelytilan potentiaalini. Ajattelin, että jos esittelen todella hyvän suunnitelman, niin siitä voitaisiin siinä määrin innostua, että budjetia haluttaisiin tai nähtäisiin perustelluksi hieman venyttää. No, tässä vaiheessa alamäki sitten alkoikin, sillä asiat eivät edenneet ihan odotusteni mukaisesti.

5.2. Puolivälin epätoivo

Ensimmäisen suunnitelmani esittelytilaisuus sujui periaatteessa hyvin. Suunnitelmani herätti keskustelua, ja kaikki olivat vaikuttuneita näkemästäni vaivasta. Samalla tuottaja kuitenkin mainitsi, että mitään näin isoa näyttelyä talossa ei kyllä oltu ajateltu, ja että suunnitelmani varmasti ylittää budjetin. Tässä vaiheessa mainittakoon myös, että tapaamisessamme ei ollut paikalla taiteellinen johtaja, ja häntä en päässyt tapaamaan koko projektin aikana. Myöhemmin Turunen ja tuottaja yhdessä esittelivät hänelle suunnitelmani, ja olisin kyllä mielelläni halunnut olla itse mukana esittelemässä työtäni.

Esittelypalaverissamme minulle selvisi myös se, että 10 000 euron budjetti sisältää myös kaikki henkilökunnan työtunnit, vaikka olin kokoajan suunnitelmaa tehdessäni ollut siinä käsityksessä, että Kansallisoopperan henkilökunnan työtunnit eivät sisälly näyttelybudjettiin. Kun sain tietää asiasta, tuli minulle suorastaan hölmö olo- ensinäkin, olisi pitänyt vaatia heti projektin alussa kaikki faktat kirjallisena, jotta myöhemmin väärinkäsityksiltä vältytään, ja toisena, en tietenkään olisi suunnitellut niin laajaa ja paljon aikaa ja vaivaa vievää näyttelyä, jos olisin tiennyt että jokainen työtunti lasketaan kuulumaan budjettiin. Jos olisin tiennyt tämän, en todennäköisesti olisi päätenyt tekemään tästä aiheesta opinnäytetyötäni, sillä toiseen ja materiaaleineen 10 000 euroa on niin pieni näyttelybudjetti pukunäyttelylle, ettei siinä välttämättä riitä suunniteltavaa opinnäytetyön verran.

Pettymykseni oli aika suuri, kun myöhemmin sain vielä tuottajalta muistion, jonka mukaan kaikki omasta mielestäni parhaat ideat oltiin karsittu pois. Yritin tapaamisessamme korostaa, että esittelemäni suunnitelma oli alustava ehdotus, ja olen valmis karsimaan siitä ja tekemään siihen muutoksia, mutta muistion saatuaani minusta lähinnä tuntui, että karsinta ja poistaminen oli jo tehty, ilman että pääsin itse sanomaan mielipiteitäni. Kipsipäiden kohtaloa alettiin selvittämään, ja tarjouksia kysyttiin Tšeikeistä, mutta ne todennäköisesti ovat liian kalliita. Jos päät valmistetaan Tšeikeissä, ei niitä ole mahdollista tehdä juuri tiettyjen henkilöiden kasvoista, jolloin ideastani



Kansallisoopperalla esittelemäni, suunnitelman ensimmäinen versio.



0 5m 10m

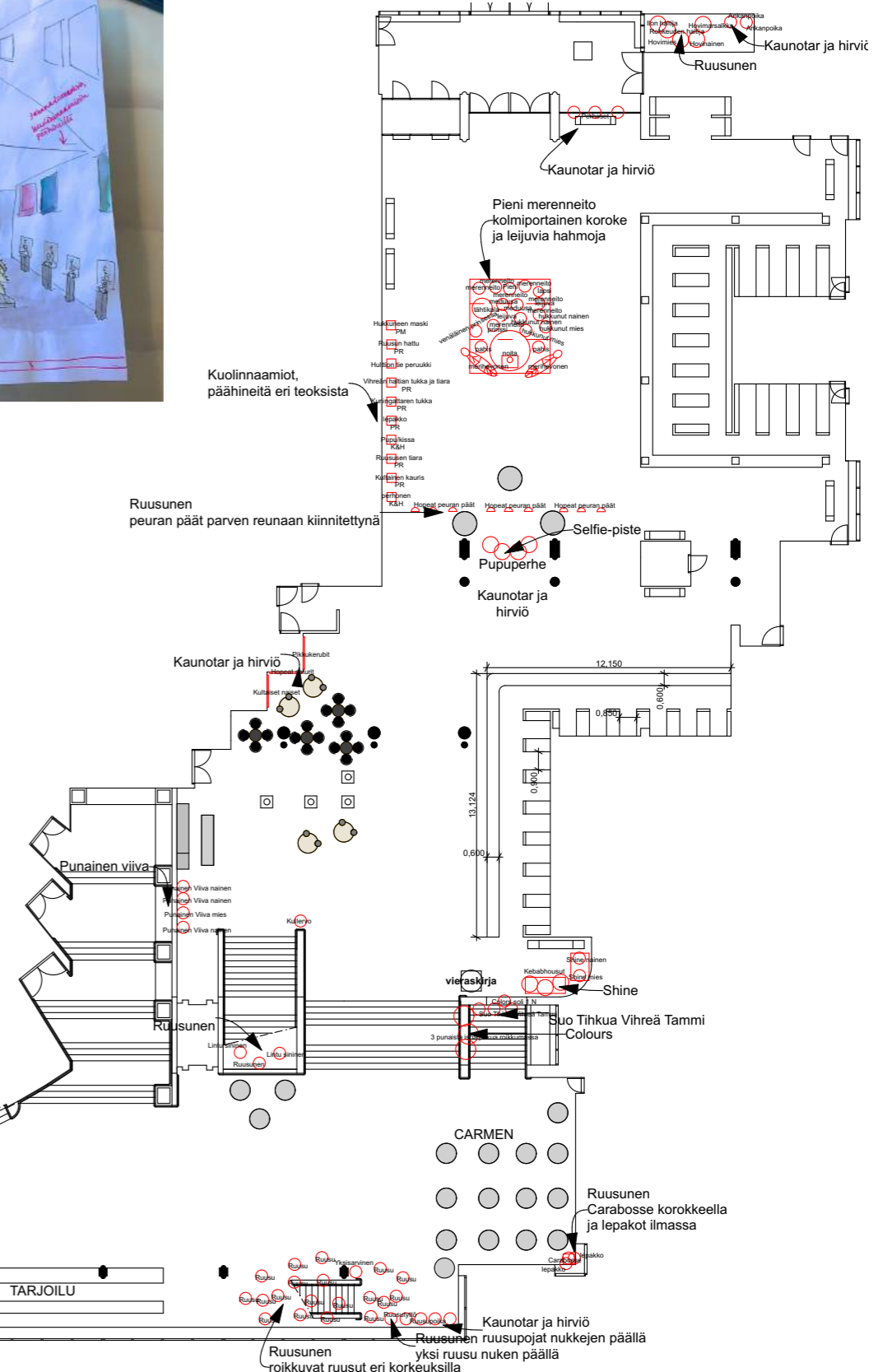
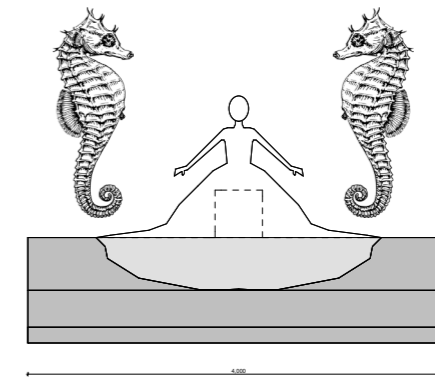
Kaunotar ja hirviö 6kpl.

Kissa poika

Kissa tytö

Päälämpiö

TARJOILU



katoaa kokonaan ydin. Lisäksi merenneitoalueessa oli ongelmaa, oikeastaan vuorotellen ongelmanna tuntui olevan sen hinta tai sen koko. Minua nämä perustelut hieman ihmetyttivät, sillä koroke oli suunniteltu rakennettavaksi Kansallisoopperan kalustossa valmiiksi olevista elementeistä, ja koko ei ylittänyt sentillääkään vahtimestarin kanssa sopimiani mittoja. Lisäksi kaikkien roikotettavien pukujen ripustamista pidettiin todella hankalana, ellei jopa mahdottomana. Tässä vaiheessa vahvistettiin myös se, että lämpiön toista päätyä ei tulisi käyttää näyttelykäyttöön ollenkaan, sillä oheistapahtumia on niin paljon, että näyttely hankaloittaa sitä liikaa.

Edellä mainittujen asioiden johdosta alun innostukseni muuttui totaaliseen turhautumiseen. Hetkeen en pystynyt edistämään suunnitelmaani ollenkaan, sillä en todellakaan tiennyt mitä tehdä, tai miten jatkaa tästä eteenpäin. Olin pettynyt ja harmissani, ja minusta alkoi tuntua, että olin kuvitellut itsestäni aivan liikoja kun olin ajatellut, että suunnitelmistani innostuttaisiin toimeksiantajan puolella. Onneksi tässä vaiheessa äidille pystyi soittamaan, ja hän kyllä ymmärsi ja osasi tukea ja kannustaa eteenpäin. Opinnäytetyöni ohjaajan kanssa käyty keskustelut olivat myös tarpeen ja niiden pohjalta päätinkin viedä projektiani siihen suuntaan, että erotan opinnäytetyötäni varten tehtävän suunnitelman siitä suunnitelmasta joka Kansallisoopperalla loppupeleissä toteutetaan.

Päätökseni tehdä erillinen suunnitelma ”vain” opinnäytetyötä varten oli hieman hankala. Minusta tuntui, että olisin luovuttaja, jos en veisi hankaluuksista huolimatta projektia loppuun ja tekisi suunnitelmaa annettuja rajoitteita noudattaen. Samalla kuitenkin tiesin, että en millään pystyisi näyttämään parastani suunnittelijana, jos rajoittavia tekijöitä olisi niin paljon kuin tässä projektissa yhtäkkiä tuntui olevan. Pohdin myös sitä, että ovatko kaikki projektini alussa asettamat tavoitteet nyt turhia, kun en enää teekään työtäni suoraan toimeksiantajalle, hänen kaikkia toiveita noudattaen. Päädyn kuitenkin siihen, että jatkan projektiani niin kuin aikaisemminkin, mutta en takerru budjettiin jokaisen asian kohdalla. Päätin, että suunnittelen mahdollisimman hyvän näyttelyn, kohtuullisella ja realistisella budjetilla.

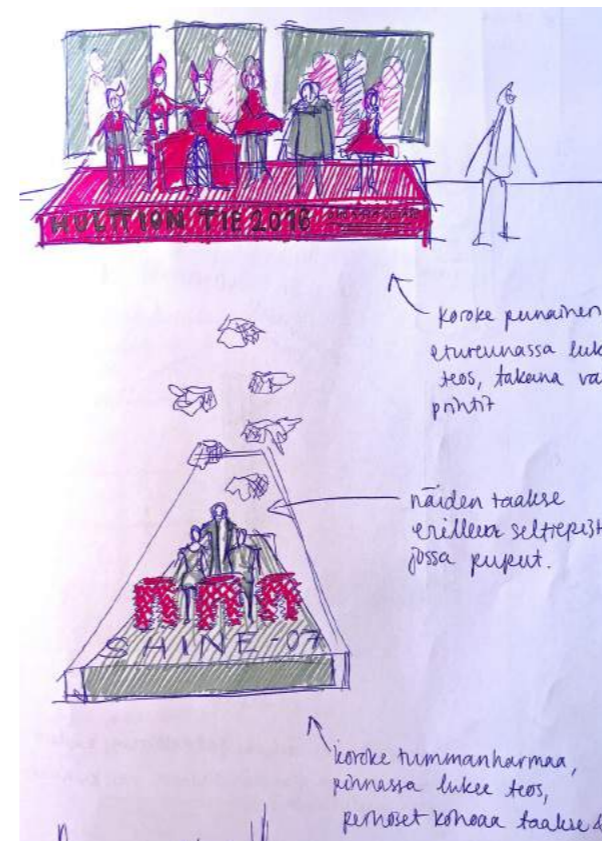
5.3. Loppukiri

Päätettyäni, että teen erillisen suunnitelman opinnäytetyötäni varten, tulikin minulle aika kiire lopulta sen kanssa. Olin tehnyt Kansallisoopperalle esittämästäni suunnitelmasta jo karsitun version, ja oikeastaan se alkoi tuntua omasta mielestäni jo paremmalta vaihtoehdolta kuin ensimmäinen suunnitelmani.

Tässä toisessa versiossa olin sijoittanut Pienen merenneidon puvut pois sisääntuloaulan keskilattialta, koska tämän tilan käyttö vaikutti niin ongelmalliselta. Loppujenlopuksi mitään estettä tämän keskilattian käyttöön ei sitten ollutkaan, mutta sijoitin siihen merenneitojen sijaan pienemmän korokkeen, jossa on nykytanssipukuja. Erika Turusen toiveena oli, että vasta valmistuneen Hulttion tie- oopperan promootiokuvia voitaisiin käyttää näyttelyssä. Vapaata seinäpinta-alaa ei lämpiötiloissa kovin paljoa ole, ja mielestäni kuvien tulisi olla melko suuria, jotta ne pääsevät oikeuksiinsa. Näistä syistä kuvien ainoa esillepanopaikka voisi olla sisääntuloaulan korkealla seinällä, jossa on kiinteät kaksiulotteiset taideveistokset. Veistokset oltiin peitetty kerran aiemmin Ovela kettu –näyttelyssä, ja siksi ajattelinkin, että niiden peittäminen tuskin tuottaa suurta ongelmaa. Hulttion tie –valokuvat ovat aika tumman sävyisiä, ja bordelleista ja

villistä kaupunkilaiselämästä kertovan oopperan puvustus on rohkeaa, burleskimaista ja outoa. Itse puvut olisi luontevaa sijoittaa samaan paikkaan valokuvien kanssa, ja ne ovat kokonaisuutena hyvin vahva ja värikäs esillepano, joten muut samassa tilassa esiteltävät puvut tulisi valita sen mukaan, että ne kestävät varsin näyttävät puvut vierellään.

Hulttion tien sijoituessa pääsisäänkäynniltä katsottuna oikealle seinälle, ajattelin, että keskilattialle tuleva koroke voisi olla alkuperäistä merenneitokoroketta pienempi, jotta kulkeminen tilassa ei muodostuisi turhan ruuhkaiseksi. Vahvan punasävyisen Hulttion tie-puvustuksen rinnalle ei voisi laittaa mitään liian herkkää ja söpöä balettipuvustusta, jotta kokonaisuudesta ei tulisi hassu. Ajattelinkin, että samaa punaista ja täyteläistä värimaailmaa jatkavat puvut sopisivat keskelekin ja siksi päädyin sijoittamaan siihen Shine-nykytanssiteoksen. Keskilattian korokkeen suunnittelin pitkän ja kapean malliseksi, ikään kuin catwalk-tyyliseksi. Shine –teoksessa on viisi pukua; kolmet punaiset ”kebabhousut” ja yhden miessolistin ja naissolistin hopean



Hulttion tie -oopperan promootiokuvia.



Kuvia nykytanssiteoksesta Shine, ylhäällä solistit, oikealla ”kebabhousut”.



kimaltelevat asut. Näiden viiden puvun lisäksi korokkeella pitäisi olla vielä jotain muuta, jotta se ei jäisi orvoksi, ja siksi sijoitin siihen vielä Kullervo-teoksen Kullervon, jonka takki on hopeanhohtoinen, ja ajattelin sen sopivan hyvin Shinen solisteihin. Kokonaisuuden kruunaisivat Kaunotar ja hirviö-teoksesta kennomaisesti aukeavat harmaan sävyiset perhoshameet jotka leijuvat kohti kattoa keveänä ryppäänä.

Sisääntuloaulan muutoksista johtuen myös merenneidoille piti keksiä uusi paikka, ja ne päädyin sijoittamaan Töölönlahden puoleisten kaari-ikkunoiden eteen, pylväisiin kiinnitettyinä. Merenneitojen pukujen esittely oli myös hieman ongelmallista, sillä puvuissa on pitkät, noin 3-4 metriset lahkeet jotka näyttävät pyrstöltä. Mallinukelle lahkeellisen asun pukeminen on vaikeaa, sillä jaloille ei ole mitään ulostuloaukkoa, jolloin mallinukkeen kiinnittäminen jalustalle on mahdotonta rikkomatta pukua. Ratkaisin samalla tämän haasteen niin, että merenneitojen puvut puetaan torsomallisen mallinukkeen päälle, joka kiinnitetään pylvään yläosaan, jolloin pyrstö, eli lahkeet, pääsevät vapaana valumaan alaspäin.

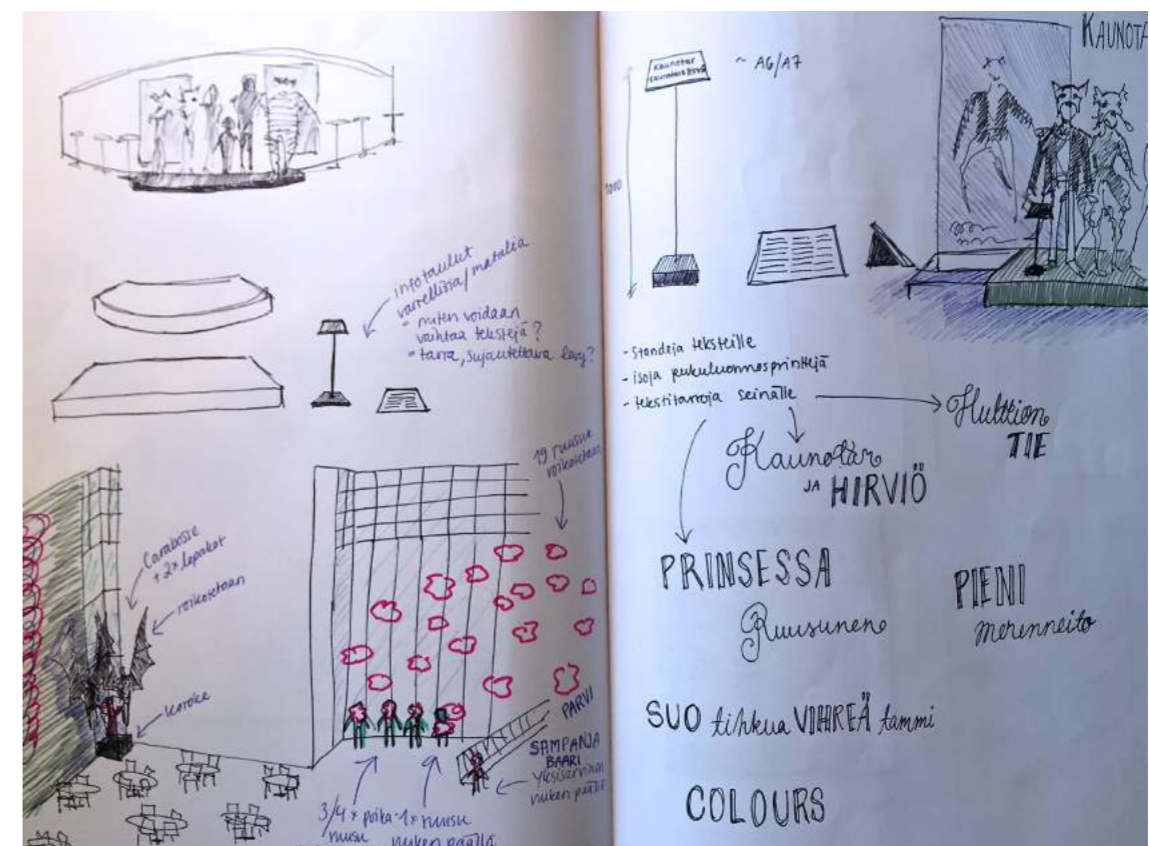
Näiden muutaman muutoksen johdosta jouduin muokkaamaan alkuperäistä suunnitelmaani jonkin verran, jotta sain kaikki puvut mahtumaan ja sijoiteltua mahdollisimman hyvin. Lopulta jouduin karsimaan suunnitelmasta vielä muutaman oopperapuvun jotta kaikki esittelyalueet saatiin sopimaan tilaan.



Kuva: Sakari Vilka, Suomen Kansallisooppera

Ratkaistuani pukujen sijoittelun tilaan, aloin miettimään kuinka saisin näyttelystä vielä yhtenäisemmän. Suuri näyttelytila on siinä mielessä haasteellinen, että puvut levittäytyvät ympäri tilaa ja jos kokonaisuus ei ole selkeä ja yhtenäinen, tuntuu näyttelykin epäjohtonmukaiselta ja sattumanvaraiselta. Näyttelykorokkeita yhdistää niiden musta väri, mutta ajattelin luoda yhtenäisyyttä myös näyttelyn graafisilla keinoilla. Mielestäni ooppera – ja balettiesityksen yhteydessä pitkät näyttelytekstit eivät toimi, sillä ihmiset tulevat ensisijaisesti katsomaan illan esitystä ja seurustelemaan toistensa kanssa. Ajattelin pitää graafisen ilmeen pääpainon näyttävissä otsikoissa ja pukuluonnosprinteissä. Jokaisen puvun yhteyteen tulisi vain lyhyt esittelyteksti, kuten mistä teoksesta puvut ovat ja minä vuonna se on esitetty. Lisäksi tekstissä voisi olla joku ytimekäs knoppitieto, kuten ” tähän pukuun on käytetty 8 metriä silkkiä ja se on saatu näyttämään märtä maalaamalla siihen valuvaa lateksia”. Enemmän aiheesta kiinnostuneille voisi olla muutamista teoksista selailtavia making of – lehtisiä joissa on yksityiskohtaisempaa tietoa prosessista puvustuksen taustalla ja pukujen ompelijoista yms. tekijöistä. Viimesilauksen graafiseen kokonaisuuteen toisivat siellä täällä esiintyvät sitaatit, joissa on joku Erika Turusen lentävä lausahdus puvustukseen liittyen, tai hänestä kirjoitettu kommentti. Ajattelin sitaattien toimivan ympäri näyttelytilaa näyttelyn yhtyeensitovana tekijänä, ja yksi sitaateista voisi olla myös se kohta lehti jutusta, jossa Turusen pukuja luonnehditaan tuuheiksi ja läpikuultaviksi. Näin yhteys näyttelyn nimeen kävisi myöhemmin näyttelyssä ilmi

Työni loppuvaiheilla olin silti edelleen epäileväinen sen suhteen, että riittääkö suunnitelmani ja ilmeneekö siitä tarpeeksi taitoni suunnittelijana. Minimalistisen skarppi näyttelysuunnitelma ei enää tuntunutkaan niin hyvältä idealta. Jollaintapaa kaikki minimalistisuuden kaipaama eleganttius hukkui pukujen taustalle ja suureen tilaan. Lisäksi hienovarainen suunnitelma olisi tarvinnut tehokkaan valaistuksen rinnalleen, jotta se olisi toiminut. Valaistuksen suunnittelu-



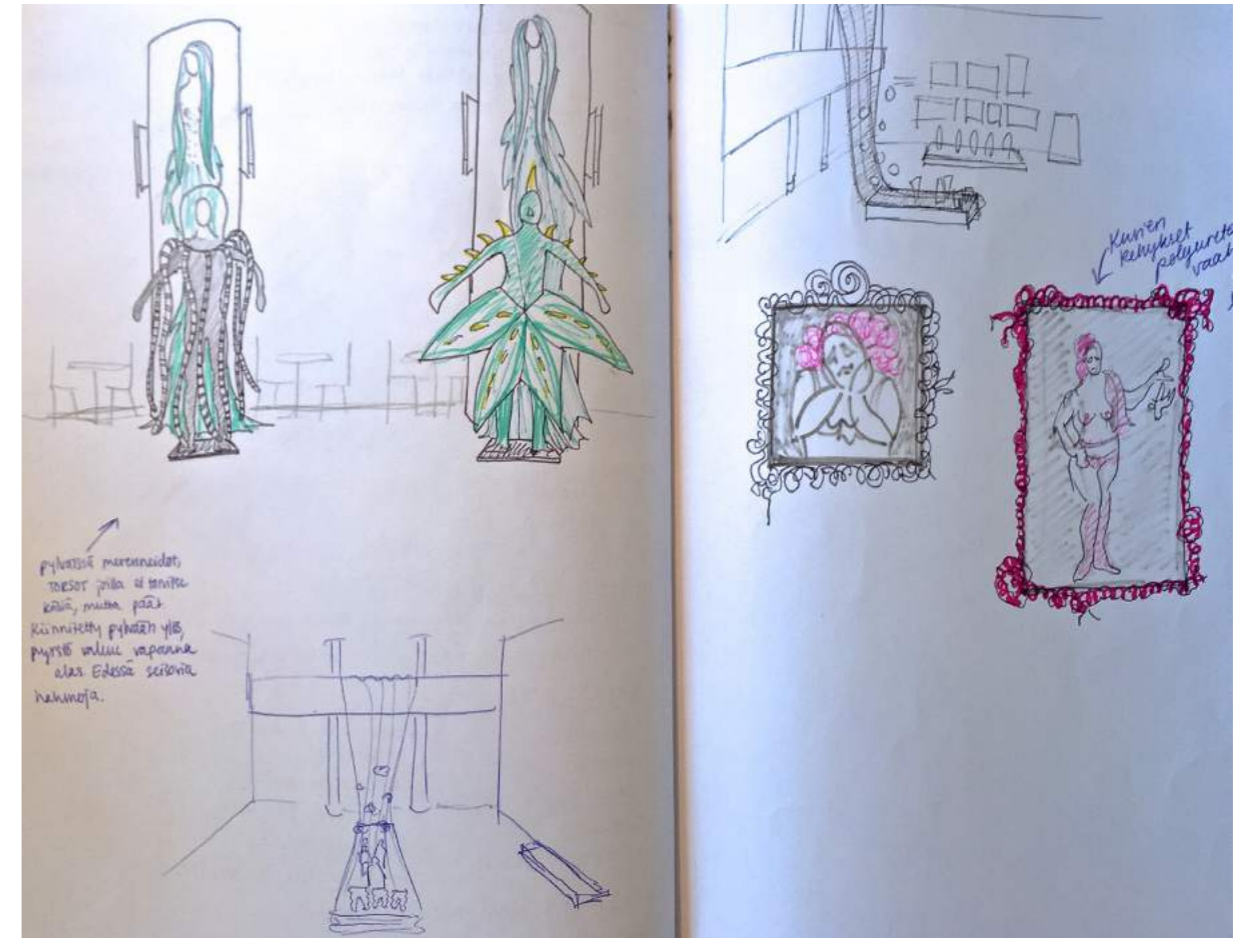
mahdollisuudet tilassa osoittautuivat hyvin rajallisiksi, sillä mitään kiinteitä valaisimia ei tilaan voitu asentaa, vaan valaistus pitäisi toteuttaa kokonaan lattialla seisovilla irtovalaisimilla ja yksittäisillä spottivaloilla joita voitaisiin kiinnittää esimerkiksi parven kaiteisiin. Näistä syistä aloin vielä miettimään opinnäyttelyni ohjaajan kannustamana jotain rävyttävää ja näyttävää osaksi näyttelysuunnitelmaani.

Näyttelysuunnitelmani mukaan puvut esitetään melko perinteisesti, suurin osa nukkejen päälle puettuna. Osa puvuista leijuu korkeassa tilassa, ja tämä tuo muuten melko staattisiin sommitelmiin hieman elävyyttä ja rytmiä. Perinteisyyden rinnalle tarvittiin kuitenkin vielä joku kiehtova ja hienovarainen viesti siitä, että näyttelyn suunnittelussa on käytetty suunnittelijaa. Ensimmäisenä ideana päätin lisätä sisääntuloaulan "catwalk-korokkeen" taakse katosta riippuvan läpikuultavan kankaan joka yhdistyy korokkeeseen vesiputousmaisesti. Kangas muodostaa samalla esittelyalueelle taustan, jollaista olin aikaisemmin suunnitellut merenneitokorokkeelkin noidan valtaistuimen muodossa. Taustakankaan ansiosta korokkeen päällä leijuvat perhoshameet eivät huku takana avautuvaan näkymään, vaan erottuvat läpikuultavaa kangasta vasten paremmin. Lisäksi kangas luo mielestäni tilaan enemmän näyttelymäistä ilmettä ja elementtinä se on tarpeeksi vahva ronskien valokuvien rinnalla.

Pyörittelin mielessäni myös erilaisia ideoita luonnosprinttien ja valokuvaprinttien ripustuksesta, ja päädyin poikkeamaan hienovaraiselta ja klassisen tyylikkäältä suunnittelulinjaltani, ja ihan kunnolla poikkesinkin. Ajattelin, että isoihin tummansävyisiin valokuvaprintteihin voisi sopia jonkinlaiset kehykset, mutta mielestäni kapeat ja pienet kehykset olisivat rävyköiden kuvien rinnalla liian neutraalit, ja isot rokokootyyliset kehykset taas tuntuivat omasta mielestäni vähän liian teennäisiltä. Luonnostelin erilaisia ripustussysteemejä, esimerkiksi isoja ripustusklipsejä käyttäen, mutta mikään idea ei tuntunut tarpeeksi hyvältä. Lopulta päätin, että kuvat kehystetään, mutta ei aivan perinteisillä raameilla. Kuvien kehykset tehtäisiin rakennuksen eristämiseksi käytettävällä polyuretaanimassalla pursottamalla. Kun massalla pursottaa epäsäännöllisen kiehkuraista jälkeä, muistuttaa se kaukaa katsottuna perinteisiä koukeroisia kehyksiä. Tarkemmin katsottuna kehykset näyttävät kuitenkin hieman oudoilta, ja hassun epäsäännöllisiltä. Vanhanaikaisten kultakehysten illuusion vahvistamiseksi ajattelin vielä, että polyuretaanimassa maalataan kultaiseksi, jolloin kehysten valmistusmateriaali ei ole hetkessä ilmiselvä, vaan avautuu vasta niille, jotka kiinnittävät enemmän huomiota kehyksiin. Tiedän, että kultaiseksi maalattu pursotuskuvioinen kehys on ratkaisuna aika radikaali muuten niin rauhallisilla väreillä ja arvokkailla materiaaleilla sisustetussa tilassa, mutta mauttomuudessaan ja yltäkylläisyydessään uskon kehysten olevan juuri sopivalla tavalla yliampuvat. Sisääntuloaulan valokuvaprinttien lisäksi aion toistaa samaa kehysideaa kaikkien pukuluonnosprinttien yhteydessä. Kultakehyksiä imitoivat pursotuskehukset ovat mielestäni tarpeeksi kaukana oikeita perinteisiä kultakehyksiä esittävästä kopioista. Jos perinteiselle kultakehyslinjalle olisin lähtenyt, olisi kehysten mielestäni ollut parempi olla aitoja, kuin kopioimalla tehtyjä lavasteita. Pursotusmenetelmällä onnistun mielestäni yhdistämään perinteisen kehysajatuksen ja modernin toteutustavan. Lopulta läpikuultavan kankaan ja runsaiden kehysten muodossa myös näyttelysuunnittelussa toteutuvat tuuheus ja läpikuultavuus.

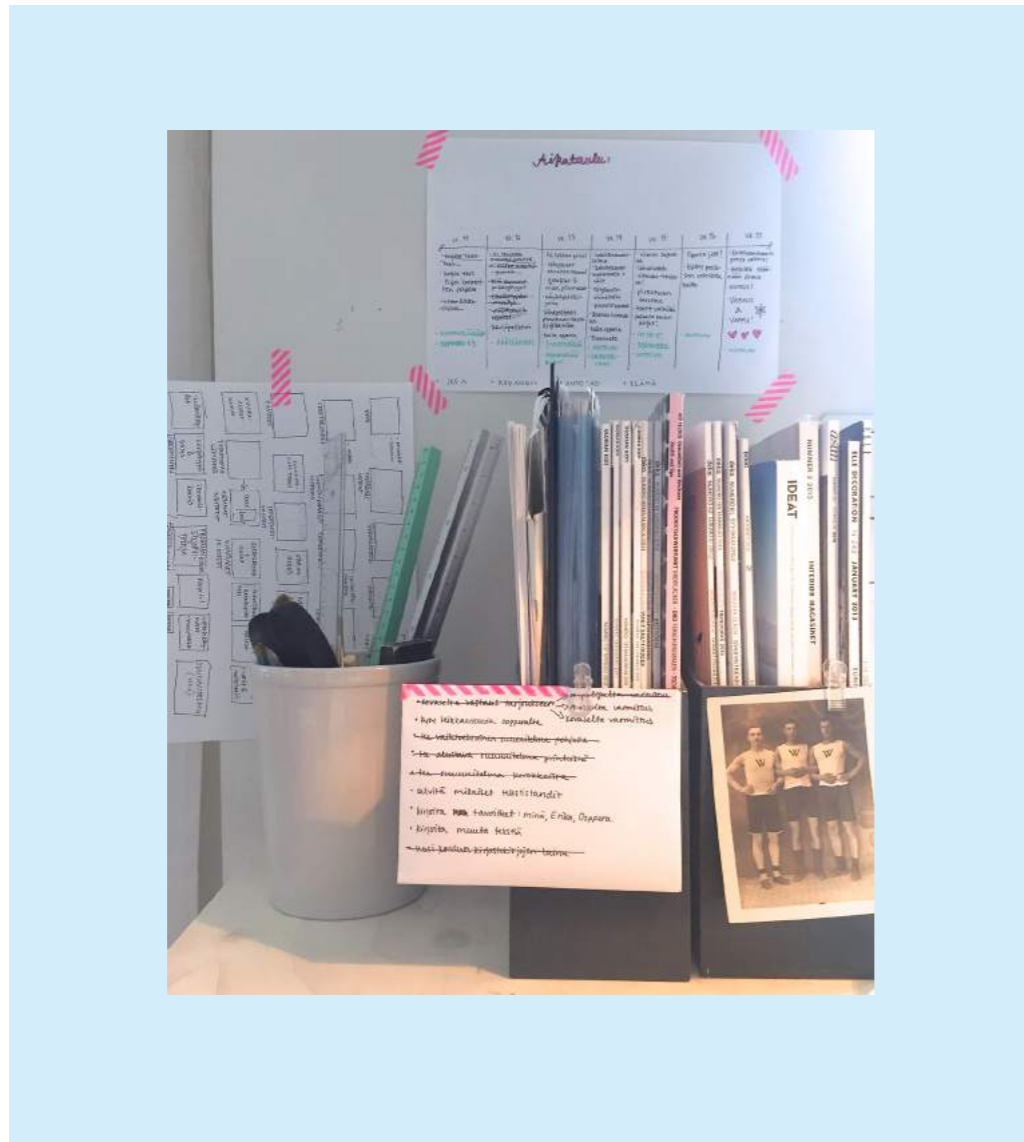
Suunnitteluprosessini loppua kohden yhteistyöni Erika Turusen kanssa otti hieman etäisyyttä. Turusen mielestä näyttely oli hyvä ja riittävä jo ilman kuvien kehystyksiä ja sisääntuloaulan kankaita. Turunen suhtautui myös koko projektin ajan omien ansioidensa korostamiseen tai edes hänen nimensä esilletuloon hieman arkailen. Vastapainona tälle, minua kannustettiin opin-

näyttelyön väliseminaarissa ja ohjaustapaamisissa nimenomaan tuomaan esille Erika Turusta ja näyttelysuunnittelua, ja samaa mieltä olin asiasta itsekin. Työni loppuvaiheilla pohdiskelin, kuinka saisin näyttelyssä näkymään selvemmin omaa käden jälkeäni, en saanut oikein enää vastakaikua ideoilleni Turuselta. Näkemyksemme erosivat tässä kohti näyttelyn ilmeen suh-



6.0 Yhteenveto

teen, sillä Turusen mielestä näyttelyn vahvuus oli se, että se sulautuu lämpiötilaan, ja itse en voinut pitää sitä suunnitelmani vahvuutena, päinvastoin. Lopulta päädyin lisäämään suunnitelmani läpikuultavan kankaan ja runsaat kehukset, sekä sisääntuloaulan suuren intro-printin Erika Turusesta, vaikka Turunen itse ei ideoista ollutkaan niin innostunut. Se, mitä näistä ideoista loppujenlopuksi oikeasti toteutettavaan näyttelyyn sitten päätyy, jää tietysti nähtäväksi, mutta itse voin tällä hetkellä seistä selkä suorana suunnitelmani takana.



Mitä mieltä olen lopputuloksesta?

Työni alkuvaiheessa asetin itselleni monia tavoitteita, sekä näyttelysuunnitelman kannalta, että koko prosessin kannalta. Olen kokonaisuutena opinnäytetyöhöni tyytyväinen. Mielestäni saavutin monia tavoitteitani, mutta jotkut kohdat olisivat kaivanneet vielä lisää kehitystä. Lopussa aikataulussa pysyminen oli vaikeaa ja minulle tulikin aika kiire. Jotkut asiat jäivät kiireen takia hieman pintapuolisiksi, ja se minua harmittaa eniten.

Saavutin suunnitelmallani mielestäni itselleni asettamat tavoitteet kuten näyttelyn monipuolisuuden, inspiroivuuden ja informatiivisuuden. Monipuolinen näyttelystä tuli totta kai näyttelymateriaalin ansiosta, mutta myös näyttelyesillepanojen ansiosta. Mielestäni hyödynsin suunnitelmassani arkkitehtuurin antamia mahdollisuuksia ja pystyin myös tekemään laadukkaan suunnitelman tilan haasteista huolimatta. Inspiroivuus muodostuu juurikin näyttelyn monipuolisuudesta ja yllätyksellisyydestä. Vaikka jotkut ratkaisut olivat melko neutraaleja, mahtui mukaan myös raikkaampiakin ideoita. Näyttelyn informatiivisuus toteutuu mielestäni myös riittävässä määrin. Konteksti huomioon ottaen, ei näyttelyyn olisi mielestäni voinutkaan sijoittaa paljoa enempää informaatiota.

Tavoitteiden lisäksi työn alkuvaiheessa löysin myös paljon haasteita ja ne olen onnistunut mielestäni ratkaisemaan melko hyvin. Tilan asettamat haasteet ratkesivat huolellisella taustatyöllä. Uskon että sen ansiosta, että selvitin perinpohjaisesti mitä tiloissa tapahtuu, onnistuin lopulta sijoittamaan näyttelyalueet siten, että ne eivät häiritse toimintaa tilassa. Haasteena oli myös saada ensimmäisestä isosta suunnittelutyöstäni mahdollisimman realistinen ja toteutettavissa oleva. Pyrin vastaamaan haasteeseen siten, että pidin jalat maan pinnalla ja kuuntelin esimerkiksi tilassa työskenteleviä ihmisiä ja pyrin pitämään heidät ja Kansallisoopperan asiakkaat koajan mielessäni suunnitelmaa tehdessäni. Hyödynsin mahdollisimman paljon myös toimeksiantajan puolesta jo olemassa olevia kalusteita ja valaisimia ja pyrin tekemään suunnitelman kaikilta osin käytännössä toteutettavaksi. Kuvitteellista koulutöistä eroten projektin budjetti silti tuotti melko paljon haasteita. Välillä tuntui, että budjetti rajoitti kaikkea tekemistäni, enkä pystynyt antamaan siksi parastani suunnittelijana. Työelämässä ei tietenkään projektin puolelissa voi päättää, että tekeekin työn loppuun välittämättä budjetista. Tämän opinnäytetyön kannalta pidin sitä kuitenkin perusteltuna ratkaisuna. Vaikka tekemäni näyttelysuunnitelma ylittää 10 000 euron budjetin, pidän sitä silti erittäin realistisena. Pienellä lisärahamäärällä näyttely voitaisiin toteuttaa suunnitelmani mukaan, mutta opinnäytetyössäni esittelemääni versiota on mahdollista myös karsia niin, että se on toteutettavissa budjetin mukaisena.

Tärkeimpänä ansionani tämän opinnäytetyön suhteen pidän silti sitä, että olen oppinut erittäin paljon työelämässä toimimisesta ja sisustusarkkitehdin ammatista. Kaikki ei ollut koko projektin aikana vain mukavaa ja helppoa, vaan päinvastoin, jouduin todella välillä ponnistelemaan saadakseni työni etenemään. Kaikki asiat eivät sujuneet suunnitelmien mukaan ja vastoinkäymisiä ja ongelmia tuli matkan varrella vastaan. Ammattitaitoiseksi odottamani työryhmä ei ehkä aivan vastannutkaan odotuksiani ja eniten se heijastui työhöni informaation kulun hankaluutena ja väärinkäsityksinä. Näistä ongelmista johtuen tein välillä aivan turhaa työtä, ja jou-

duin myös pettymään muutamaan otteeseen. En sinänsä usko minkään olleen silti pidemmän päälle turhaa, sillä kaikesta tästä olen kyllä saanut loistavia eväitä tulevaisuuden työelämään.

Kuinka projekti jatkuu?

Tuuheaa ja läpikuultavaa-pukunäyttely on toteutumassa tämän vuoden syyskuussa. Projektilleni on siis selkeästi odotettavissa jatkoa, vaikka opinnäytetyöni jo palautankin. Seuraavaksi palaankin varmasti siihen versioon suunnitelmastani, joka pysyy näyttelylle annetussa budjetissa. Toivoisin projektin onnistuvan myös siksi, että se saattaisi poikia Kansallisoopperalle lisää kysyntää vastaavanlaisista näyttelyistä. En tiedä kuinka tosissaan toimeksiantajani puolella ollaan otettu näyttelyn mahdollisuudet, mutta itse näen siinä paljon hyviä mahdollisuuksia Kansallisoopperalle. Kevään ja kesän aikana jatkan projektia simyös hieman itsevarmempana, sillä tämän opinnäytetyön myötä olen omasta mielestäni hieman kasvanut myös sisustusarkkitehtuurin ammattilaisena.

Näyttelyprojektin myötä minulle heräsi myös paljon uusia kysymyksiä näyttelysuunnittelua kohtaan. Aiheena näyttelysuunnittelu on mielestäni erittäin inspiroivaa, ja se tuntuu juuri minulle oikeantyyppiseltä suunnittelutyöltä. On ihanaa päästä yhdistämään tavalliseen sisustussuunnitteluun taidetta tai museoesineitä. Samalla myös kaupallisten ympäristöjen, kuten myymälöiden suunnittelu alkoi kiehtoa enemmän. Aiheeseen liittyy todella paljon tietoa ja opiskeluaikana olen ehtinyt saamaan siitä vain pintaraapaisun. Mitä enemmän pääsen aiheeseen sisälle, sitä enemmän ymmärrän, että on vielä todella paljon uutta opittavaa.

Erika Turusen suunnittelema pukuja tutkiessani ymmärsin myös, että materiaalia ja aihetta olisi paljon suurimuotoisempaankin näyttelyyn. Oikeastaan innostuimmekin Turusen kanssa jo jatkokehittelemään ideaa, ja mahdollisuuksia olisi vaikka minkälaisia. Näyttelyn luonteva jatke olisi jokin julkaisu, esimerkiksi kirja. Lisäksi tämän projektin kohdalla jäi vielä monia hyviä ideoita toteutettua, eli ehkä niille joskus tulevaisuudessa voisi löytyä uusia tilaisuuksia.

Lähteet

Af Hällström, Jaana, 2011, Näyttelyviestintä, Helsinki: Suomen museoliitto.

Berger, Craig & Lorenc, Jan & Skolnick, Lee, 2008, What is exhibition design?, Sveitsi: Roto Vision SA.

Hughes, Philp, 2010, Exhibition design, Lontoo: Laurence King Publishing Ltd.

Liljevalchs. 2016, Exhibitions. <http://www.liljevalchs.se/english/exhibitions/utopian-bodies-fashion-looks-forward/> (luettu 29.3.2016)

Museea. 2016, about. <http://www.museea.com/about/> (luettu 29.3.2016)

Oopperabaletti. 2016, a), Kansallisoopperan historiaa, http://web.archive.org/web/20160119170158/http://www.ooppera.fi/esittely/oopperan_abc/kansallisoopperan_historiaa (luettu 15.1.2016)

Oopperabaletti. 2016, b), Talon, <http://oopperabaletti.fi/talo/esittely> (luettu 3.3.2016)

Oopperabaletti. 2016, c), Ohjelmisto <http://oopperabaletti.fi/ohjelmisto/> (luettu 3.3.2016)

Ristlakki Sari, 2016, sähköpostiviesti, Suomen Kansallisoopperan taiteellisen johdon assistentti, 9.3.2016.

RT 91-10788. 2003. Sisääkäyntitilat, julkiset rakennukset, Rakennustieto Oy.

RT 96-10509. 1993. Näyttelytilat, Rakennustieto Oy.

RT 91-11155. 2014, Kiinteistön opasteet, Rakennustieto Oy.

Saari. Kirsikka. Anna, 2007. Puvustuksen taikuri. <http://www.terosaarinen.com/dm/file.phtml?id=699> (luettu 3.3.2016)

Tero Saarinen Company. 2016. Ihmiset. Erika Turunen. <http://terosaarinen.com/fi/ryhma/ihmiset/> (luettu 3.3.2016)

Suulliset

Friberg Kaj, 2015, Suomen Kansallisoopperan päävahtimestari, keskustelut 26.1.2015 ja 2.2.2016.

Salmela Pirkko, 2016, Suomen Kansallisoopperan tapahtumatuottaja, keskustelut 26.1.2015, 29.2.2016.

Turunen Erika, 2016, Suomen Kansallisoopperan pukusuunnittelija, keskustelut vuosien 2015 ja 2016 aikana.

Kuvat:

s. 2 merenneito http://www.ooppera.fi/aineistopankki/Yleinen/index.php?area=gallery&view=image&img_id=6666

s.4 Erika Turunen <http://www.narodni-divadlo.cz/en/artist/erika-turunen>

s. 22 http://www.huffingtonpost.com/2014/08/14/drinking-champagne-wrong_n_5675424.html?utm_hp_ref=huffpost-home&ir=HuffPost+Home

<http://www.thisisglamorous.com/?b2w=http://citified.blogspot.fi/2010/08/hello-new-week.html>

s. 27 http://www.ooppera.fi/aineistopankki/Yleinen/index.php?area=gallery&view=image&img_id=4276

http://www.ooppera.fi/aineistopankki/Yleinen/index.php?area=gallery&view=image&img_id=4268

s. 29
<http://strea.ma/img/social-img.png>

s. 30 http://www.ooppera.fi/aineistopankki/Yleinen/index.php?area=gallery&view=image&img_id=996

s. 31
<http://strea.ma/img/social-img.png>

s. 32
http://www.ooppera.fi/aineistopankki/Yleinen/index.php?area=gallery&view=image&img_id=1262

http://www.ooppera.fi/aineistopankki/Yleinen/index.php?area=gallery&view=image&img_id=1258

s. 33
http://www.ooppera.fi/aineistopankki/Yleinen/index.php?area=gallery&view=image&img_id=1255

s.34

http://www.ooppera.fi/aineistopankki/Yleinen/index.php?area=gallery&view=image&img_id=5971

http://www.ooppera.fi/aineistopankki/Yleinen/index.php?area=gallery&view=image&img_id=5972

s. 35

http://www.ooppera.fi/aineistopankki/Yleinen/index.php?area=gallery&view=image&img_id=5972

s.36

<http://www.lohikari.fi/mallinuket/andan/taivuteltavat-mallinuket/mallinukke-taivuteltava-nainen-kangaspaallinen.html>

<http://www.lohikari.fi/mallinuket/andan/taivuteltavat-mallinuket/mallinukke-taivuteltava-mies-kangaspaallinen.html>

<http://www.lohikari.fi/taivuteltava-lapsi-8-v-paa-jalusta.html>

https://www.hansbootdmannequins.com/zoom?img=http://static-cdn.hansbootdbrandportal.com/images/mannequins/new-essentials_ETF04_naked.png

<http://www.lohikari.fi/telineet/menu-esitetelineet/menuteline-a4-harmaa.html>

<https://ledsale.fi/60w-led-valonheitin-sensorilla.html>

<http://www.comlite-led.com/56-rgb-led-flood-lights>

s.38

http://www.moma.org/explore/inside_out/2013/11/01/lettering-magritte

<http://packagingworld.blogspot.fi/2010/07/emma-hedlund.html>

<https://fi.pinterest.com/pin/448600812863605524/>

<http://www.smudgetikka.com/fashion/savage-beauty-alexander-mcqueen-at-the-va-museum-london/>

<http://anabundanceof.tumblr.com/post/104113618966/opaqueglitter-tilda-swinton-photographed-by-tim>

s. 41

http://www.ooppera.fi/aineistopankki/Yleinen/index.php?area=gallery&view=image&img_id=4153

http://www.ooppera.fi/aineistopankki/Yleinen/index.php?area=gallery&view=image&img_id=4276

<http://www.saarasalmi.com/rakes-progress-view-more>

<http://www.saarasalmi.com/rakes-progress-view-more>

<http://www.saarasalmi.com/rakes-progress-view-more>